

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**FINANCOVÁNÍ MENŠÍCH MĚST A OBCÍ NA
PŘÍKLADU MĚSTA ROŽMITÁL POD
TŘEMŠÍNEM**

Autor práce: Sabina Růžičková

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat paní Bc. Marcele Sladké a paní Janě Melicharové za jejich cenné rady. Velké poděkování patří především mé rodině a přátelům za podporu a důvěru během celého času potřebného k vypracování bakalářské práce.

ABSTRAKT

RŮŽIČKOVÁ, S. *Financování menších měst a obcí na příkladu města Rožmitál pod Třemšínem : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 107 s. Vedoucí práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: fiskální federalismus, obce, příjmy a výdaje obcí, rozpočet obcí, Rožmitál pod Třemšínem

Bakalářská práce řeší problematiku financování územních samospráv se zaměřením na menší města a obce. Cílem práce je analýza financování menších měst a obcí na příkladu města Rožmitál pod Třemšínem. Dílčím cílem je komparace rozpočtů daného města za uplynulých pět let.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá působností měst a obcí, fiskálním federalismem a hospodařením měst a obcí. Praktická část bakalářské práce analyzuje město Rožmitál pod Třemšínem z hlediska obecní struktury a z hlediska vlastního hospodaření. Součástí praktické části je také vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření realizovaného mezi obyvateli města s přihlédnutím k dalším možnostem rozvoje města.

ABSTRACT

RŮŽIČKOVÁ, S. *Financing of smaller towns and villages by way of example the town Rožmitál pod Třemšínem : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional studies, 2013. 107 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: budget of municipalities, fiscal federalism, revenues and expenditures of municipalities, Rožmitál pod Třemšínem, village

This Bachelor thesis deals with the issue financing of local government with a focus to smaller towns and villages. The aim of this work is a financing of smaller towns and villages on the example of the Rožmitál Třemšínem. The main aim is the comparison of the budgets in last five years in this town.

The theoretical part of the thesis deals with the competence of smaller towns and villages, fiscal federalism and the financial management of smaller towns and villages. The practical part of this thesis analyzes the town Rožmitál Třemšínem with regard to municipal structure and its own economy. The practical part is also evaluating the results of a questionnaire survey conducted among inhabitants of the city, taking account of other possibilities of development.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 PŮSOBNOST MĚST A OBCÍ A JEJICH HOSPODAŘENÍ.....	12
2.1 Orgány obce	14
2.2 Hospodaření obcí.....	19
2.2.1 Obce a majetek movitý a nemovitý, infrastrukturní majetek.....	22
2.2.2 Správa majetku, evidence majetku	25
3 FISKÁLNÍ FEDERALISMUS	28
3.1 Fiskální federalismus a alokace financí v rozpočtu.....	29
3.2 Modely fiskálního federalismu	30
3.2.1 Model fiskálního federalismu v České republice	33
3.3 Fiskální decentralizace.....	33
3.3.1 Fiskální decentralizace – teoretická východiska.....	36
4 PŘÍJMY A VÝDAJE MENŠÍCH MĚST A OBCÍ	38
4.1 Rozpočty územních samospráv	38
4.2 Příjmy rozpočtu obcí.....	40
4.2.1 Daňové příjmy	42
4.2.2 Rozpočtové určení daní 2013	44
4.2.3 Dotace	46
4.3 Výdaje rozpočtu obcí.....	49
4.3.1 Výdaje územních rozpočtů na vybrané oblasti samosprávy.....	51
4.3.2 Veřejné zakázky.....	55
5 HOSPODAŘENÍ MĚSTA ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM.....	58
5.1 Historie, pamětihodnosti a osobnosti.....	58
5.2 Hospodaření města	61
5.2.1 Hospodaření za rok 2008	62
5.2.2 Hospodaření za rok 2009	65
5.2.3 Hospodaření za rok 2010	67
5.2.4 Hospodaření za rok 2011	69
5.2.5 Hospodaření za rok 2012	71
5.2.6 Komparace hospodaření města Rožmitál pod Třemšínem v letech 2008-2012	73

5.2.7 Návrhy na zefektivnění hospodaření	79
5.3 Dotazníkové šetření	80
5.3.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	80
5.3.2 Shrnutí dotazníkového šetření	91
ZÁVĚR.....	94
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	97
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	101
PŘÍLOHY	102

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si zvolila téma „Financování menších měst a obcí na příkladu města Rožmitál pod Třemšínem“. V dnešní době je získávání financí pro menší města a obce ztíženo zákony, dotačními procesy i vlastním hospodařením obcí a měst.

Menší města a obce se potýkají s problematikou získávání financí pro svůj rozvoj a udržování majetku, se kterým disponuje. Alokace veřejných financí je proto každoroční otázkou pro starosty a zastupitelstva obcí. Ani legislativa této problematice nenapomáhá, ale spíše přitěžuje. Legislativní změny přenášejí na menší města a obce více pravomocí, avšak bez odpovídajícího finančního zabezpečení. Díky tomu se obce snaží získávat finanční prostředky prostřednictvím dotací od státu či od EU. Při žádostech o dotace nebo transfery jsou procesy jejich získání mnohdy zdlouhavé, než se žádosti schválí a obcím tak přibudou finance do rozpočtu. Pro lepší příležitosti a šance získání těchto dotací a transferů se musejí obce sdružovat do větších celků nazývaných mikroregiony. Vedle dotací a transferů od státu nebo od EU, získávají menší města a obce finanční prostředky i z vlastních zdrojů, mezi ně můžeme zařadit výnosy z pronájmu movitého i nemovitého majetku, prodej nemovitostí, nákup nemovitostí, daňové příjmy, nedaňové příjmy, apod. Obce musejí z dostupných finančních prostředků financovat různá odvětví veřejného sektoru. Jedná se o financování odvětví školství, životního prostředí, kultury, zdravotnictví nebo o odvětví sociálního zabezpečení. V obcích se můžeme setkat s celou řadou odvětví veřejného sektoru, která jsou financována z rozpočtu obce.

Obce mají velmi málo možností získání financí pro svůj rozvoj, s čímž souvisí i následná alokace finančních prostředků v rámci rozpočtu. Obce dnes sestavují svůj rozpočet na dobu jednoho roku. Dlouhodobé plánování rozpočtů je dnes neefektivní z důvodu neustále se měnícího prostředí kolem veřejných financí. Jedná se především o ekonomickou situaci státu, populační složení města či obce, politickou situaci ve státě, aj. Na problematice získávání finančních prostředků se významným způsobem projevují i období krizí, korupční aféry, reformy veřejných financí a veřejné správy, nebo rozvoj ekonomiky.

Do budoucna tak budou obce stát před zásadním dilematem, zda budou fungovat samostatně či budou existenčně nuceny se slučovat a vytvářet větší celky. Pro obce se tak nabízí i otázka větší míry spolupráce či partnerství se zahraničními obcemi, díky nimž by se mohl pozvednout statut obcí a získávat tak větší obnos dotací a transferů pro

svůj další rozvoj. Případně se mohou dále sdružovat do dobrovolných svazků obcí neboli mikroregionů, aby získaly vyšší počet dotací pro rozvoj daného území, což mnohdy může zastínit potřeby jednotlivých obcí. Je to také jedna z otázek v rozhodování zda se spojit s jinými obcemi nebo ne. Ale pokud se nezlepší finanční stránka státu a stát nezačne více dotovat obce a města, může se stát, že nad nimi ztratí kontrolu.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza financování menších měst a obcí na příkladu města Rožmitál pod Třemšínem. Dílčím cílem bakalářské práce je komparace rozpočtů města Rožmitál pod Třemšínem za posledních 5 let s návrhy na případné zefektivnění hospodaření.

Práce je členěna na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část zahrnuje první čtyři kapitoly. Úvodní kapitola seznamuje s cíli bakalářské práce a použitými metodami při její tvorbě. Následující kapitola „Působnost měst a obcí a jejich hospodaření“ představuje vnitřní strukturu měst a obcí s rozdělením na samostatnou a přenesenou působnost. V rámci vnitřní struktury obcí jsou zákonem stanovené orgány obcí, které musí každá obec mít. Dále je v této kapitole rozpracováno hospodaření obce, které zahrnuje majetek, s nímž obce a města disponují.

Třetí kapitola pojednává o fiskálním federalismu, tedy o alokaci veřejných financí v rámci centralistického a decentralistického modelu. Tato kapitola charakterizuje pojem fiskální federalismus, jeho základní rozdělení dle typů a jejich využití v praxi.

Čtvrtá kapitola „Příjmy a výdaje menších měst a obcí“ se věnuje vlastní tvorbě obecních rozpočtů a alokaci finančních prostředků pro rozvoj obce či města. Tato kapitola pojímá získávání finančních prostředků od státu či EU, s čímž souvisí i problematika jejich získávání. Následně se tato kapitola zaměřuje na výdaje menších měst a obcí, kde je rozpracováno kam nejčastěji obce investují veřejné finance, jaké jsou snahy obcí o co nejefektivnější využití finančních zdrojů a zda si města či obce ponechávají nějakou finanční rezervu na následující rozpočtové období. To samozřejmě souvisí i se zpracováváním a sestavováním rozpočtů a zároveň s jejich pozdějším dodržováním. Obce tak vytváří své rozpočty pro jednoleté období.

Praktická část koncipuje kapitolu „Hospodaření města Rožmitál pod Třemšínem“, která blíže charakterizuje hospodaření menšího města. Do této kapitoly je zahrnuto získávání finančních prostředků pro rozvoj města, spolupráce města v rámci mikroregionu Třemšín a také komparace rozpočtů města za uplynulých pět let. Zaměřuje se především na rozdíly v alokaci veřejných financí v rámci městem dotovaných odvětví se závěrečným porovnáním zisků a ztrát. Je zde i zhodnoceno, do kterých oblastí město nejvíce investuje své finance. V závěru této kapitoly jsou

nastíněna případná zlepšení hospodaření a návrhy pro lepší alokaci financí, se kterými město disponuje.

V práci je využita metoda popisná na základě získaných informací prostřednictvím literatury, odborných časopisů, interních dokumentů apod. Na základě těchto informací je nastíněna problematika získávání finančních prostředků a následná problematika efektivní alokace finančních prostředků. Dále je v práci využita komparativní metoda, která nastíní hospodaření města Rožmitál pod Třemšínem, alokaci financí a oblast, kam město nejvíce investuje své finance.

V praktické části práce je použité dotazníkové šetření, které má za cíl zjištění spokojenosti dotazovaných respondentů s hospodařením města Rožmitál pod Třemšínem. Celkem bylo distribuováno 260 dotazníků, přičemž návratnost vyplněných dotazníků byla 85 % (tj. 220 dotazníků). Dotazníkové šetření probíhalo především v měsíci březnu 2013, vybranou lokalitou k distribuci byla zvolena oblast města Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí. Anonymní dotazník se skládá z 12 otázek (viz příloha II), tento počet otázek byl přizpůsoben respondentům z hlediska časové nenáročnosti. Veškeré získané informace byly kvantitativně a graficky znázorněny, viz kapitola 5.3.

2 PŮSOBNOST MĚST A OBCÍ A JEJICH HOSPODAŘENÍ

Obcí se dle zákona označuje nejen obec, ale také město, městys či statutární město. Rozdíly mezi nimi se dále specifikují pomocí jednotlivých paragrafů v zákoně. Náš stát se typologicky řadí mezi parlamentní demokracie a státní moc se zde nekonzcentruje pouze v jednom subjektu či instituci. Na tomto základě je postavena dělba moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní, tyto moci působí ve vzájemné interakci. My se zaměříme na moc výkonnou, která se zabývá realizací schválených zákonů. Pojem veřejné správy mnohem lépe vystihuje pojem výkonné moci, kterou můžeme rozdělit na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu. Mezi nejdůležitější subjekty nesoucí veřejnou správu řadíme stát a územně samosprávné celky – obce, města a kraje. Pravomoci pro výkon veřejné moci jsou pro ně upravovány zákony. Státní správu vykonávají nejen orgány státní správy, ale i orgány obce a města v přenesené působnosti, což je důsledkem dekoncentrace moci.¹

Dle Ústavy České republiky² jsou obce územně samosprávnými celky, které jsou tvořeny územními společenstvími občanů mající právo na samosprávu. Obce jsou vždy součástí jiného vyššího územně samosprávného celku, jimiž jsou kraje. Města a obce můžeme označit za veřejnoprávní korporace s vlastním hospodařením a vlastním majetkem. A byla jim svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly. Výkon takovéto činnosti je nazýván samostatnou působností a stát do ní může zasahovat pouze v případě, že výkon činnosti je v rozporu se zákonem. Do samostatné působnosti zahrnujeme záležitosti týkající se zájmu obce a jejích občanů či záležitosti svěřené obci zákonem. Obce a kraje jsou spravovány zastupitelstvem, jehož členové jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva občanů.

Mezi základní znaky obce můžeme začlenit území, občany a působnost. Dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb.³ je obec vymezena hranicemi obce, svými občany a má své území. Jakákoli část území spadá pod správu nějaké obce, pokud tomu není ze zákona jinak, jako v případě vojenských újezdů. Obce mohou vznikat sloučením nebo odloučením dvou a více obcí, nebo obec vznikne nově. Během oddělení obcí musí být

¹ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 11-13.

² ČESKO. Zákon č. 1/1993: Ústava České republiky. In *Ústava České republiky* [online]. Praha : Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1993. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>.

³ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

splněny podmínky vlastního katastrálního území, musí sousedit s jinou obcí, než od které se odděluje, a musí mít minimální počet 1000 obyvatel. Občany obce jsou fyzické osoby žijící na území České republiky s trvalým pobytem na území dané obce. Obce vykonávají spojený model veřejné správy, což definuje současný výkon samostatné a přenesené působnosti. Samostatná působnost je dána Ústavou České republiky. Z té vychází pro obec nejdůležitější právo na vlastní majetek a hospodaření podle vlastního obecního rozpočtu. Obec při výkonu veřejné správy využívá různé nástroje, jimiž jsou obecně závazné vyhlášky či jiná správní rozhodnutí. Naproti tomu v soukromoprávních vztazích má obec právo využívat a uzavírat kupní, nájemní či jiné smlouvy. Samostatná působnost zaručuje záležitosti, které jsou v zájmu obce a jejích občanů, avšak jsou dále upřesňovány dalšími zákony.

Samospráva obcí je velice důležitý a podstatný princip demokracie a měli bychom ho, co nejvíce využívat ve vlastním zájmu. Umožňuje nám to trvalý pobyt, který máme vdané obci, čímž nám automaticky přísluší právo rozhodovat o místních záležitostech buď přímo prostřednictvím místního referenda, nebo zprostředkovaně, volbou obecního zastupitelstva. Rozsah samosprávy obce určuje zákon a žádný úředník nemůže omezovat tuto působnost svým rozhodnutím.⁴

Podle zákona o obcích č. 128/2000 Sb.⁵ je přenesená působnost výkonem státní správy, kterou stát dekoncentroval na obce s následnými zákonnými úpravami v jejich rozsahu. „Obce v jejím rámci a na svém území působí jako státní orgán.“⁶ Obce v ní vydávají nařízení obce nebo správní rozhodnutí v podzákonném postavení. Obce se rozdělují podle rozsahu působnosti na tři základní typy:

- obce I. typu,
- obce II. typu – s pověřenými obecními úřady,
- obce III. typu – s rozšířenou působností.

⁴ BAKEŠ, M. *Velký domácí právník: Průvodce bludištěm českých zákonů*. 1. vydání. Praha, 1999. s. 290-291.

⁵ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

⁶ BAKEŠ, M. *Velký domácí právník: Průvodce bludištěm českých zákonů*. 1. vydání. Praha, 1999. s. 291.

2.1 Orgány obce

Zastupitelstvo obce

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.⁷ stanovuje, jak početné zastupitelstvo bude vzhledem k počtu obyvatel obce, přičemž rozpětí počtu zastupitelů se pohybuje od minimální hranice 5 zastupitelů až po 55 zastupitelů. Zastupitele můžeme rozdělit na tzv. uvolněné a neuvolněné členy. Uvolněný člen zastupitelstva je ten, kdo je dlouhodobě uvolněn ze svého pracovního poměru pro výkon funkce zastupitele a náleží mu měsíční finanční odměny zastupující předchozí plat. Tyto odměny jsou závislé na počtu obyvatel a druhu vykonávané funkce. Neuvolněným členům musí zaměstnavatel poskytnout placené volno při zasedání zastupitelstva.

Obecní zastupitelstvo je nejvyšším orgánem obce, od něhož se odvozují postavení ostatních obecních orgánů. Lze říci, že zastupitelstvo plní v obci funkci parlamentu, kam občané své zástupce volí na dobu 4 let. Mandáty se v zastupitelstvu rozdělují pomocí principu poměrného zastoupení. Zastupitelstvo rozhoduje pouze ve věcech samostatné působnosti, avšak výjimkou je schvalování územně plánovací dokumentace sídelních útvarů a zón, což náleží do přenesené působnosti obcí. Ke svým jednáním se zastupitelstvo schází dle potřeby, přičemž se musí sejít minimálně jednou za tři měsíce. Zasedání jsou veřejnosti přístupná a svolává je starosta obce. Ten je povinen informovat občany o místě, času a programu jednání zasedání, které se vyvěšuje na úřední desku. Zastupitelstvo je usnášení schopné, je-li přítomna nadpoloviční většina všech zastupitelů. K platnosti usnesení, rozhodnutí či volbě je potřeba nadpoloviční většina všech zastupitelů a nikoli jen přítomných zastupitelů. Mezi oblasti náležející k projednávání zastupitelstva můžeme zařadit například schvalování programu územního rozvoje obce, schvalování obecně závazných vyhlášek, volba starosty, rozhodování o nejdůležitějších majetkoprávních úkonech obce, apod.⁸

Obecně závazné vyhlášky

Obecně závazné vyhlášky (dále jen OZV) vydávají obce v obou svých působnostech a jsou to právní předpisy působící v dané obci, která je vydala. „Souhrnně je označujeme jako právní předpisy obce a jsou prostředkem právní regulace při respektování demokratické plurality společenských a politických zájmů různých

⁷ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

⁸ BAKEŠ, M. *Velký domácí právník: Průvodce bludištěm českých zákonů*. 1. vydání. Praha, 1999. s. 299.

územních společenství.“⁹ V oblasti samostatné působnosti obce vydávají OZV k plnění svých věcí, které nejsou vyhrazeny zákonu či jinému právnímu předpisu a je nutné, aby byly podzákonné. Naproti tomu v přenesené působnosti mohou obce vydávat OZV pouze v případě, jsou-li k tomu obce zákonem zmocněny. Ty se poté nazývají jako odvozené předpisy. Vydávání OZV spadá v samostatné působnosti do kompetence zastupitelstva, avšak v přenesené působnosti jsou tyto kompetence zahrnuty do pravomoci rady obce. V této působnosti se OZV mohou týkat například některých věcí podle zákona o ochraně ovzduší, regulace cen apod. OZV musejí být neustále přístupné veřejnosti, a proto obce musejí OZV zveřejňovat na úřední desce po dobu 15 dní, kdy první den vyvěšení je zároveň dnem platnosti OZV. Účinnosti nabývají OZV po uplynutí 15 denní lhůty vyvěšení na úřední desce, není-li stanoveno jinak.¹⁰

Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem obce v samostatné působnosti tehdy, je-li v obci zřízena a vykonává takové činnosti, které jí svěřilo zastupitelstvo a tomu je také odpovědné za výkon svých svěřených činností. Jejimi členy jsou starosta, místostarosta a ostatní radní, jež byli zvoleni z řad zastupitelstva. Počet radních je vždy lichý což znamená, že jejich počet se sestává v rozhraní od 5 do 11 radních, avšak jeli počet zastupitelstva nižší než 15 členů, rada obce se neustavuje. V takovém případě přechází pravomoci rady obce v omezené míře do kompetence starosty obce. Zbylé pravomoci vykonává zastupitelstvo. Rada obce také připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje jeho usnesení. Mimo obecné kompetence v samostatné působnosti, ve kterých může rada obce rozhodovat je například zabezpečování hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádění rozpočtových opatření, nebo vydávání nařízení. To se jí přiznává tzv. obecnou klauzulí příslušnosti k rozhodování o ostatních záležitostech samostatné působnosti, které nejsou vyhrazeny zastupitelstvu. Dle této klauzule přináležejí radě obce zadávání veřejných zakázek financovaných z rozpočtu obce.¹¹

Rada obce se schází dle potřeby a její jednání jsou neveřejná. K jednání si smí přizvat další členy ze zastupitelstva či jiné osoby u projednávání určitých bodů v programu jednání. Rada obce je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech členů a k platnému usnesení či rozhodnutí je potřebný souhlas nadpoloviční

⁹ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 22.

¹⁰ BAKEŠ, M. *Velký domácí právník: Průvodce bludištěm českých zákonů*. 1. vydání. Praha, 1999. s. 294-295.

¹¹ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 19-20.

většiny všech členů rady. Vydává také jednací řád, v němž stanovuje podrobnosti o jednání. Déle také zřizuje a ruší komise, odbory obecního úřadu a řídí jejich činnost v oblasti samostatné působnosti.¹²

Starosta obce

Starosta obce je člověk, který je občanem České republiky a musí mít trvalý pobyt v dané obci. Starosta zastupuje obci navenek a je za výkon své funkce odpovědný zastupitelstvu. Starosta může se souhlasem ředitele krajského úřadu a dle zvláštního zákona jmenovat a odvolávat tajemníka a dle zvláštních předpisů také stanovuje jeho platové ohodnocení, pokud nevydá ředitel krajského úřadu svolení je jmenování tajemníka neplatné. Mezi další kompetence starosty obce spadá odpovědnost za informovanost veřejnosti o činnostech obce, zabezpečování výkonu přenesené působnosti obce svěřené mu radou obce, podepisování právních předpisů obce, odpovědnost za včasné objednání kontroly hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, aj. Jeho zástupcem je místostarosta zvolený zastupitelstvem, a pokud je starosta ze své funkce odvolán nebo z ní dokonce odstoupil a není současně zvolen nový starosta obce, přechází výkon jeho funkce přímo do kompetence místostarosty. Starosta spolu s místostarostou podepisují právní předpisy obce a díky zvláštním zákonům má starosta právo zřizovat pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány a zároveň jmenuje a odvolává jejich členy. V čele takovýchto orgánů stojí osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti přenesené působnosti, nestanoví-li zákon jinak.¹³

Obecní úřad a další orgány obce

Obecní úřad

Dalším z povinně existujících orgánů obce je obecní úřad (OÚ). Každá obec proto musí zřídit obecní úřad, ve městech má postavení obecního úřadu – městský úřad, v městysu – úřad městysu, ve statutárním městě – magistrát, a v jeho městských obvodech je tvořen úřadem městského obvodu (úřad městské části). Obecní úřad nelze považovat za správní úřad, je to pouze orgán moci výkonné. Nelze také zaměňovat pojmy obec a obecní úřad. Zatímco obec je základní územní samosprávný celek a je nositelem veřejné správy, obecní úřad je vykonavatelem veřejné správy jakožto jedním

¹² ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

¹³ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

z orgánů obce. Obecní úřad má administrativní charakter a je tvořen jednak složkou politickou, jedna složkou úřednickou.¹⁴

Obecní úřad je tvořen v čele se starostou obce, a dále pak místostarostou, tajemníkem obecního úřadu a dalšími jeho zaměstnanci. „V obci je buď starosta anebo správce obce (nikdy ne současně oba), a proto nemůže nastat „kompetenční konflikt“ o tom, kdo v daný okamžik stojí v čele obecního úřadu.“¹⁵ Obecní úřad v samostatné působnosti plní uložené úkoly zastupitelstvem nebo radou obce a pomáhá v činnosti výborům a komisím. Vykonává také úkony státní správy v přenesené působnosti, které nespádají do působnosti jiného orgánu, nebo nejsou delegovány na radu obce. Obecní úřad řídí tajemník, je-li tato funkce v dané obci zřízena. Tajemník a jeho funkce se zřizuje ze zákona v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností. Tajemníka jmenuje a odvolává starosta se souhlasem ředitele krajského úřadu. Tajemník je odpovědný starostovi a vykonává:¹⁶

- administrativní aparát,
- zajišťuje úkoly v přenesené působnosti,
- stanoví platy zaměstnancům,
- kontroluje pracovníky OÚ,
- vydává vnitřní směrnice OÚ,
- zúčastňuje se zasedání zastupitelstva a rady obce,
- má pouze poradní hlas.

Obecní úřad vykonává administrativně organizační činnosti, které souvisejí se samostatnou i přenesenou působností obce. Tento výkon zabezpečují zaměstnanci, kteří pracují ve výkonných orgánech, tedy v odborech a odděleních obecního úřadu. Čím je obec větší, tím je organizační struktura obecního úřadu složitější a naopak. Počet odborů závisí tedy na velikosti obce, rozsahu samostatné působnosti a rozsahu přenesené působnosti při zabezpečování zejména preferovaných veřejných statků včetně veřejné správy. V obci tudíž lze nalézt mnoho odborů. Mezi ně můžeme zařadit například finanční odbor, odbor územního plánování a rozvoje, sociální odbor, odbor životního prostředí, matriku, odbor vnitřních věcí, aj. Názvy odborů, jejich oddělení a náplň jejich činností není nijak závazně předepsána. Naproti tomu v obcích s větším

¹⁴ BŘEŇ, J. Právní postavení obecního úřadu 1. *Moderní obec*. Praha, únor 2012. s. 50.

¹⁵ BŘEŇ, J. Právní postavení obecního úřadu 1. *Moderní obec*. Praha, únor 2012. s. 50.

¹⁶ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 20-21.

rozsahem přenesené působnosti můžeme nalézt stavební úřad, živnostenský úřad, matriční úřad, apod.¹⁷

Výbory

Dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. výbory zřizuje zastupitelstvo obce jako iniciativní a kontrolní orgány. Výjimku tvoří výbory finanční a kontrolní, které musejí být zřízeny v každé obci, jak jim ukládá zákon. Počet členů výboru je vždy lichý a předsedou je vždy jeden ze zastupitelů. Usnesení výboru je platné za předpokladu, že s ním souhlasila nadpoloviční většina všech členů. „Výbory nemají svěřeny žádné pravomoci a nemůže jim být svěřena ani rozhodnutím zastupitelstva nebo rady.“¹⁸ Finanční výbor primárně provádí kontrolu hospodaření s majetkem a s finančními prostředky obce. Sekundárně plní další, zastupitelstvem pověřené úkoly. Kontrolní výbor kontroluje usnesení zastupitelstva a rady obce, dodržování předpisů výbory a OÚ samostatné působnosti, a také další úkoly od zastupitelstva. Pokud v dané obci žije více, jak 10 % obyvatel cizí státní příslušnosti musí obec zřídit výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru se mohou stát i cizí státní příslušníci dle zvláštního zákona, avšak musí tvořit minimálně polovinu členů výboru. Zastupitelstvo obce může také zřídit osadní nebo místní výbory pro určité části obce. Zastupitelstvo určuje početní složení osadního výboru, ale nesmí se dostat pod minimální hranici tří členů. Členem takového výboru se může stát občan žijící v dané oblasti obce, které určí zastupitelstvo a následně z nich vybere předsedu výboru. Osadní výbor je oprávněn předkládat návrhy týkající se rozpočtu a rozvoje dané části obce, vyjadřovat se k návrhům zastupitelstva týkající se dané části a také vyjadřovat se k připomínkám a podnětům občanů. Předsedou finančního i kontrolního výboru nesmí být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu nebo osoba zabezpečující rozpočtové či účetní práce.¹⁹

Výbory samy o sobě nemohou ukládat úkoly, a to ani obecnímu úřadu ani jednotlivým jeho zaměstnancům. Stejně tak nemohou realizovat jakákoliv opatření, která spadají do příslušné pravomoci zastupitelstva obce. Je úlohou na rozhodnutí zastupitelstva, zda zařadí stanovisko nebo návrh výboru na pořad svého jednání. To staví výbory na pozici administrativních jednotek zastupitelstva. Zákon však neupravuje způsob jednání výborů a je tedy pouze na obci, zda se rozhodne ustanovit jednací řád

¹⁷ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 130-131.

¹⁸ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 21.

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

pro výbory. Díky tomu mohou mít výbory různorodé vlastní jednací řády. Zároveň je i odlišné funkční období členů výborů, které může být spjato s funkčním obdobím zastupitelů, jelikož ani zde zákon neudává dobu trvání.²⁰

Komise

Rada obce si naproti výborům zřizuje jako své poradní a iniciativní orgány komise. Předsedou komise může být pouze ten, kdo úspěšně prokázal svoji odbornou znalost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Komise se usnází většinou svých členů a je odpovědná ze své činnosti radě obce, ale z činností v přenesené působnosti je odpovědná starostovi obce.²¹

Komise vedle samostatné působnosti jsou zároveň výkonnými orgány. Starosta obce na ně deleguje po předchozím projednání s ředitelem krajského úřadu v určitých věcech výkon přenesené působnosti. Na prokázání zvláštní odborné způsobilosti se vztahuje zákon o úřednících územně samosprávných celků. I přes to, že je komise odpovědná primárně z činnosti vykonávané v přenesené působnosti starostovi, ve správním řízení je naopak jejím nadřízeným orgánem krajský úřad.²²

Díky práci odborníků v komisi mohou získávat volené orgány průběžné informace o zájmech a preferencích svých občanů a především o zpětné vazbě občanů. V širším slova smyslu můžeme jako další poradní orgán shledat i veřejné schůze občanů, na nichž by se měli občané průběžně seznamovat s činnostmi, rozvojem a hospodařením obce. Díky těmto schůzím se snáze zjistí zpětná vazba občanů, která může být následně zohledněna v dalších krocích obce.²³

2.2 Hospodaření obcí

Mezi nejdůležitější předpoklad dobrého fungování veřejné správy a realizace činností ve veřejné správě a veřejném sektoru je materiálně technické zabezpečení činnosti organizací a institucí. Orgány a instituce využívají ke své činnosti ve veřejné správě právě majetek ve vlastnictví státu, který spravují. Naproti tomu organizace a instituce územní samosprávy využívají pro svoji činnost majetek ve vlastnictví obcí a krajů. Tento majetek slouží nejen k zabezpečení veřejné správy, ale také

²⁰ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Průručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 21.

²¹ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

²² ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Průručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 21.

²³ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 94.

k zabezpečení dalších druhů veřejných statků. To zabezpečují veřejnoprávní neziskové organizace ve veřejném sektoru, zřizovány v ČR státem a územní samosprávou.²⁴

Bohatství obce se dá nejvíce měřit právě na již zmíněném majetku. Je to dáno tím, že majetek má nějakou svoji hodnotu a různé druhy majetku mohou být směněny na peněžní formu majetku. Nebo se s majetkem setkáme jako se souborem vlastnických práv k majetku, tedy vlastnění majetku, s nímž může obec dle možností disponovat. Toto vlastnické právo je důležité věcné právo. Proto je vlastnictví majetku důležitý předpoklad existence územní samosprávy jako nestátního subjektu prolínajícího se do celého spektra hierarchického rozdělení země.²⁵

Vybavenost jednotlivých obcí majetkem se liší v důsledku odlišného objemu zděděných aktiv nebo jako důsledek schopnosti budovat novou infrastrukturu. Velký vliv má na majetek obce i samotný přístup zastupitelstev k privatizaci. Je také možné zavést v obcích standardy vybavenosti, které by mohly vést k lepšímu meziobecnímu srovnání. Do jisté míry potlačuje význam samosprávnosti obcí pojetí standardů jako doporučené úrovně vybavenosti obcí. Standardy by mohly být využívány při stanovení dotací na vybavenosti obcí z nadřazených rozpočtů, kde by dotace byly poskytovány pouze do výše standardu. Nadstandardní vybavení by si tudíž musely obce financovat z vlastního rozpočtu. Přesto každá obec může vlastnit takové množství majetku, aby mohla plnit zákonem stanovené povinnosti. Hodnota majetku obcí na obyvatele vykazuje mírně rostoucí trend, reálné přírůstky jsou však eliminovány prodeji, či jinými aspekty. Obce také musí vytvářet pro svůj majetek finanční rezervy z důvodu reprodukce majetku. Předmětem reprodukce majetku obcí je především dlouhodobý hmotný majetek.²⁶

Obce vycházejí především ze zákona o obcích č. 128/2000 Sb., který jim umožňuje hospodařit a nakládat s majetkem obcí. Hospodaření s tímto majetkem musí být využíváno účelně a hospodárně v souladu se zájmy obce a zároveň nesmí přesáhnout zákonem stanovenou působnost. Také musí díky nabytému majetku pečovat o jeho rozvoj a zachování. Záruku za hospodaření a závazky si obce nesou samy a stát za ně neručí. V rámci majetku je obec povinna ho chránit před neoprávněnými zásahy, a pokud by k neoprávněnému zásahu došlo, má obec právo včas uplatnit nárok na

²⁴ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 145.

²⁵ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 351.

²⁶ KYPETOVÁ, J. Vliv majetku na obecní příjmy i výdaje. *Obec a finance*. Praha, únor 2010, s. 14-15.

náhradu škody. Zákon také jasně stanovuje, že obec nesmí ručit za závazky fyzických osob a právnických osob, kromě zákonem stanovených výjimek. Mezi ně patří:²⁷

- závazky vyplývající ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny k investici uskutečňované s finanční podporou ze státního rozpočtu, státních fondů nebo národního fondu,
- závazky vyplývající ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny pro investici do obcí vlastněných nemovitostí,
- zřizovatel je obec, kraj nebo stát,
- pokud spoluúčast obcí, kraje či krajů přesahuje 50 %,
- bytová družstva,
- honební společenstva.

I přes to, že obec je právnickou osobou, tudíž by neměla vlastnit majetek, disponuje s obecním majetkem. Hospodaření obce spadá do její samostatné působnosti, jako jedno z jejích největších práv. Tato pravomoc a de facto i povinnost náleží zastupitelstvu a může tedy rozhodnout, do jaké míry bude účelně a hospodárně nakládat s majetkem obce. Nese proto i zodpovědnost za svá rozhodnutí týkající se hospodaření s majetkem. Podíváme-li se do minulosti, zjistíme, že obce vlastnily majetek vždy, mimo období od roku 1949. Po skončení období „bez majetku“ schválila Česká národní rada zákon o navrácení majetku. V něm se nachází vše, co se obcím mělo navrátit. Díky tomu obce získaly movité i nemovité věci. Po privatizaci získaly obce i část infrastruktury. Nyní se podíváme na rozdělení majetku do základních čtyř celků, které tvoří.²⁸

- finance – běžný účet, akcie, podílové listy,
- věci movité – vybavení úřadu, škol, obecní mobiliář,
- věci nemovité – pozemky a budovy,
- infrastruktura – vodovody, kanalizaci, čistírny odpadních vod.

Majetek je pro obci důležitý i z hlediska její bonity, jelikož je důležité jaký majetek obec vlastní a jaké je jeho ocenění. Majetek můžeme členit na úrovni územní samosprávy podle toho, k jakému účelu je využíván. Tedy pokud je využíván k veřejně prospěšným účelům, k výkonu vlastní samosprávy, k podnikání nebo k nákupu cenných

²⁷ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecnizrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecnizrizeni).html)>.

²⁸ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 47.

papírů. Když je využíván k veřejně prospěšným účelům mluvíme o zabezpečování veřejných statků, jak nemovitostí, tak i vnitřního vybavení a také peněžních prostředků k zajištění chodu veřejných zařízení – školy, nemocnice, sociální zařízení, aj. Ve výkonu vlastní samosprávy se jedná o omezené disponování s majetkem z důvodu zákonného zajištění základního vzdělání apod. K podnikání se majetek využívá za účelem jeho zhodnocení a získání dalších zdrojů pro rozpočet obce. V bodě nákupu cenných papírů a dalších finančních investic za účelem likvidity je variabilnější disponování s majetkem v rámci zlepšování bonity obce. Pro ratingové hodnocení obce je rozdělení majetku na mobilní a nemobilní majetky důležité z hlediska využití majetku jako jistění čerpaného majetku.²⁹

Majetek obce je také důležité rozdělit na dvě velké oblasti, majetek nezbytný a majetek zbytný. Podle názvů je již jasné co znamenají, majetek nezbytný obec potřebuje a bude spravovat, kdežto majetek zbytný může obec prodat. K tomu aby obec zjistila, který majetek může prodat a který ne, roztřídí si majetek dle jeho využití:³⁰

- kamenový majetek – budova a vybavení radnice,
- majetek v sociální oblasti – domy s pečovatelskou službou...,
- majetek ve veřejné oblasti – komunikace, veřejné osvětlení...,
- majetek v zájmové oblasti – kulturní a sportovní zařízení...,
- majetek komerční (ostatní) – dodávka tepla, kanalizace...,
- majetek přebytečný – majetek zbytný.

2.2.1 Obce a majetek movitý a nemovitý, infrastrukturní majetek

Jak již bylo zmíněno výše, obce získaly zpět zkonfiskovaný majetek po roce 1949, který byl znárodněný a dostal se buď do vlastnictví jiných subjektů, nebo na pozemcích byly vystavěny nové komunikace. Mezi tyto navrácené majetky se řadí stavby a pozemky převedené do vlastnictví obcí na základě původního práva hospodaření, tzn. majetek, který byl v minulosti spravován rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi bez právní subjektivity. Dále to byl bytový fond s pozemky tvořící jeden funkční celek. A také objekty komplexní bytové výstavby a majetek investorských organizací. Obce u nemovitého majetku získaného v minulosti buď rozhodnutím, nebo ze zákona, musely provést změnu vlastnického práva zápisem do katastru nemovitostí u příslušného katastrálního úřadu. Zejména menší obce v letech

²⁹ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 352-353.

³⁰ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Průručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 48-49.

1992-1994 prodávaly především nemovitosti za účelem rychlého zisku, avšak nedaly přitom přednost sice menším, za to dlouhodobým příjmům z pronájmů. Jedním z důvodů pro prodej nemovitostí byl také jejich stav, kdy nemovitosti byly ve značně zchátralém stavu a vyžadovaly většinou okamžité nákladné opravy. Pro obce se tyto nemovitosti stávaly břemeny a zbytným majetkem. Získané kapitálové příjmy obce následně využily pro financování a rozšíření tzv. hmotného majetku. A to prostřednictvím:³¹

- investicemi do hmotného majetku,
- nákupem nemovitého i movitého majetku,
- finančním investováním – nákupy a obchodováním s cennými papíry, termínovanými vklady na účty u peněžního ústavu.

Územní samospráva jako samostatný právní subjekt může majetek nakupovat, což jsou investice do nemovitostí a pořizování nového movitého majetku, pronajímat a prodávat za účelem získávání finančních prostředků do svého rozpočtu, dále vkládat do podniků a organizací, jako je spolupráce s dalšími obcemi nebo soukromým sektorem nebo ručení majetkem. Aby obce měly dobrý přehled o svém majetku, vede se evidence majetku, provádí se inventarizace, atd. Z toho důvodu je důležité dělit majetek na:³²

- hmotný majetek,
 - nemovitosti,
 - movité věci,
 - majetková práva,
 - peněžní prostředky,
- nehmotná aktiva,

dále se majetek dělí z účetního hlediska na:³³

- stálá aktiva – dlouhodobý majetek hmotný i nehmotný,
- oběžná aktiva – zásoby, peněžní prostředky v hotovosti, aj.,
- pasiva – vlastní zdroje, cizí zdroje, přechodná pasiva.

Pokud by chtěla obec prodat, směniti či darovat, pronajmout, nebo vypůjčit nemovitý majetek, musí tuto skutečnost uveřejnit na úřední desce OÚ nejméně 15 dnů (nebo jak je tomu v obci zvykem) před rozhodnutím příslušného orgánu obce. Jde o to,

³¹ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 356-358.

³² PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 145-147.

³³ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 145-147.

aby občané měli možnost se k tomu vyjádřit a případně předložit své nabídky. To však neplatí u pronájmu bytů a hrobových míst a také u pronájmu nebo výpůjčky majetku obce na méně než 30 dnů. Pokud obec takto nejedná a nezveřejní záměr na úřední desce je takovýto úkon již od počátku neplatný. Jedná-li se o úplatný převod majetku, je cena sjednána taková, která je v místě a čase obvyklá, není-li stanoveno jinak například státem.³⁴

Při prodeji obecních nemovitostí je stěžejní dodržet zákon o obcích, který ukládá povinnosti zmíněné výše. O vyhlášení záměru rozhoduje většinou rada obce, pokud si zastupitelstvo tuto pravomoc nevyhradí pro sebe. V usnesení zastupitelstva by měly být zmíněny veškeré podmínky pro převod nemovitosti. Usnesení je závazný podklad pro zpracování smlouvy o převodu. Jedním z velice dobrých a osvědčených postupů pro prodej nemovitostí, aby se předešlo pochybnostem, je veřejná dražba, elektronická aukce apod. Při prodeji nemovitostí se obce mohou setkat s mnohými problémy, jako je například jeden kupec, nájemníci, atd. Dalším problémem se jeví i stanovení ceny nemovitosti. Problematika nastává u prodeje nájemních bytů případným nájemcům – oni chtějí koupit levně, obec chce prodat drah. Naproti tomu obec může i nemovitosti kupovat, vesměs se to týká výkupu pozemků za účelem vystavění komunikace. Zde vyvstává problematika vyjednávání. Aby si obce usnadnily vyjednávání, mohou si pro tyto případy vytvořit cenovou mapu. V ní je rozčleněno území obce nebo města a pro každou oblast je určena jednotná kupní cena, se kterou se stanovuje i obvyklá cena v jakémsi zvykovém právu. To zaručuje i zákon.³⁵

Cenové mapy se využívají především k ocenění stavebních pozemků. V těchto mapách mohou být stanoveny pouze ceny stavebních pozemků, které byly skutečně sjednané nebo zjištěné srovnáním. Pozemky spadající do cenových map se oceňují sjednanými cenami v kupních smlouvách. Pokud ale není cena sjednána v cenové mapě, využije se pro porovnání cen podobná obec (dle počtu obyvatel), nebo se postupuje dle stanovené základní ceny dle velikosti obce. Návrh cenové mapy se podává s případnými změnami na ministerstvo financí, které se k návrhu buď vyjádří do 30 dnů, nebo po uplynutí této lhůty je návrh cenové mapy schválený. Obec vydává a zveřejňuje cenovou

³⁴ ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000. Dostupné z WWW: <[http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)>.

³⁵ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 49-52.

mapu obecně závaznou vyhláškou a poté ji zašle také ministerstvu financí k uveřejnění v Cenovém věstníku. Do cenové mapy mají občané bezplatný přístup.³⁶

Za infrastrukturní majetek je považována dopravní síť, silnice, chodníky, síť veřejného osvětlení. Do této skupiny majetku můžeme zařadit vodovodní síť, elektrické rozvody a plynovody, kanalizace a mnoho dalších sítí. Budování jakékoli infrastruktury je náročné a žádá si odbornou pomoc. Proto se připravuje územní plán, kde se vymezí prostor pro danou infrastrukturu a zohlední se překážky a rizika. Obce mohou čerpat finance na přípravu infrastruktury pomocí dotací a spolufinancování.³⁷

2.2.2 Správa majetku, evidence majetku

Dobrá správa majetku je základním úkolem obce. Obec také může využívat pro své obohacení i pronájem nemovitého majetku. Je to jeden z nejvyužívanějších prostředků správy majetku. Hlavní složkou pronájmu nemovitosti je nájemní smlouva, která spadá do kompetence rady obce. Kde není rada zřízena, spadá do kompetence starosty. Obchodní zákoník umožňuje uzavírat smlouvy na dobu určitou a na dobu neurčitou. Smlouvy na dobu určitou zajišťují jistotu nájemního vztahu pro nájemce, úměrně tomu může pronajímatel požadovat vyšší nájemné. Nevýhoda u této smlouvy nastává po uplynutí doby nájemné smlouvy a záleží na příslušném orgánu, zda smlouvu prodlouží nebo ne. Smlouva na dobu neurčitou s sebou nese riziko výpovědi nájemce pronajímatelem. Smlouvy se uzavírají na dobu 5 nebo 10 let. Před uzavřením smlouvy je důležité projednat s nájemcem případná rizika spojená s údržbou, které pronajímatel očekává. U zemědělských pozemků se pronájem dlouhodobě pro obec nejeví jako výnosné, jelikož nájemné činní jen zlomek ceny ve srovnání s prodejem. Samozřejmě existuje i jiná správa majetku, kterou může obec disponovat. Tímto případem je i přímá správa obecním úřadem. To přináší přímou kontrolu nad majetkem obce, jako je například správa budovy radnice. Dále správa pomocí příspěvkové organizace zřízené obcí, je samostatným právním subjektem, má IČO a právní odpovědnost. Majetek jí byl svěřen smluvně. Jedná se převážně o základní a mateřské školy, knihovny, galerie, divadla, domovy pro seniory apod. Další možností je obchodní společnost vlastněná obcí, vztahují se na ní veškeré povinnosti účetní, daňové a právní. Při pronájmu nemovitostí soukromým firmám ztrácí obce přímý vliv na řízení společnosti. Obce mohou svůj majetek spravovat i pomocí smluvních vztahů, kdy obce uzavírají smlouvy se soukromou firmou, která je částečně placena obcí za poskytované služby, aj. Poslední

³⁶ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 361.

³⁷ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 57.

pomyslnou pozici má ponechání prostoru neviditelné ruce trhu, což má zaručit funkčnost obce. Mezi ně můžeme zařadit například dodávky tepla, plynu, elektřiny.³⁸

„Vymezení práva hospodaření s majetkem je důležité také v případě sdružování obcí pro společné zabezpečování a financování veřejných statků, a tím využívání majetku. Majetek vkládaný obcí do sdružení obcí je stále majetek obce.“³⁹

Dobrovolný svazek obcí neboli mikroregion, hospodaří s majetkem, který do něj vložily členské obce podle stanov svazku, který i nadále zůstává majetkem obcí, a s majetkem který získal jako celek. Svazek se řídí stejnými zákony, jako obec což znamená, že má povinnost sestavit rozpočtový výhled i rozpočet. Problém nastává v rozhodování svazku o majetku a infrastruktuře svazku, jelikož se s ní nemusejí ztotožnit některé obce. Proto je výhodnější vytvořit a realizovat pouze měkké projekty, jako rozvoj kultury, sportu, propagace území, apod.⁴⁰

Obce mají rozsáhlý majetek, a proto není divu, že je důležité vést záznamy neboli evidovat majetek obce. Je to i zákonná povinnost obcí. Zastupitelé obce musejí být dobře informováni, jak početný je majetek obce a čím je tvořen. Dále musí zastupitelé kontrolovat a mít zájem na jeho rozvoji a zkvalitňování a musí být nastolena v rozhodujících orgánech důvěra. Z katastrálního úřadu se obce mohou dozvědět, jaký je rozsah nemovitého majetku obce. Ten je pro tyto účely nejdůležitější, pokud i přes všechny správné listiny nebude nemovitost uvedena v katastrálních análech, jakoby daný nemovitý majetek neexistoval. Majetek je zanesen nejen v seznamech nemovitostí, ale také v mapách katastrálního úřadu. Movitý majetek si eviduje každý úřad sám a mnohdy čítá až tisíce položek. Od automobilů, až po drobné věci v kancelářích. Zahrnuje to také i mobiliář, který je rozmístěn po celém území obce. S evidencí movitého majetku souvisí i každoroční inventarizace. Samostatná kapitola u movitého majetku je majetek právnických osob, vlastněných nebo založených obcí, jako jsou například školy. Obec musí svůj majetek chránit a k tomu jí z velké části napomáhá dobrá evidence majetku obce OÚ a nastavené kontrolní mechanismy. Kontrolní mechanismy určují kdo a v jakém termínu bude stav majetku kontrolovat. U pronájmu se kontrolují pravidelné platby smlouveného nájemného. S tím souvisí i pohledávky za dlužníky nejen nájemného. Je důležité, aby úřad kontroloval dlužníky, zda splácejí své pohledávky ve sjednanou dobu či nikoli. Je proto dobré, aby obce měly veškeré

³⁸ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 53-58.

³⁹ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 362.

⁴⁰ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 58.

pohledávky pohromadě, rozříděné a seřazené. Obec také musí počítat s vandalismem. Nejvíce se vandalismus projevuje na novém majetku, ale i na již poškozeném majetku. I v tomto ohledu se vyplatí mít zaevidován majetek obce.⁴¹

⁴¹ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 52-53.

3 FISKÁLNÍ FEDERALISMUS

Stát se dělí o veřejnou správu s veřejnoprávními korporacemi zemí, regionů, měst a obcí, které při plnění úkolů hospodaří s určitými finančními prostředky. Vnitřní organizace státu a územní samospráva by měla být vždy funkční a politickému uspořádání naproti tomu musí odpovídat i uspořádání rozpočtové. Důležité je proto sestavení výdajů a příjmů pro dosažení co nejefektivnějšího zabezpečení veřejných potřeb z hlediska státu a územní samosprávy. Teorie fiskálního federalismu se zabývá finančními vazbami se zohledněním dekoncentrace a decentralizace věcných vazeb, kompetencí a odpovědnosti ze státu na územní samosprávu, tedy na obce a města. Zabývá se také zvýšením efektivnosti alokace finančních prostředků. Teorie fiskálního federalismu je součástí teorie veřejných financí a její vznik se datuje po konci 2. světové války. K rozvoji fiskálního federalismu došlo především z důvodu problémů s neefektivní alokací finančních prostředků v rámci rozpočtových soustav pro zabezpečení veřejných statků. Jedná se o potřeby určité decentralizace veřejného sektoru na nižší vládní úrovni, zvýšení efektivnosti při financování potřeb veřejného sektoru, což znamená zabezpečení a financování veřejných statků, které obyvatelstvo požaduje a mohou být uskutečňovány i veřejnými zakázkami. Jedná se také o potřebu zkvalitnit demokratické rozhodování o finančních tocích v rozpočtové soustavě se zvýšením rozhodovací odpovědnosti příslušných orgánů. Předmětem jejího zkoumání není jen fiskální decentralizace, ale i zvýšení účinnosti decentralizace ve vazbě na efektivnější využívání finančních prostředků.⁴²

Z ekonomického hlediska má veřejný sektor povahu federativního uspořádání, protože fiskální rozhodnutí jsou rozdělena mezi různé stupně řízení a správy. Fiskální federalismus se zaměřuje na fungování veřejných financí z obecného hlediska a nikoli pouze ve federativně uspořádaných státech. Problematika fiskálního federalismu se zaměřuje na zkoumání finančních vztahů mezi ústřední vládou a nižšími správními úrovněmi v rámci veřejného sektoru. Zabývá se:⁴³

- optimálním přiřazením příjmů,
- rozdělením odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými články nebo úrovněmi fiskálního systému.

⁴² PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 155-157.

⁴³ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 39.

PEKOVÁ⁴⁴ toto rozdělení ještě doplňuje o:

- vertikální a horizontální strukturu rozpočtové soustavy,
- možnosti optimalizace finančních vazeb uvnitř rozpočtové soustavy,
- způsob tvorby, rozdělování a užití finančních prostředků,

dále je fiskální federalismus založen také na existenci víceúrovňové vládní úrovně, což je vertikální a horizontální rozdělení struktury vládních úrovní územní samosprávy jejich optimální rozdělení pravomocí a odpovědností mezi nimi.

Fiskální federalismus můžeme tedy nazvat jako objektivní jev vyplývající z ústřední a místní veřejné správy, který je založen na vertikální a horizontální struktuře různých vládních úrovní včetně územní samosprávy. Zabývá se primárně finančními vazbami. Jedná se tedy o víceúrovňové uspořádání rozpočtové soustavy.⁴⁵

3.1 Fiskální federalismus a alokace financí v rozpočtu

Stát i každá úroveň územní samosprávy hospodaří dle svého schváleného rozpočtu. Pokud je vnitřní státoprávní uspořádání státu členitější, je potřeba více veřejných rozpočtů i s dalšími mimorozpočtovými fondy. I každá veřejnoprávní nezisková organizace hospodaří dle svého rozpočtu a je napojena na rozpočet svého zřizovatele pomocí různých finančních vztahů. Všechny rozpočtové a mimorozpočtové fondy jsou součástí rozpočtové soustavy. Na to lze nahlížet z různých hledisek, ať už z finančního, institucionálního, nebo jiného. Na rozpočtovou soustavu můžeme nahlížet, jako na soustavu peněžních fondů, soustavu rozpočtových vztahů uvnitř rozpočtové soustavy a také jako soustavu orgánů a institucí, které se starají o tvorbu, přerozdělování a užívání veřejných rozpočtů. Do rozpočtové soustavy řadíme soustavu veřejných rozpočtů, soustavu mimorozpočtových fondů a rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací. V rámci státu tvoří státní rozpočet a mimorozpočtové fondy finanční systém státu a v rámci územní samosprávy to je finanční systém příslušného článku územní samosprávy. Tyto peněžní fondy se vytváří, přerozdělují a využívají především na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti, případně na návratném principu.⁴⁶

Jak již bylo zmíněno, fiskální federalismus se začal v Evropě rozvíjet po konci 2. světové války, a to ve dvou etapách. První etapa se datuje na 50. – 70. léta 20. století

⁴⁴ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 157.

⁴⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 40.

⁴⁶ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 196-197.

a druhá etapa pak na období od 70. let 20. století. V této době zejména ve vyspělých evropských zemích dochází k určitému posunu ve využívání stabilizační funkce financí. V Evropě se fiskální federalismus vyvíjel do určité míry odlišně, než tomu bylo v zámoří. Fiskální federalismus se také zaměřuje na optimální využívání jednotlivých funkcí veřejných financí na jednotlivých vládních úrovních i úrovních územní samosprávy. Teorie fiskálního federalismu se ve druhé polovině 20. století zaměřuje především na analýzu příčin neefektivní alokace finančních prostředků soustředěných v rozpočtových soustavách. Zaměřuje se i na hledání důležitých nástrojů a způsobů pro zvýšení zmíněné efektivnosti. Když ve 20. století probíhala alokační funkce veřejných financí, s ní souvisela decentralizace na územní samosprávu, decentralizace redistribuční a stabilizační funkce veřejných financí byla velice omezená. Podstatou určité decentralizace alokační funkce je částečné decentralizované zajišťování a financování veřejných statků v rámci nižších vládních úrovní a nižší územní samosprávy. Jedná se o zabezpečování veřejných statků státem, nebo stupni územní samosprávy. Státy decentralizaci přijímají za účelem lepší a efektivnější reakce na zvláštnosti lokální a regionální ekonomiky díky přesnějším informacím o stavu ekonomiky a potřebách obyvatelstva. Funguje i lepší zpětná vazba od občanů.⁴⁷

3.2 Modely fiskálního federalismu

Modely fiskálního federalismu se liší převážně ve způsobu tvorby zdrojů na příjmové straně rozpočtů. Jejich charakteristiku můžeme považovat za absolutní, jelikož se v čisté formě modely vyskytují pouze v teoretické úrovni a vyvíjejí se v čase. Modely mají význam při zkoumání míry postavení samostatnosti nižších vládních úrovní a územní samosprávy v konkrétním uspořádání. Ve federativních státech rozlišujeme vertikální a horizontální modely fiskálního federalismu. Vertikální model je často označován jako koláčový model nebo model vrstveného dortu a využívá se především v anglosaských zemích. Vychází z fiskální autonomie jednotlivých úrovní vlády s dostatečným prostorem pro neziskovou fiskální politiku. Horizontální model fiskálního federalismu, též zvaný jako kooperativní, představuje specifické uspořádání federálního typu v Německu. Vykazuje rysy unitárního státu, prvky federativního uspořádání spolu s existencí střední úrovně vlády.⁴⁸

⁴⁷ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 161-162.

⁴⁸ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 40-41.

V demokratických zemích se nejvíce využívá kombinovaný model fiskálního federalismu s převažujícími centralizačními prvky, což znamená, že většina peněz se seskupuje v rozpočtu státu, ze kterého jsou následně přerozdělovány dotace, nebo s převažujícími decentralizačními prvky. Zde se posiluje pozice územní samosprávy a územním rozpočtům jsou vymezeny větší příjmy a jejich relativní soběstačnost roste.⁴⁹

V kombinovaném modelu se nižším vládním úrovním obecně vyčleňují menší příjmy. Vlastní daňové a nedaňové příjmy jejich rozpočtů pak doplňují dotace z vyššího rozpočtu. Prostřednictvím přerozdělování těchto dotací může stát zmírňovat nerovný daňový výnos v jednotlivých regionech. Zároveň se tím umožňuje územním samosprávám na území státu zabezpečit základní lokální a regionální veřejné statky ve srovnatelné kvalitě. Stát tímto postupem má možnost v minimální míře ovlivnit rozhodování územní samosprávy.⁵⁰

Centralizovaný model

Centralizovanému modelu odpovídá velmi nízká soběstačnost nižších vládních úrovní. Nejvýznamnější veřejné příjmy, především daňové, plynou do státního rozpočtu. Soběstačnost u tohoto modelu vykazuje pouze ústřední rozpočet. Stát může prostřednictvím dotací intenzivně ovlivňovat činnost a hospodaření nižších vládních úrovní. Tyto přerozdělovací vztahy v rozpočtové ose probíhají po ose vertikální a jsou rozsáhlé. Do rozpočtů jednotlivých stupňů územní samosprávy, vedle vlastních nedaňových příjmů, jsou vymezeny daňovým určením málo výnosné daňové příjmy. Tím zejména obce nestačí vlastními příjmy pokrývat výdaje, které mají financovat především zabezpečování statků. V rámci přerozdělovacích procesů se dává přednost dotacím, které jsou zpravidla přísně účelové. Stát tak využívá dotace jako rozsáhlé a intenzivní kontroly územní samosprávy. Tento model se využíval v Československu před rokem 1990. Soběstačnost národních výborů tehdy nepřesahovala 20 % hranici. Stát tak detailně prostřednictvím dotací a účelových subvencí kontroloval činnost a hospodaření národních výborů.⁵¹

⁴⁹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 200.

⁵⁰ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 173.

⁵¹ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 169-170.

Decentralizovaný model

Decentralizovaný model se zakládá na předpokladu úplné finanční samostatnosti nižších vládních úrovní, bez existence přerozdělovacích procesů uvnitř rozpočtové soustavy. V praxi by tento model znamenal, že by i nejnižší úrovně vlády disponovaly dostatečným objemem příjmů a kompetencí, které by pokryly celoroční výdajové potřeby. Avšak tento model se v čisté formě nevyskytuje a představuje jen teoretický model fiskálního federalismu.⁵²

Soběstačnost během rozpočtového roku kolísá. Důvodem je především kolísání toku příjmů. Pokud by měly být jednotlivé články územní samosprávy v každém okamžiku finančně soběstačné, musely by mít vyčleněny dostatečné příjmy na financování i krátkodobě nejvyššího objemu výdajů. Problematika tkví v rozdílné daňové kapacitě a rozdílném daňovém výnosu menších územních celků. Vyčlenění příjmů ve výši maximální potřeby se jeví jako nevýnosné, neboť krátkodobě by docházelo v důsledku nerovnoměrného vývoje toku výdajů během rozpočtového období k přebytku vlastních příjmů. Poněvadž má většina příjmů daňový charakter, vedlo by to obecně k růstu daňového zatížení, aby byl zajištěn potřebný daňový výnos pro rozpočty obcí a regionů i pro stát. Obecně tato potřeba roste s růstem veřejných výdajů. Související míra zdanění má svůj práh, tj. maximálně únosná daňová zátěž. Aby se nezvýšilo celkové daňové zatížení, muselo by dojít k tomu, že by stát snižoval své výdaje za účelem plynutí většího množství daňových příjmů do rozpočtů nižších vládních úrovní.⁵³

Kombinovaný model

V určité míře centralizuje některé veřejné příjmy do státních rozpočtů a některé naopak decentralizuje do rozpočtů jednotlivých segmentů územní samosprávy. Tím ovlivňuje míru finanční soběstačnosti územní samosprávy, která během rozpočtového roku kolísá. S tímto modelem se můžeme setkat i v České republice, jelikož od roku 1993 se posílily vlastní příjmy municipalit. Přesto je rozhodující podíl veřejných příjmů centralizován ve státním rozpočtu.⁵⁴

V praxi většina zemí využívá kombinovaného modelu, kde se kombinuje vertikální a horizontální modely fiskálního federalismu. Každá vládní úroveň tak má

⁵² PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 42.

⁵³ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 171-172.

⁵⁴ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 200-201.

své vlastní příjmy, které jsou doplněny o dotace z vyššího rozpočtu. Stát prostřednictvím přerozdělovacích procesů může zmírňovat nerovnosti v daňovém výnosu jednotlivých regionů nebo obcí. Na tomto modelu je poté patrné přikládání větší míry centralizace či decentralizace.⁵⁵

3.2.1 Model fiskálního federalismu v České republice

V České republice je využíván kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky. Daňové určení a fiskální vazby v rozpočtové soustavě státu upravuje zákon o rozpočtovém určení daní, dále to jsou zákony o rozpočtových pravidlech a zákon o státním rozpočtu na příslušný fiskální rok. Obce a kraje nejsou plně finančně soběstačné, jelikož nejvýnosnější daňové příjmy plynou do státního rozpočtu. Po roce 1992 a 1996 plyne do rozpočtů obcí významná část výnosu daně z příjmů, jako sdílené daně a daň z nemovitosti, jako svěřená daň. Za svěřenou daň se považuje i daň z příjmů právnických osob placená obcemi. Podíl na dani z příjmů napomohl výraznou měrou k soběstačnosti obcí, mezi obcemi však stále zůstávají velké rozdíly v daňovém výnosu. Od roku 2001 jsou posíleny daňové příjmy o podíl na DPH, která je jednou z nejstabilnější daní. V budoucnu by se mělo rozpočtové určení daní dále upravit ve prospěch rozpočtu krajů.⁵⁶

Vzhledem k tomu, že u daňových příjmů se obecně vyskytuje větší centralizace do státního rozpočtu, nejsou decentralizované daňové příjmy dostatečné pro krytí výdajů obcí. Dochází k přerozdělování finančních prostředků ze státního rozpočtu do rozpočtu obcí a krajů formou systému dotací k vyrovnání nerovností daňových příjmů obcí a krajů i k zabezpečení veřejných statků v rámci samostatné působnosti a přenesené působnosti. Obce mohou dotace získat případně i z rozpočtu krajů.⁵⁷

3.3 Fiskální decentralizace

Fiskální decentralizace je klíčovou komponentou decentralizace. Jakákoliv reorganizace nebo restrukturalizace ve veřejném sektoru by měla být doprovázena úvahami, jak efektivně a transparentně financovat veřejný sektor. Rozdělování prostředků mezi úrovně veřejné vlády by se mělo vyznačovat zejména transparentností alokace finančních prostředků. Mají-li územní samosprávy efektivně vykonávat

⁵⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 41.

⁵⁶ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 174-175.

⁵⁷ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 43-44.

decentralizované funkce, musí mít pravomoc získávat adekvátní příjmy a činit výdajová rozhodnutí.⁵⁸

Fiskální decentralizace vychází z předpokladů, že poskytování veřejných statků na lokální úrovni je efektivnější a hospodárnější, tudíž lépe odpovídá preferencím obyvatel, umožňuje také přímou participaci občanů. Kromě ekonomických faktorů je významným vlivem také faktor politický. Souvisí s demokratizací veřejné správy a uplatňováním principu subsidiarity ve veřejné správě. V zemích Evropské unie platí Evropská charta místní samosprávy.⁵⁹

Evropská charta místní samosprávy vešla v platnost v České republice dne 1. září 1999. Cílem Charty je dosáhnout stavu, kdy se lidé budou podílet, v co největším rozsahu na chodu věcí veřejných. Lze toho dosáhnout tak, že právě na místní úrovni mohou odpovědná společenství občanů vést správu s přihlédnutím k nutnosti decentralizace státní moci. Nutností je existence místní samosprávy vybavené demokraticky vytvořenými rozhodovacími sbory s vysokou mírou autonomie a finančními zdroji potřebnými k realizaci své odpovědnosti. Česká republika není vázána všemi ustanoveními Charty, jelikož shledala určité výhrady související s odlišnou právní úpravou a v některých případech dokonce s neexistencí vnitrostátní právní úpravy, která by odrážela veškerá ustanovení Charty. Články s vysloveným souhlasem ČR jsou vesměs deklaratorní povahy a mají svůj odraz v platné právní úpravě ČR. Přijetím Charty se ČR zařadila mezi evropské demokratické státy, které se zavázaly vytvořením podmínek pro fungování územní samosprávy a pro její rozvoj.⁶⁰

V posledních desetiletích došlo k výrazné decentralizaci a ke zvýšení kompetencí samosprávných celků. V rámci fiskální decentralizace však nejde pouze o přesun odpovědnosti za poskytování veřejných statků a jejich financování, nýbrž je nutné, aby nižší úrovně měly určité pravomoci v získávání příjmů plynoucích do jejich rozpočtů. Je zapotřebí i zvýšení decentralizace veřejných příjmů. Fiskální decentralizace vyjadřuje to, že nižší úrovně veřejných rozpočtů rozhodují o poskytování a financování služeb veřejného sektoru na základě obecně platných pravidel s přihlédnutím k místním zvláštnostem.⁶¹

⁵⁸ JÍLEK, M. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha, 2008. s. 15.

⁵⁹ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 45.

⁶⁰ JANŠOVÁ, M. *Evropská charta místní samosprávy* [online]. E-pravo.cz, 2001, 16. 9. 2001 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-charta-mistni-samospravy-13600.html>>.

⁶¹ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 45.

Předmětem analýz a empirického ověřování v praxi je hledání optimální decentralizace především daňových příjmů, které je vhodné alokovat do rozpočtů územní samosprávy z hlediska stability příjmů. Decentralizace kompetencí ve veřejné správě vyžaduje úměrnou decentralizaci daňového výnosu, zároveň však stát nerad předává významnější část daňových příjmů v situaci, kdy je státní rozpočet napjatý. Optimální přiřazení příjmů a výdajů rozpočtům jednotlivých vládních úrovní, včetně územní samosprávy, ovlivňuje jejich míru finanční soběstačnosti. Zároveň ovlivňuje, do jaké míry mohou ze svých vlastních příjmů financovat své výdaje související s plněním svých úkolů, zejména ve veřejném sektoru, tzn. míru samofinancování. Je to důležité zvláště ve vztahu k územní samosprávě, jmenovitě k obcím. Obce mohou ovlivnit objem a strukturu svých nedaňových příjmů. Daňové příjmy získávají zpravidla zákonným ustanovením. Průměrná míra soběstačnosti rozpočtů obcí a krajů je výsledkem uplatňovaného modelu fiskálního federalismu. Daňové příjmy jsou tradičně zdrojem financování veřejných statků, zvláště čistých veřejných statků. Příjmy daňového charakteru jsou rozhodujícím příjmem veřejných rozpočtů. Záleží na daňovém určení a na rozsahu daňové pravomoci příslušné vládní úrovně. Teorie fiskálního federalismu od 50. let 20. století doporučovala daně z pevného základu, neboť jsou stabilním příjmem místní daně spjaté s daným místem. Za nevhodné daně související s využíváním nerovnoměrně rozložených přírodních zdrojů. V Evropě se staly příjmem rozpočtu obcí a regionů v řadě zemí i výnosné daně důchodového typu, to přispělo k růstu relativní finanční soběstačnosti územní samosprávy.⁶²

Způsob financování sdílenými daněmi neumožňuje, aby představitelé obcí mohli pružně reagovat na priority obyvatel na svém území, protože výši těchto příjmů mohou svými zásahy ovlivnit jen malou měrou. Neexistence dlouhodobého programu dotací pak do systému financování obcí vnáší nejistotu a výrazně snižuje možnost odhadu vývoje rozpočtu na nejbližší fiskální období. Závislost obcí na sdílených daních dává jistotu, že daná obec dostane určitý objem prostředků, a to bez ohledu na své aktivity. Avšak záleží i na mechanismu, podle kterého jsou státní daně sdílené. Dá se říci, že v tomto případě je český systém do značné míry nespravedlivý. Základem mechanismu sdílených daní je umístění plátcovy pokladny a trvalé bydliště podnikatele. V ČR jsou

⁶² PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 182-183.

veškeré aspekty související s přijímáním dluhu neregulovány a rozhodování o nich spadá předně do kompetence představitelů obce.⁶³

3.3.1 Fiskální decentralizace – teoretická východiska

Fiskální decentralizace založena na Tieboutově modelu místních financí

Charles M. Tiebout v roce 1956 ve svém článku „A Pure Economy of Local Expenditures“ vyslovil hypotézu, že existuje-li dostatečně velké množství místních společenství, přičemž každé z nich poskytuje odlišný výběr veřejných statků, lze říci, že místní veřejný sektor dosahuje takových výsledků jako sektor soukromý. „Předmětem zkoumání jsou zde formy a efekty konkurence mezi jednotlivými územními samosprávami na stejné úrovni veřejné vlády o jednotlivce a ekonomické zdroje.“⁶⁴ Každý jednotlivec si vybírá jen ten model spotřeby veřejných statků, který je pro něho nejefektivnější. V praxi je platnost Tieboutova modelu omezená, ale vykazuje, že mobilita spotřebitelů vytváří prostor pro získávání vyššího efektu z decentralizace správy, zvláště u místních veřejných statků. Dalším problémem je určení optimálního množství poskytovaného místního veřejného statku a optimální velikosti společenství, které je spotřebovává. Existence úspor z rozsahu svědčí ve prospěch větších společenství.⁶⁵

Fiskální decentralizace založena na Buchananově teorii klubů

Účelem klubů je těžit z rozsahu a sdílet náklady na zabezpečování nedělitelné komodity nebo uspokojit zálibu ve spolčování se s jinými jednotlivci, kteří mají podobné preference a záliby. Buchanan předpokládá, že při daném geografickém rozmístění různých územních jednotek, budou jednotlivci sdílet „služby klubu“ v rámci každé oblasti. To povede k alokaci veřejných statků, které jsou různé od města k městu v závislosti kolektivních preferencí lidí žijících v rámci každé oblasti. Kořeny pojetí prostorové alokace vycházejí z principů liberální ekonomie. Dle Buchananovy hypotézy budou mít některé oblasti rozsáhlý veřejný sektor, zatímco jiné pouze malý. I v tomto modelu se setkáme s omezením, neboť model předpokládá existenci čistých veřejných statků. V rámci území existuje diference v důchodech, což může způsobit rozdílnou míru zdanění v jednotlivých komunitách. To může ovlivnit schopnost poskytovat

⁶³ KAMENÍČKOVÁ, V. Úskalí fiskální decentralizace. In *Deník veřejné správy* [online]. Praha : TRIADA, 2000, 14. 1. 2000 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=28592>>.

⁶⁴ JÍLEK, M. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha, 2008. s. 17.

⁶⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 47-48.

veřejné statky a vést tak k prostorové polarizaci bohatých a chudých důchodových skupin, nebo k jiným problémů.⁶⁶

⁶⁶ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 48.

4 PŘÍJMY A VÝDAJE MENŠÍCH MĚST A OBCÍ

Při financování potřeb veřejné správy a veřejného sektoru má významné postavení finanční management. Ovlivňuje alokační efektivnost vynaložených finančních prostředků. Finanční management se soustřeďuje na zkvalitňování rozpočtového plánování a metod rozpočtování, na dosažení alokační efektivnosti v rozpočtovém hospodaření, atd. Problém nastává u dominantního krátkodobého ročního rozpočtového plánování, více či méně subjektivní alokace finančních zdrojů založená na omezeném využívání objektivních kritérií alokace. Zároveň se musí zabývat i zkvalitňováním systému a metod účetnictví, statistiky a jejich využití ve finančním managementu. Pro efektivní hospodaření v celé rozpočtové soustavě hrají důležitou roli profesně zdatní finanční manažeři ve výkonných orgánech státu a územní samosprávy. Na financování jednotlivých druhů netržních činností státu a územní samosprávy musejí obstarat dostatek finančních prostředků. Stát i každá úroveň územní samosprávy hospodaří podle svého daného rozpočtu. Čím je složitější vnitřní státoprávní uspořádání státu, tím více je veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů.⁶⁷

Míra uskutečňování volebních slibů a představ občanů bude vždy záviset na rozsahu finančních zdrojů, které obec může při svém hospodaření využít. Schvalování obecního rozpočtu představuje jednu ze základních pravomocí zastupitelstva. Znalost o struktuře a objemu rozpočtu, charakteru příjmů a výdajů či o struktuře majetku, by měl mít každý z jednotlivých zvolených zastupitelů. Na obecní rozpočet lze nahlížet jako na finanční plán, který určuje předpokládané příjmy a výdaje. Problematika vyvstává u potřeb výdajů, poněvadž leckdy mnohonásobně převyšují příjmy. Z tohoto důvodu nastává otázka, které výdaje snížit nebo zvýšit. Zacházení s rozpočtem má totiž vyjma čistě ekonomických aspektů i výrazný politický aspekt.⁶⁸

4.1 Rozpočty územních samospráv

Územní rozpočet, jehož tvorba a použití se plánuje, bilancuje příjmy s výdaji, potřebnými na zajištění potřeb regionálního sektoru v příslušném rozpočtovém období. Dlouhodobým cílem hospodaření obce i kraje by měl být vyrovnaný rozpočet. V něm by měly příjmy být rovny výdajům, v lepším případě příjmy by převyšovaly výdaje a jednalo by se tak o přebytkový rozpočet, z něhož se tvoří rozpočtová soustava. Ale

⁶⁷ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 195-196.

⁶⁸ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 28.

pokud se výdaje převýší přes příjmy, mluvíme o schodkovém rozpočtu. Když je rozpočet dlouhodobě schodkový, musí se vyrovnat z rezerv vytvořených z předchozích let. Rozpočet je nástrojem prosazování cílů obecní politiky, jejímž subjektem je zastupitelstvo obce nebo kraje. Je také nástrojem realizace koncepce dlouhodobě sociálně-ekonomického rozvoje na daném území, nástrojem prosazování lokálních a regionálních zájmů a preferencí obyvatelstva, aj. Rozpočtovou zásadu publicity lze nejkvalitněji a nejjednodušeji uplatňovat v obcích nebo krajích. U obcí může být zpětná vazba mezi zastupitelstvem a občany velmi intenzivní. Rozpočty kraje nebo obce obsahují.⁶⁹

- příjmy a výdaje,
- finanční vztahy,
- k veřejnému sektoru,
- k podnikatelským subjektům,
- k rozpočtové soustavě,
- k ostatním obcím nebo krajům,
- k ostatním subjektům.

Podstatné strukturální změny, které proběhly v minulých letech na úrovni územní samosprávy, přinesly decentralizaci kompetencí a obce se staly samosprávnými ekonomickými subjekty, které vlastní majetek, mají vlastní finanční prostředky a sestavují vlastní rozpočet. Rozpočet obce je jedním z nesledovanějších a nejdůležitějších dokumentů obce. Je ročním finančním plánem a veřejným dokumentem. Obec při zpracování vychází z rozpočtového výhledu, který obsahuje souhrnné základní údaje o příjmech a výdajích, finančních zdrojích a potřeb při dlouhodobě realizovaných záměrech obce.⁷⁰

Obec může svůj rozpočet schválit i před schválením rozpočtu vyššího stupně. Poté ale nastává problém vzhledem k následným úpravám a k odstranění rozdílů v dotačních příjmech rozpočtovým opatřením. Pokud se obec podílí na realizaci programu nebo projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU, musí její rozpočet na příslušný kalendářní rok obsahovat určený objem finančních prostředků účelově určených k realizaci daného programu či projektu. Obec vedle zveřejnění návrhu rozpočtu na úřední desce musí publikovat rozpočet i způsobem umožňujícím dálkový přístup – internet. Zde se zveřejňuje úplné znění návrhu rozpočtu. Rozpočet obce se

⁶⁹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 262-266.

⁷⁰ JÁČ, I. *Jedinečnost obce v regionu*. Příbram, 2010. s. 80.

zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby vymezené vyhláškou Ministerstva financí č 323/2000 Sb., o rozpočtové skladbě ve znění pozdějších předpisů. Z ní plyne doporučení, v jakých podrobnostech třídění má být rozpočet schválen. Po schválení rozpočtu se rozpracovává podrobný rozpis (rozpracování závazných ukazatelů) v členění podle podrobné rozpočtové skladby. Rozpočet obce mohou postihnout rozpočtové změny, a to buď organizačního (přijetí dotace), metodického (změna právních předpisů) nebo věcného charakteru (snížení příjmů z daní). Nejčastěji dochází ke změnám celkových příjmů a výdajů, kdy se změny nedají vzájemně kompenzovat. Analýza a hodnocení rozpočtu obce je závěrečný účet. Jedná se o zhodnocení celého finančního hospodaření obce, včetně jejích příspěvkových organizací a také hospodaření s majetkem. Obec má povinnost nechat si přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Všechny tyto kroky musí být zveřejněny vhodným způsobem a ve vhodném rozsahu.⁷¹

Z hlediska objemu finančních prostředků jsou významnější obecní rozpočty. Je to dáno jednak jejich historickou tradicí, jednak objemem kompetencí, které jsou na ně převáděny. Obce a jejich dobrovolné svazky hospodařily v letech 2004-2006 s prostředky v průměru 8 % HDP. Celkově subjekty samosprávných celků disponují s prostředky odpovídajícími cca 12 % HDP. Z hlediska soběstačnosti jsou na tom podstatně lépe obce. Jejich příjmy tvoří přibližně 70 % veškerých příjmů obcí.⁷²

4.2 Příjmy rozpočtu obcí

Příjmy rozpočtu obce jsou různorodé. Z ekonomického hlediska je důležité rozlišovat příjmy, které může obec ovlivnit svým rozhodnutím a příjmy, o kterých rozhoduje stát a obce je tak nemohou nijak ovlivnit. Příjmy závazně rozděluje rozpočtová skladba. Příjmy plánuje výkonný orgán – finanční management a schvaluje jej zastupitelstvo obce. Finanční management je zodpovědný za zajištění plnění příjmů, to ale lze jen příjmů, které může obec či kraj ovlivnit.⁷³

⁷¹ PETEROVÁ, H. Rozpočet a závěrečný účet - tvorba, zveřejnění, třídění a změny. *OBEC & finance*. 2012, č. 2, s. 48-49.

⁷² ČÍSAŘOVÁ, E., PAVEL, J. *Průvodce komunálními rozpočty aneb jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu* [online]. Praha, 2008 [cit. 2013-02-23]. s. 18. Dostupné z WWW: <http://www.transparency.cz/doc/kr_pruvodce2008.pdf>.

⁷³ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 266.

Příjmy územních rozpočtů závazně třídí platná rozpočtová skladba. Nenávratné příjmy v podrobném členění třídí v ČR třída 1-4 rozpočtové skladby. Je vhodné, aby příjmy rozpočtů obcí byly:⁷⁴

- dostatečně výnosné,
- do určité míry závislé na aktivitě obce,
- rovnoměrně rozloženy,
- plánovatelné,
- administrativně nenáročné.

Náležitá informovanost zastupitelů může napomoci k podstatnému rozvoji a zvýšení příjmů do obecního rozpočtu, které zajistí financování potřebných služeb pro občany. Objem dosažitelných příjmů obecních rozpočtů pokrývá jen část zamýšlených výdajů. Příjmy rozpočtu obce můžeme rozdělit dle charakteru a původu příjmu na vlastní, přijaté, kapitálové, běžné, návratné a nenávratné.⁷⁵

Nenávratné příjmy územních rozpočtů jsou nejdůležitějším zdrojem financování potřeb lokálního i regionálního veřejného sektoru. Představují finanční vztahy tvorby územních rozpočtů na principu nenávratnosti, neekvivalentnosti a nepovolenosti. V běžném hospodaření jsou obvykle rozpočtovým omezením. Mezi vlastní příjmy je možno zařadit svěřené daně, sdílené daně, správní poplatky za úkony, nedaňové příjmy, případně uživatelské poplatky. Příjmy z přerozdělovacích procesů jsou buď nenávratné transfery, anebo návratné. Kapitálové příjmy v územním rozpočtu jsou jednorázové a ve většině případů se pravidelně neopakují. Většinou jsou účelové a využívají se k financování dlouhodobých potřeb. Jedná se převážně o pořízení investic v lokálním nebo v regionálním veřejném sektoru, z nichž budou mít prospěch i budoucí generace. Ty můžeme rozdělit na vlastní, nenávratné transfery a návratné.⁷⁶

Obec má právo využít návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje či z rozpočtu jiné obce, k pokrytí dočasného časového nesouladu mezi čerpáním rozpočtovaných výdajů a plněním rozpočtových příjmů určených k jejich úhradě. Tato návratná pomoc je bezúročná a její opožděné splácení se považuje za zadržení peněžních prostředků. Obec rovněž může upotřebit prostředky poskytnuté

⁷⁴ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 250.

⁷⁵ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 29-30.

⁷⁶ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 251-252.

prostřednictvím Národního fondu. K úhradě svých potřeb obec smí využít též návratných zdrojů. Příjmy rozpočtu obce tvoří zejména:⁷⁷

- příjmy z vlastního majetku,
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob,
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy,
- výnosy z místních poplatků podle zvláštního zákona,
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,
- dotace z rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy,
- přijaté peněžité dary a příspěvky,
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.

4.2.1 Daňové příjmy

Při absenci jednoznačné definice daně v zákonech většiny států lze jen velmi těžko stanovit přesnou hodnotu všech daňových příjmů. Do daňových příjmů by se měla zahrnout jen taková inkasa, u nichž v daném roce vznikla skutečnost, která zakládá povinnost poplatníka platit daň. Ve skutečnosti se ovšem na účtech veřejných rozpočtů objevují částky bez ohledu na okamžik vzniku předmětu daně. Některé daňové příjmy se stanovují kvalifikovaným odhadem. V případě deficitního financování vzniká rozpor mezi daňovými příjmy na straně jedné a výdaji veřejných rozpočtů na straně druhé. Rovněž splácení dluhu z předchozích let nebo přebytkovost veřejných rozpočtů bude mít vliv na výši daňových kvót.⁷⁸

Daňové příjmy byly v dřívějších letech poměrně malé, až od roku 1993 se podíl daně z příjmů podstatně zvýšil. V tomto roce došlo také k výraznější změně týkající se změnou soustavy daní a také výraznou změnou daňového určení ve prospěch obcí. To výrazně ovlivnilo zvýšení finanční soběstačnosti měst a obcí. Zatím k posledním významným změnám došlo po roce 2000 novelami zákona o rozpočtovém určení daní. Od roku 2002 se na daňových příjmech obcí podílí i rozpočty krajů.⁷⁹

⁷⁷ ČESKO. Zákon č. 250/2000: Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm>>.

⁷⁸ ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie - s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha, 2008. s. 8.

⁷⁹ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 266.

Daňové příjmy tvoří v rozpočtech obcí významný podíl příjmů územních rozpočtů. S daňovým určením souvisí i daňová pravomoc, kterou mají obce velmi omezenou a kraje žádnou. Nízká daňová pravomoc obcí je u daně z nemovitosti, větší je pak v případě místních poplatků. Daň vždy spravuje a vybírá místně příslušný finanční úřad jako dekoncentrát ministerstva financí ČR. Ten posílá daňový výnos příslušné obci a kraji na jejich účet u peněžního ústavu. Způsob přerozdělování daní a lhůty převodu daní upravuje zákon o rozpočtovém určení daní (tzv. RUD). Daňový výnos je v ČR většinou nerovnoměrně rozložen, proto je nutné využít jiné finanční nástroje na zmírnění rozdílů prostřednictvím přerozdělovacích procesů uvnitř rozpočtové soustavy. Nerovnosti v daňovém výnosu mezi obcemi ovlivňuje zejména nerovnoměrné rozložení základu příslušné daně. V posledních letech malé obce pocítují znevýhodnění zvolenými kritérii rozdělování daňového výnosu po horizontální linii.⁸⁰

Daňové příjmy obcí jsou součástí běžných příjmů a skládají se z výlučných a sdílených daní. K výlučným daním přísluší daň z nemovitosti a daň z příjmu právnických osob placených obcemi. Sdílené daně, z nichž připadá obcím po novele z roku 2008 podíl 21,4 % z hrubého celorepublikového výnosu daně, jsou daň z přidané hodnoty, aj.⁸¹

V průměru zahrnují daně více než 50 % celkových příjmů obcí. Rozlišují se dvě základní kategorie dělení daňových příjmů, a to na daňové příjmy, které obec získává pomocí zákona o rozpočtovém určení daní, což jsou sdílené daně a na další daňové příjmy. Příjmy daňového charakteru patří mezi nenávratné zdroje a o výši a použití těchto finančních prostředků rozhoduje zastupitelstvo. Daňové příjmy mají zásadní vliv na reálnou autonomii obcí. Z tohoto pohledu je spíše nepříznivé, že daňové příjmy se podílejí na celkových příjmech pouze z jedné poloviny. Daňové příjmy by měly být dostatečně výnosné, aby dokázaly zajistit určitou míru finanční soběstačnosti obce i její autonomii. V současné době je daň z příjmu právnických osob sdílena bez ohledu na místo podnikání. Při jasném stanovení základu a možnosti volby daňové sazby by měly daňové příjmy tvořit relativně stabilní část rozpočtu. Méně spolehlivé jsou daně z příjmů, jejichž výnos závisí na fázi hospodářského cyklu. Náklady na správu a výběr daní by měly být pokud možno minimální.⁸²

⁸⁰ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 266-268.

⁸¹ PALATKOVÁ, M. *Marketingový management destinací*. Praha, 2011. s. 138-139.

⁸² ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 30.

4.2.2 Rozpočtové určení daní 2013

Po zveřejnění novely zákona o rozpočtovém určení daní (RUD) existují nové teoretické výpočty dopadů pro jednotlivé obce, nicméně není zatím jasné, kolik která obec získá. Novela RUD a další související úpravy se do rozpočtů obce promítnou pozitivně. Rozdíl mezi teoretickým propočtem a skutečností se může v příštím roce ukázat jako příčina finanční nestability. Jelikož slíbené zdroje na papíře se nemusí vybrat, ale výdaje budou reálné. Novelu by měla doplnit prováděcí vyhláška, jejíž součástí bude počet obyvatel, rozloha 10 ha na obyvatele, počet zaměstnanců a především nové počet žáků. Tím by se nově mohly příjmy obce podstatně zvýšit. Avšak novela školského zákona s sebou přináší i rušení povinnosti úhrady za dojíždějícího žáka a zároveň zrušení příspěvku na žáka, který obce získávaly ze státního rozpočtu. Nejistou veličinu představuje odhad celostátního inkasa daňových příjmů. Obce a města nepřikládají takovou váhu teoretickým výpočtům a sestavují rozpočty spíše konzervativně.⁸³

Pro zdaňovací období let 2013-2015 bude zavedeno solidární zvýšení daně z příjmů fyzických osob ve výši 7 % z nadlimitního příjmu. Daň se bude zvyšovat, pokud v příslušném zdaňovacím období součet příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně ze závislé činnosti a funkčních požitků aj. přesáhne v tomto zdaňovacím období 48 násobek průměrné mzdy. Dále by mělo dojít k navýšení obou sazeb některých spotřebních daní a k úpravám v pojistném. Rovněž se upravuje sazba daně z převodu nemovitostí. Prostřednictvím těchto kroků chce vláda usilovat o snížení schodku státního rozpočtu na úkor samosprávy. Názorně to zobrazuje schéma RUD 2013-2015, viz příloha I.⁸⁴

Pro jednotlivé obce představuje výpočet předpokládaných daňových příjmů velmi pracné cvičení, neboť musí zohledňovat situaci v ostatních 6250 obcích. Riziko nadhodnoceného celkového daňového inkasa pro obce v souvislosti s novelou RUD je velké. Pro mnohé obce by slibované přírůstky měly být na úrovni milionů a poměrově může jít až o třetinu daňových výnosů. Stále zůstává několik desítek menších obcí, které zaznamenají výrazný propad. Jde o důsledek nově zaváděného limitu koeficientu rozlohy 10 ha. Přijatá novela přinesla kompromis se všemi klady i zápory.⁸⁵

Novela RUD se může stát i motivačním nástrojem pro posilování mikroregionální spolupráce menších obcí, popřípadě pro integraci některých funkcí

⁸³ KYPETOVÁ, J. Rozpočtové určení daní ve srovnání se státním rozpočtem na rok 2013. *INS-Infrační servis*. Praha. 2012, s. 10.

⁸⁴ KYPETOVÁ, J. Chystané změny v RUD. *INS-Infrační servis*. Praha. 2012. s. 16.

⁸⁵ KYPETOVÁ, J. Novela RUD má i svá rizika. *INS-Infrační servis*. Praha. 2012. s. 6-7.

místních samospráv. Za dobu fungování činnosti místních samospráv se v ČR objevily a objevují alternativní modely (MAS, svazky obcí, apod.). Je to více či méně bráno jako unikové cesty z integrace, která by obcím mohla hrozit nějakou variantou zkompromitovaného modelu střediskových obcí. Současné modely dobrovolného sdružování obecních prostředků se jeví jako bezperspektivní nejen proto, že menší sídla disponují nízkou rozpočtovou kapacitou, ale také z důvodu, že jejich radnice neoplývají zřetelnější ochotou postupovat významnější příspěvky do společné pokladny. To většinou má za následek, že různé svazky a sdružení vytvořené za účelem rozvoje mikroregionů hospodaří jen s nepatrnými částkami v řádech statisíců. Hlavním motivátorem integrace obcí však stále zůstává perspektiva rychlého získání finančních prostředků z unijních fondů. Sdílení části daňových prostředků prostřednictvím RUD by přispělo k posílení efektivního řešení problémů malých obcí se zvýšením účinnosti fungování místních samospráv. Dále k podpoření zájmu místních samospráv o potřeby a projekty mikroregionů a v neposlední řadě k vyřešení neudržitelné poptávky místních akčních skupin po dalších zdrojích.⁸⁶

V ČR mají obce jen malou možnost ovlivnit své příjmy, jelikož většina jich pochází ze sdílených daní a dotací. Pozitivní důsledek centrálního rozhodování o daních je platná daňová politika na celém území republiky. Schválená novela primárně usiluje o to, aby obce získaly více finančních prostředků a aby se poměr výnosů sdílených daní mezi velkými a malými obcemi změnil snížením rozdílů. Úroveň příjmů v letech 2006-2011 značně meziročně kolísala. Tato nestabilita se zvyšuje úměrně velikosti obce. Objem daňových příjmů a dotací se v průběhu let kolísavě měnily. Za odchýlným vývojem celkových příjmů nejmenších obcí ve srovnání s ostatními velikostními kategoriemi jsou daňové příjmy ze sdílených daní. Nejvyšší nárůst daňových příjmů nejmenších obcí přišlo v roce 2008. Pro středně velké obce a menší města přišel nejvyšší nárůst v roce 2010, kdy daňové příjmy dosáhly svého maxima. V roce 2011 dostaly obce ze státního rozpočtu a státních fondů investiční dotace ve výši 18 mld. Kč. To je mnohem více, než bylo slibované zvýšení daňových výnosů obcím v rámci novely RUD. Je možné, že novela RUD bude do budoucna spíše než přínosem, negativem. Rozhodujícím vlivem jsou celkové příjmy obcí, které ovlivňují výši výdajů, které si

⁸⁶ BALEK, J. Nové RUD a mikroregionální integrace malých obcí. *Moderní obec*. Praha. 2012, č. 2, s. 11.

každá obec v daném roce může dovolit. Stejně tak bude důležitá co nejvyšší stabilita celkových příjmů.⁸⁷

Došlo také k procentuální úpravě sdílených daní celostátního inkasa daní, od ledna 2012 zákon obsahuje podíly ve výši 20,83 % pro DPH, necelých 23 % pro daň z příjmů ze závislé činnosti a téměř 24 % pro ostatní daně. Další nejistá oblast novely se týká odhadu celostátního inkasa daňových příjmů. Několik let se skutečnosti pohybuje pod očekáváním, z toho důvodu se obce raději celostátními predikcemi příliš neřídí. Údaje o předpokládaných daňových příjmech, které obsahuje návrh státního rozpočtu na rok 2013, se podstatně liší od důvodové zprávy, ze které vycházely přínosy novely RUD. Novela s sebou přinese také pravděpodobný konec národních dotačních titulů pro obce nebo jejich podstatné omezení, a to zejména kapitol Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zemědělství a Ministerstva pro místní rozvoj.⁸⁸

4.2.3 Dotace

Obce a zejména kraje jsou finančně nesoběstačné a potřebují proto dodatečné finanční prostředky z rozpočtové soustavy, zejména ze státního rozpočtu. Dotace podobně jako daně tvoří významnou část příjmů obecních rozpočtů. Jelikož obce i kraje zajišťují i úkoly v rámci přenesené působnosti, jejichž zabezpečení na ně poručnickým způsobem přenáší stát na základě různých zákonů, a tudíž na jejich financování musí dostat odpovídající finanční prostředky ze státního rozpočtu. Jedná se většinou o zabezpečení standardní úrovně zejména preferovaných veřejných statků. To je jedním z hlavních důvodů, proč nejsou územní samosprávy finančně soběstačné, a proč musí docházet k určitému přerozdělování finančních prostředků v soustavě veřejných rozpočtů při uplatňování principu solidarity. Obce a kraje mohou také získat účelové dotace ze státních fondů, většinou kapitálového charakteru. Jsou to nejčastěji dotace ze Státního fondu životního prostředí. Poskytnutí dotací z tohoto fondu je obvykle podmíněno využitím i vlastních finančních prostředků na financování investice a jedná se především o podmíněné dotace. Obce i kraje mají možnost získat dotace i ze strukturálních fondů podle podmínek stanovených EU. Důležitý je jednak objem dotace, jednak i způsob uvolňování dotací a jejich připsání na příjmový účet rozpočtu – konkrétní obce, aj.⁸⁹

⁸⁷KAMENÍČKOVÁ, V. Rozpočtové určení daní-vývoj financování, naděje a očekávání. *OBEC & finance*. Praha, 2012, s. 22-24.

⁸⁸KYPETOVÁ, J. Jaký bude skutečný dopad novely rozpočtového určení daní na rozpočet obce?. *OBEC & finance*. Praha, 2012, s. 37.

⁸⁹PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 272-273.

Dotace se obcím poskytují na investiční nebo neinvestiční účely. Za účelové dotace se dnes považují dotace ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů krajů. Účelové dotace se poskytují obcím na určitý účel, avšak oproti „tradičním“ dotacím je příjemce nemusí zúčtovat. Existence dotací se mnohdy zdůvodňuje potřebou obecné podpory obcí i specifických činností obce, na kterých má stát či kraj zájem. Naproti tomu za výraznou snahou omezit podíl dotací na hospodaření je zájem zvýšení efektivnosti a hospodárnosti ve využívání všech veřejných příjmů. Současný systém dotací je velmi komplikovaný a obsahuje až čtyři stovky dotačních titulů. Dotaci ze státního rozpočtu může poskytnout pouze ústřední orgán státní správy, Akademie věd a Grantová agentura ČR, pokud zákon nestanoví jinak. Poskytování dotací ze státního rozpočtu podléhá rozpočtovým pravidlům. U dotace je třeba vždy přesně splnit podmínky poskytovatele vyplývající z rozhodnutí o jejím poskytnutí. Obce mohou také získat ze strany státu i příspěvky. Příspěvek ale nedostávají všechny obce ve stejné výši, nýbrž se jeho výše odvíjí od vykonávaných kompetencí a velikosti správního obvodu.⁹⁰

Dotace do rozpočtů obcí a měst tvoří přibližně jednu čtvrtinu z jejich celkových příjmů. Obce dostávají část dotací pravidelně každý rok po splnění určitých kritérií. Ty jsou poskytovány státem a jsou určeny na výkon státní správy, na podporu školství, volby, atd. Další dotace obce získávají od jiných poskytovatelů. Takové dotace poskytuje stát obcím z různých kapitol státního rozpočtu, z krajských rozpočtů, nebo z finančních prostředků z EU.⁹¹

Dotace z EU

Politika měst v rámci regionální politiky se vyvinula pod tlakem Komise EU za podpory Parlamentu i přes určitý odpor členských států. Komise tak postupně podporovala jednotlivé městské pilotní projekty, jež se později transformovaly do iniciativy URBAN, která se zaměřovala na městskou regeneraci a kohezi. Současně existuje také program URBACT, který si klade za úkol umožnit městům výměnu zkušeností a informací. V programovacím období 2007-2013 nejsou jednotlivým iniciativám URBAN přiděleny zvláštní finanční prostředky. Obecně existovala snaha o větší zdůraznění role měst v politice soudržnosti. Následně byla tato politika rozvoje měst zahrnuta do cílů Soudržnost a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Proto se členským státům doporučilo, aby do národních strategických referenčních

⁹⁰ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 38-39.

⁹¹ ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie - s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha. 2008. s. 218-219.

rámců a operačních programů při jejich vypracovávání začlenily trvale udržitelný rozvoj měst jako strategickou prioritu. Nová podoba strukturální politiky pro programovací období 2007-2013 posiluje význam měst, přesto nabízí jen neohraničenou podobu městské dimenze regionální politiky. Z těchto kroků je zřejmé, že evropské instituce budou i nadále hledat cesty, které by zvýšily příspěvek evropských měst k regionálnímu rozvoji. Díky tomu se postupně může posílit prostředky i pravomoci měst v kohezní politice.⁹²

Regionální rady koordinují a realizují politiky hospodářské soudržnosti EU prostřednictvím regionálních operačních programů tzv. ROP. V ČR se jedná především o správu dotací získaných z EU prostřednictvím ROP, pro které je v ČR sedm regionálních rad podle NUTS II. Tyto rady se skládají z předsedy regionální rady, z výboru regionální rady a z úřadu regionální rady. Jedním z největších žadatelů o dotace z ROP jsou obce, které o ně žádají pomocí svých projektů.⁹³

Kohezní politika se v období 2014-2020 výrazně změní. Například z prostředků, které získávaly členské státy, aby plnily své priority, by se měla stát politika, která bude naplňovat Strategii Evropa 2020. Míra volnosti v rozhodování členských států při formulování vlastních priorit se ve srovnání s programovým obdobím 2006-2013 výrazně zúží. Vyjednávání s Evropskou komisí o obsahu jednotlivých nařízení u nás koordinuje Ministerstvo pro místní rozvoj. Vláda ČR již schválila pět Národních rozvojových priorit pro kohezní politiku po roce 2013. Jedná se o zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky, rozvoj páteřní infrastruktury, podpory sociálního začleňování a poslední pojednává o integrovaném rozvoji území. Tyto priority se stanou základem pro tematické zaměření evropských prostředků ze strukturálních fondů EU. Z nich budou projekty spolufinancovány. Avšak stále zůstávají tyto priority rozpracované a na jejich dokončení bude ministerstvo pracovat tento rok. Jejich úkolem se tak stává nalezení co nejvýhodnější strategie pro čerpání finančních prostředků z EU. V prvním trimestru loňského roku bylo schváleno k financování zhruba 1800 projektů obcí. Polovina finančních prostředků, které řídicí orgány schválily na projekty obcí, směřovaly na projekty týkající se rozvoje měst a regionálních center, na rozvoj

⁹² MÁTL, O., SRNOVÁ, E., ŠTEGMANNOVÁ, I. *Analýza potřeb měst po roce 2013 z hlediska budoucí kohezní politiky* [online]. Praha : SMO ČR, 2010 [cit. 2013-02-27]. s. 30-31. Dostupné z WWW: <<http://www.smocr.cz/cz/publikace/analyza-potreb-mest-po-roce-2013-z-hlediska-budouci-kohezni-politiky.aspx>>.

⁹³ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 163.

venkovských oblastí, na projekty v oblasti dopravy a cestovního ruchu, nebo na oblast rozvoje veřejných služeb a na podporu podnikání.⁹⁴

4.3 Výdaje rozpočtu obcí

Objem výdajů územních rozpočtů neustále roste, což je důsledek zvýšené autonomie a odpovědnosti územní samosprávy za zabezpečování a financování veřejného sektoru. Česká územní samospráva zabezpečuje většinu funkcí, které jsou považovány za shodné či společné územním samosprávám v členských zemích EU. Rozsah výdajů územních samospráv ovlivňuje rozpočtové omezení ze strany příjmů a rozsah odpovědnosti i pravomocí na obecní a regionální úrovni za zabezpečení škály veřejných statků a služeb. Územní samospráva ve všech státech je odpovědná za.⁹⁵

- fyzické územní plánování,
- péče o veřejné zdraví,
- parky a volná prostranství,
- rekreační vybavení,
- veřejná doprava,
- sociální služby.

Ve výdajové stránce obce se odráží rozmanité preference obyvatel dané obce. Představy občanů i zastupitelů o potřebných výdajích prakticky vždy mnohonásobně překračují objem dostupných příjmů. Výdaje se obecně dělí na běžné a kapitálové. Běžné výdaje můžeme rozdělit na neinvestiční nákupy a neinvestiční půjčky. Do běžných výdajů se řadí výdaje na chod obecního úřadu, provoz škol, údržba ulic, atd. Některé z těchto výdajů obce plánují obtížněji, jako je tomu například u výdajů na topení. Existují výdaje, které zastupitelé jen těžko ovlivní, jelikož jejich výši určuje závazný právní předpis. „Obligatorní výdaje jsou výdaje, které jsou předurčeny zákonem nebo dohodami.“⁹⁶ Vyjma výdajů obce na samosprávu je potřeba počítat i s výdaji na výkon přenesené působnosti. Tyto výdaje rostou s velikostí obce. Kapitálové výdaje zahrnují výdaje na investiční výstavbu, nákup nemovitostí, atd. V mnoha případech investičních výdajů se jedná o veřejné zakázky, jejichž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb. Obce nemusí zadávat zakázku dle zákona v případě, jedná-li se o zakázku, jejíž hodnota nedosáhne 2 mil. Kč. V případě ostatních

⁹⁴ DVOŘÁČKOVÁ, S. Čerpání z EU fondů 2014-2020: Podpora velkým projektům. *Moderní obec*. Praha. 2012, s. 21-22.

⁹⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 209.

⁹⁶ JÁČ, I. *Jedinečnost obce v regionu*. Příbram, 2010. s. 90.

zakázek obec musí vycházet ze zákona o veřejných zakázkách. Ten vyžaduje, aby zakázky dodržely transparentnost, rovné zacházení a zákaz diskriminace.⁹⁷

Rozdělení výdajů je vhodné zejména z důvodu volby vhodné struktury příjmů, jako zdrojů krytí výdajů. Výdaje se také člení z hlediska rozpočtového plánování na výdaje plánované a neplánované. Plánované výdaje jsou výdaje, které lze poměrně přesně naplánovat a jejich významný objem z nich tvoří běžně se opakující výdaje – např. financování provozu škol. Neplánované výdaje jsou zejména výdaje nahodilé, které se vyskytují v průběhu rozpočtového období. Do této oblasti výdajů patří např. finanční podpory z rozpočtu obce poskytované občanům při živelných katastrofách. Neplánované výdaje jsou financovány většinou z finančních rezerv, které se uspořily za předchozí rozpočtová období. Toto členění výdajů má důležitý význam pro bilanci příjmů a výdajů v etapě sestavování rozpočtu.⁹⁸

Nenávratné výdaje na financování veřejných statků tvoří nejdůležitější složku nenávratných výdajů. Měly by být kryty výnosem svěřených a sdílených daní, uživatelskými poplatky a z části dotacemi z rozpočtové soustavy. Tyto výdaje vykazují prvky běžných výdajů i výdajů kapitálových. Na rozsah a financování lokálních veřejných statků mají vliv preference obyvatelstva a ochota obyvatel přispívat na financování. Kapitálové výdaje na investice do lokálního a regionálního veřejného sektoru jsou nenávratné. Jestliže obec využije na financování investic velký podíl návratných úvěrů a půjček, může se to stát finančním břemenem obce do dalších rozpočtových období. Oproti tomu mají alokační výdaje určité stabilizující účinky. Tento proces je viditelný např. prostřednictvím nákupů služeb od soukromých firem, což zvyšuje poptávku a má zároveň vliv na růst pracovních příležitostí. Obce mohou zajišťovat své investiční záměry různým způsobem. Každý takový způsob by měl být odborně posouzen, aby byla vybrána optimální varianta pořízení a následné financování investice.⁹⁹

Výdaje na investice financované z kapitálového rozpočtu souvisejí nejen na výdaje vynakládanými na pořízení nových investic, ale i se splácením jistiny půjček z minulých let, které si obec v minulosti vypůjčila. Při investičních výdajích z rozpočtu obce se obvykle jedná o veřejné zakázky. Mezi výdaje obce se počítají také výdaje

⁹⁷ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 39-40.

⁹⁸ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 332-333.

⁹⁹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 277-279.

určení pro obecní podniky, které zabezpečují různé služby pro danou obec. Sem se řadí zejména výdaje na výstavbu a údržbu veřejných komunikací, vodovodů, apod. Obec ale může naproti tomu poskytovat i dotace a půjčky soukromému sektoru na podporu podnikání a zaměstnanosti v dané oblasti.¹⁰⁰

Výdaje rozpočtů obcí neustále rotou s pokračující decentralizací kompetencí a růstu lokálního a regionálního veřejného sektoru s financováním jeho potřeb. Díky tomu se stává otázka hospodárnosti a efektivnosti veřejných statků čím dál tím více významnější. Základním problémem je rozhodnutí o nabídce lokálních a regionálních veřejných statků. Efektivita se v užším slova smyslu posuzuje nejčastěji jako výsledek vztahu mezi vstupy a výstupy ve veřejném sektoru. Problémem je, že ve veřejném sektoru obecně působí tendence přiklonění se spíše k neefektivnosti. Dlouhodobě je snaha obcí maximalizovat vstupy u organizací ve veřejném sektoru, absence intenzivního tlaku na snižování nákladů organizací, či stagnace výstupů, respektive minimalizace výstupů u organizací. V teorii místních financí se zdůrazňuje pojetí paretovské efektivnosti veřejných výdajů. Toto pojetí vychází z předpokladu hospodárnosti, individuálního užítku a kolektivní užitek je individualistický.¹⁰¹

4.3.1 Výdaje územních rozpočtů na vybrané oblasti samosprávy

Bydlení

Do bytové politiky se pomítají tři základní aspekty každé obce, a to občané, území a majetek dané obce. Bytová politika je nezanedbatelnou součástí komunální politiky. V zákoně o obcích se uspokojování potřeby bydlení řeší před ostatními segmenty potřeb občanů obce. „Nájemné je regulováno ústřední vládou (není regulováno pouze u nově postavených bytů). Výstavba je dotována z ústřední vlády prostřednictvím různých grantových programů.“¹⁰² Na dostupnosti bydlení v obci se společně podílejí zastupitelstvo a rada obce i obecní úřad. Při přerozdělování bytových prostor žadatelům by obec měla vycházet ze sociálně-ekonomických podmínek daného regionu a dané obce. Tím se zajistí určitá míra spravedlnosti přerozdělování bytů. Obce často vystupují jako pronajímatelé obecních bytů. Odtud pochází také část finančních příjmů do rozpočtu obce, avšak na straně druhé jsou zde požadavky na údržbu bytových jednotek, rekonstrukce, popřípadě na výstavbu. S tím souvisí výdaje na zateplení objektů, opravy panelových domů, dalším problémem a zátěží pro rozpočet obce se jeví

¹⁰⁰ JÁČ, I. *Jedinečnost obce v regionu*. Příbram, 2010. s. 90.

¹⁰¹ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha, 2004. s. 343-346.

¹⁰² PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 217.

nedostavěné budovy a budovy znehodnoceny vandaly popřípadě bezdomovci. Veškeré kroky výstavby, rekonstrukce i opravy musí probíhat v souladu s platnou právní úpravou. Obce také mohou financovat tzv. sociální bydlení, což je podpora bydlení pro sociálně potřebné, dále to mohou být pečovatelské byty, vstupní byty, startovací byty, chráněné bydlení, apod. Některé tyto druhy bydlení spolufinancuje stát. Každá obec si může vytvořit vlastní fond podpory bydlení, které může naplňovat například příjmy z prodeje nemovitostí, nebo jejich pronajímáním. Zastupitelstvo obce poté může schválit pravidla podpory bytové výstavby pro jednotlivce, nebo jiné zájemce a okruh možných podporovaných je na uvážení zastupitelstva. Výše podpory je závislá na místních podmínkách dané obce.¹⁰³

Školství

Působnost orgánů státní správy a samosprávy je u školství třeba důsledně rozlišovat a vzájemně respektovat, jelikož samosprávu ve školství vykonává obec, kraj nebo školská rada, kdežto státní správu vykonávají ředitel školy, obecní úřad obce s rozšířenou působností, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, aj. Škola je povinna dodržovat veškeré obecně závazné právní předpisy ČR, příslušné vyhlášky, směrnice aj., které se týkají její činnosti. Zároveň je povinna se řídit také vyhláškami, doplňujícími pokyny, a jinými opatřeními stanovenými v rámci platné legislativy zřizovatelem. Obec má ze zákona povinnost zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky pro děti s trvalým pobytem na jejich území, a proto obec zřizuje mateřské školy, základní školy, základní umělecké školy, apod. Obce také musí na svém území vymezit školské osnovy spádové školy. „Odpovědnost za základní školství je sdílena ústřední vládou, která odpovídá za platy učitelů a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, učebnice a některé školní potřeby.“¹⁰⁴ Obec má povinnost hradit ty výdaje školských zařízení zřizovaných obcí, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu, jedná se o neinvestiční výdaje spojené s provozem. „Odpovědnost za provoz a kapitálové výdaje na obnovu a opravy škol je na obcích, ale v praxi jim státní rozpočet poskytuje dotace (na provoz, částečně dotace na žáka a účelové investiční dotace).“¹⁰⁵ Ze státního rozpočtu plynou dotace k částečné úhradě výdajů na provoz právnických osob vykonávající činnost škol, avšak jen v nepatrné výši. Finanční prostředky se poskytují

¹⁰³ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 99-105.

¹⁰⁴ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 217.

¹⁰⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha, 2009. s. 217.

dle skutečného počtu žáků, nejvýše pouze do maximální kapacity povolené školským rejstříkem. Dnes již obce přispívají de facto pravidelně na neinvestiční výdaje, které jsou jinak hrazeny ze státního rozpočtu, což přináší obcím větší finanční plnění na příslušné rozpočtové období.¹⁰⁶

Z ekonomického hlediska jsou vzdělávací instituce jedním z nejdůležitějších odvětví veřejného sektoru, které produkuje převážně veřejné statky a rozhodujícím způsobem tak přispívá ke kultivaci lidského potenciálu. Ekonomickým problémem ve školství je měření a hodnocení výsledků tvorby lidského kapitálu, což vede k rozhodování, jaké vzdělávací instituce bude obec zřizovat a provozovat. Pro měření velikosti toků a dopadů do lidského kapitálu lze využít počet žáků nebo výše výdajů na příslušný druh vzdělávání. Kvalita vzdělávacího procesu závisí také na velikosti finančních obnosů, které má příslušný provozovatel školního zařízení k dispozici. Obce proto ze svého rozpočtu vymezují částku na provoz různých školních zařízení – mateřské školy, jídelny, aj., tyto finanční prostředky získávají obce i z dotací ze státního rozpočtu.¹⁰⁷

Životní prostředí

V případě ochrany životního prostředí obec jedná ve spolupráci s odborníky a rozhodují o problematice na základě jasných a prokazatelných argumentů. Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně životního prostředí za účasti krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispívá k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, aj. Proto veškeré plánované stavby musejí mít potvrzení o vlivu na životní prostředí. Poté se k němu vyjadřují obce a tento proces je veřejný, takže se k němu mohou vyjádřit občané obcí. Významnou složkou životního prostředí je i ochrana ovzduší, které mohou obce upravovat na základě OZV, jimiž mohou například regulovat určité činnosti ovlivňující kvalitu ovzduší. Vodohospodářství se dotýká obcí povinností o dodržování rozvoje vodovodů a kanalizací odpovídající jejich potřebám. Obec musí řešit zároveň ekonomiku dodávek pitné vody, odkanalizování a čištění odpadních vod, musí také dbát na ochranu vod před znečištěním. V případě povodní by měla mít protipovodňová opatření. Obce si proto mohou zřídit i povodňovou komisi, jež bude mít tyto prvky na starost. Na zemědělství, lesní hospodářství a rybníkářství obce mohou získat finanční dotace z EU a tím se zmenšuje výdajová složka obecního rozpočtu na tyto segmenty.

¹⁰⁶ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 107-112.

¹⁰⁷ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 304-308.

Samosprávy měst a obcí se v posledních letech čím dál tím více potýkají s poškozováním lesních či zemědělských pozemků jednostopými či dvoustopými vozidly. Následkem vjezdu vozidel dochází k ničení porostů, narušení biodiverzity, apod. Obce se proti tomu mohou bránit spoluprací s policií nebo s mysliveckou či lesní stráží. Otázka odpadového hospodářství trápí každou obec, jelikož velkým trápením pro obec jsou tzv. černé skládky, které obec většinou likviduje na své náklady. Při zajišťování všech segmentů zahrnující ochranu životního prostředí musí obec naslouchat nejširšímu spektru občanů a každý záměr musí konzultovat s odborníky.¹⁰⁸

Kultura

Každá obec má různý socio-kulturní potenciál, který tvoří kulturní život celé obce. Mohou ji tvořit památky v okolí obce, kulturní instituce, spolky, přírodní zajímavosti, obyčejy nebo i školy. Obce mohou upoutat pozornost veřejnosti i prostřednictvím známých osobností, kteří mají spojitost s obcí nebo danou lokalitou. Obec by se měla snažit poskytnout svým občanům prostředí pro volnočasové aktivity a pro kulturní rozvoj obce a společenské aktivity. V každé obci se nachází i určité spektrum kulturních zařízení, které je dáno velikostí a tradicemi obce. Jejich zřizovatelem může být nejen obec, ale i kraj, stát, církev nebo soukromý subjekt. Do kulturních zařízení se řadí veřejné knihovny, muzea, divadla, kina, galerie, kulturní centra, informační centra, a další. Kulturní zařízení by nefungovala bez lidí s odpovídajícím zájmem o daný segment kultury. Obce rozvoj kultury vykonávají i prostřednictvím ochrany a rekonstrukcí památek. Ty jsou mnohdy financovány nejen z rozpočtu obce, ale i ze státních dotací nebo z dotací od EU. Obce tak ze svého rozpočtu dávají na kulturu takový objem finančních prostředků dle toho, zda obec zřizuje kulturní zařízení, nebo zda pouze přispívá na některé činnosti jiným zařízením. Pro financování kultury mohou obce využívat grantů od státu, nebo grantů EU. Na jedné straně obec finančně kulturu dotuje, na straně druhé kultura finance generuje přímo např. vstupné ze společenských akcí, nebo nepřímo, kde obec dokáže ušetřit větší objem financí díky organizování aktivit mládeže.¹⁰⁹

O rozsahu financování kultury rozhoduje zejména společenský zájem o produkci určitých kulturních statků. Při financování kultury se musí brát v úvahu, kolik chce občan z vlastní vůle investovat do kultury a jejích složek. O velikosti spotřeby

¹⁰⁸ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 117-127.

¹⁰⁹ ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha, 2010. s. 113-116.

kulturních statků se v podstatě rozhoduje na trhu, tedy když o množství, kvalitě a od kterého producenta bude spotřebovávat, rozhodne sám občan. Kulturní statky mohou mít spotřebu automatickou – péče o kulturní památky, nebo fakultativní – využívání rozhlasu. Kulturní statky se financují z veřejných zdrojů, protože trh využívá příslušné statky k produkci co nejvyššího zisku, nedokáže zabezpečit neziskovou produkci příslušných kulturních statků v dostatečném množství, kvalitě a čase a spotřeba většiny druhů kulturních statků vede ke vzniku pozitivních externalit. Veškeré toto financování kultury z obecního rozpočtu zajišťuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, avšak vzhledem k odlišnosti v podmínkách obcí z hlediska jejich dosavadní vybavenosti různými kulturními zařízeními a jejich existenci nejsou stanovena žádná pravidla, kterou složku kultury má obec financovat více, či méně.¹¹⁰

4.3.2 Veřejné zakázky

Veřejné zakázky upravuje zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Tento zákon od roku 2006 prošel četnými novelizacemi a pro mnoho obcí se tak stal skoro nečitelný. Mnohé z těchto novel přišlo ze strany EU, které ČR musela přijmout a vytvořit novelizace tohoto zákona. Veřejné zakázky jsou specifickým způsobem uzavírání smluv, kde jednou ze stran je veřejný zadavatel. Jedná se o uzavření smlouvy písemnou formou, jemuž předchází zadávací řízení, jež zabezpečuje soutěž při výběru nejvýhodnější nabídky. Hlavním účelem zadávání veřejných zakázek je zejména úspora veřejných financí. Docílí se tak vytvořením transparentního soutěžního prostředí, které by mělo zabezpečit efektivnost a účelnost vynakládaných veřejných prostředků. Veřejná zakázka je odlišná od ostatních zakázek tím, že zadavatel má povinnost zadat ji v zadávacím řízení podle zákona o veřejných zakázkách a postupovat v souladu s tímto zákonem. Musí také dodržovat transparentnost, rovné zacházení se soutěžiteli a vyvarovat se jakéhokoli projevu diskriminace. Veřejná zakázka je v první řadě obchod a veškeré kroky mezi zadavatelem a uchazečem jsou konány v obchodně právních vztazích, přičemž zadavatel zde vystupuje jako rovnocenný partner.¹¹¹

Na veřejnou zakázku můžeme nahlížet z mnoha hledisek. Z ekonomického hlediska je veřejná zakázka vymezena jako případ, kdy veřejný projekt je realizován nikoli přímo veřejným sektorem, nýbrž za úplaty subjektu z jiného než veřejného sektoru. Z právního hlediska je vymezení rozdílné, veřejná zakázka je zde chápána jako

¹¹⁰ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha, 2008. s. 409-418.

¹¹¹ DOLEČEK, M. *Veřejné zakázky* [online]. CzechTrade, 2010, 3. 12. 2010 [cit. 2013-3-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/verejne-zakazky-opu-4643.html>>.

uzavření smlouvy podle zákona o veřejných zakázkách. Ten definuje veřejnou zakázku jako zakázku na dodávky, stavební práce nebo služby, která je vykonána za úplatu na základě uzavřené písemné smlouvy mezi zadavatelem a zhotovitelem. Klíčové rozlišení pro posouzení zda se jedná o veřejnou zakázku je pojem zadavatel. Proto se operuje se třemi skupinami zadavatelů, jimiž jsou veřejný zadavatel, dotovaný zadavatel, sektorový zadavatel.¹¹²

Veřejné zakázky poskytují vhodné prostředí pro korupční prostředí, jelikož v rámci veřejných zakázek jsou ročně vynakládány prostředky v rozsahu 17,5 % HDP, z toho je 14 % HDP z veřejných rozpočtů. Jakékoli zlepšení v oblasti veřejných zakázek přináší výrazné úspory. Existence korupčního prostředí je umožněna zejména nízkou transparentností trhu veřejných zakázek a absencí ekonomického hodnocení při rozhodování a kontrole. Důsledkem toho jsou nakupovány nepotřebné věci nebo služby. Mnohdy se však jedná o potřebné věci s vysoce nadhodnocenými cenami. Bohužel sankce, které hrozí, nejsou zdaleka schopny takovýto problém vyřešit. Proto je důležité, aby byl vytvořen systém, který by minimalizoval korupční jednání a zaměřoval se na příčiny vzniku problému. Hlavní problémy jsou nákupy nepotřebných statků, nedostatečná aplikace ekonomických postupů při definici předmětu plnění, stanovování kvalifikačních kritérií a dílčích hodnotících kritérií při přípravě a kontrole veřejné zakázky, trh s veřejnými zakázkami vykazuje nízkou míru transparentnosti, nízká míra konkurenceschopnosti na straně nabídky a nedostatečně fungující kontrolní mechanismy.¹¹³

Jedním z nejčastějších typů veřejných zakázek, se kterými obce přijdou do kontaktu, jsou malého rozsahu s předpokládanou hodnotou do 2 mil. Kč bez DPH. Tento typ veřejných zakázek nemusí být nutně zadáván podle postupů zákona o veřejných zakázkách, avšak zadavatel je povinen dodržovat zásady v něm obsažené. Přínosem se tak může pro zadavatele stát určitá volnost při zadávání a stanovení postupu zakázky. Aby bylo dosaženo co nejvýhodnějších podmínek pro zadavatele hospodařícího s veřejnými financemi, vyzve obec jako zadavatel minimálně tři až pět dodavatelů, aby tak zajistila soutěžní prostředí. Dodavatelé musí však splnit stanovené minimální požadavky na kvalifikační předpoklady. Po úspěšném vybrání jednoho

¹¹² OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. *Veřejné finance a veřejný sektor*. Praha, 2010. s. 243-244.

¹¹³ KOHOUT, P., PAVEL, J. *Veřejné zakázky*. In *Boj proti korupci: Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické rady vlády (NERV)* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, Národní ekonomická rada vlády, 2011 [cit. 2013-03-13]. s. 126. ISBN 978-80-7440-053-7. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/dokumenty/NERV-Boj-proti-korupci--sbornik.pdf>>.

dodavatele musí zadavatel vypracovat písemné rozhodnutí, z jakého důvodu byl daný dodavatel vybrán a tu poté předá zbylým zúčastněným dodavatelům. Nejčastěji volenou finanční institucí z pohledu financování je Komerční banka, která s veřejnými zakázkami a jejich finanční stránkou má dlouholeté zkušenosti. Obce mohou také vypsat tzv. podlimitní veřejnou zakázku, ta musí již být sestavována a plněna podle zákona. Přesto zadavatelé mohou využít zjednodušené podlimitní řízení, které představuje nejjednodušší typ zadávacího řízení podle zákona. Hodnota zakázek v horním limitu je až 5 010 000 Kč bez DPH. Stejně jako v předchozím případě, i zde musí obce dodržovat stanovená pravidla, tudíž musí být písemná nabídka, s oslovením minimálně pěti zájemců – dodavatelů, atd. Obce musí věnovat pozornost nejen horní hranici hodnoty, ale i vymezení předmětu a obchodních podmínek veřejné zakázky. Novela z roku 2012 přinesla řadu změn, např. snížení hodnoty malých zakázek do výše 1 mil. Kč, prodloužení zadávacího procesu pro zadavatele, písemné zprávy i o podlimitních zakázkách. Změny v informačních povinnostech, nebo v podlimitním řízení bude muset zadavatel zrušit řízení v případě, že se o zakázku zajímá pouze jeden dodavatel. Což povede ke zvýšení administrativní náročnosti výběrových řízení.¹¹⁴

¹¹⁴ Veřejné zakázky nemusí být noční můrou ani pro malé obce. *Moderní obec*. Praha, 2012, s. I-II.

5 HOSPODAŘENÍ MĚSTA ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM

Město Rožmitál pod Třemšínem je součástí Středočeského kraje v okrese Příbram. Město se nachází v široké kotlině, kterou obklopují ze všech stran brdské lesy. Město je vzdáleno přibližně 80 km jihozápadně od Prahy a 18 km jihozápadně od Příbrami. Dominantou Starého Rožmitálu je farní kostel Povýšení sv. Kříže s unikátními varhanami z roku 1750, na něž v letech 1788 – 1815 hrával Jakub Jan Ryba a s největší pravděpodobností právě v tomto kostele poprvé zazněla slavná Česká mše vánoční „Hej mistře“. Samotnému městu vévodí renesanční zámek, jehož vlastnil slavný rod Lvů z Rožmitálu. Příslušné osady města jsou Hutě pod Třemšínem, Nesvačily, Pňovice, Skuhrov, Starý Rožmitál, Strýčkovi, Voltuš a Zalána. Počet obyvatel města je 4 326. Rožmitál pod Třemšínem je pověřeným úřadem a nalézá se zde stavební úřad a matriční úřad.¹¹⁵

5.1 Historie, pamětihodnosti a osobnosti

Na území Starého Rožmitálu jsou doložené archeologické nálezy z 8. až 10. století, zejména v oblasti kostela Povýšení sv. Kříže. Právě nálezy keramiky z mladší doby hradištní potvrdily odborníkům, že se jedná o nejstarší místo osídlení na jižním okraji Brd. Vedla tudy i stará zemská stezka směřující od západních hranic ČR na Moravu a z Plzně na Brno. Původní farní ves s kostelem vznikla v polovině 13. století, která byla následně v 18. století přestavěna do nynější barokní podoby. Zde poté vznikl Starý Rožmitál, též zvaný „Antiqua civitas“. Níže po proudu říčky Vlčavy na skalnatém pahorku nad mokřinami byl vystavěn kamenný hrad „Rosenthal“ neboli „Údolí růží“. „Základní půdorys zámku určili příslušníci rodu Buziců tím, že pahorek uprostřed močálů obestavěli – za mohutnou věží obrácenou na jih, mocnými hradbami, silnými v podnoží až tři metry, a do jejich ochrany svěřily bezpečí svého rodového sídla.“¹¹⁶ Po postupném osidlování míst kolem tohoto hradu, význam Starého města postupně upadal. Nejstarší rod obývající Rožmitál byl panský rod Buziců, jenž měl ve svém znaku kančí hlavu, tento erbovní symbol se poté stal i městským znakem. Panský rod Buziců měl přídomek páni z Rožmitálu a svůj erbovní symbol rozšířili o figuru lva. Jak dokládají kroniky, byl tento rod slavný a své místo v dějinách má zaslouženě. Mezi

¹¹⁵ *Informace o městě* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Město Rožmitál pod Třemšínem, 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozmitalptr.cz/hlavni-menu/informace-o-meste/>>.

¹¹⁶ HÁSEK, J. *Podivuhodný příběh rožmitálského zámku*. Rožmitál pod Třemšínem, 2005. s. 8.

významné majitele panství patřil Jaroslav Lev z Rožmitálu, který byl ve službách krále Jiřího z Poděbrad. Ten měl dokonce jeho sestru za manželku.¹¹⁷

Královna Johana z Rožmitálu ještě více přiblížila Jaroslava Lva králi. Proto jej král pověřil diplomatickými službami, zejména mírovou cestou zeměmi západní Evropy v letech 1465-1467. To předznamenávalo první spojení národů v Evropě. Bohužel syn Jaroslava, Zdeněk Lev z Rožmitálu i přes dědictví svého otce, upadl v nemilost a majetek zadlužil. Dlužní úpisy na majetek později skoupil Florián Gryspek z Gryspachu a tím získal panství do svého majetku.¹¹⁸

Následně se pány na Rožmitálsku stali pražští arcibiskupové. Ti získali panství darem. Mnoho arcibiskupů se stalo vlastníky panství, mnozí si zdejší krajinu oblíbili a vedli město k rozkvětu. Občanům města se během historického vývoje dařilo dobře, avšak ani oni nebyli ušetřeni útrap během veškerých bojů, které postihly zemi. Mezi nimi jmenujme i husitské války. Z těch dob se zachovalo i poměrně dosti pamětihodností nejen v podobě přírodního dědictví, ale i v podobě domů občanů.¹¹⁹

Za 1. světové války bylo 87 obětí z města, ale mnohé z lidí zachránila výroba cvočků, za níž byli zproštěni vojenské povinnosti, ale museli jich vyrobit tisíc za týden. Po válce se město rozvíjelo a budovaly se nové silnice, ulice, mosty, atd. Bohužel smutnější scénář s sebou nesla 2. světová válka, kterou nám připomínají mnozí pamětníci ve městě. V tomto období mělo Rožmitálsko velice ponurou historii.¹²⁰

Období od začátku 2. sv. války bylo pro občany těžké, jelikož se museli v roce 1941 rozloučit s oblíbeným kardinálem Karlem Kašparem, se starostou a lékařem MUDr. Adolfem Růžičkou, přitom se Rožmitálští semkli a snažili se prostřednictvím společenského života překonat tuto zlou dobu. Během okupace vznikly na Podbrdsku partyzánské oddíly, nejznámějším velitelem odbojů se stal Ing. František Lízla. „Za dne – v mírně podroušeném stavu – převážejí zajatého Lízla do Klatov. Eskortu zastavuje před železničním přejezdem u Hudčic. Lízlovi se snad podaří utéci a – tato verze je známá – skončí svůj život z vlastní vůle pod koly přijíždějícího vlaku.“¹²¹ Bohužel tyto odboje si vyžádaly nemnoho životů občanů města.¹²²

¹¹⁷ TOUFAR, P. *Toulky kolem Třemšína tajemnou českou krajinou*. Český Těšín, 2005. s. 19-25.

¹¹⁸ DOLEŽAL, D., VELFL, J. *Toulky Příbramskem*. Příbram, 1994. s. 34-35.

¹¹⁹ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. 3. vydání. Rožmitál pod Třemšínem, 2005. s. 42-104.

¹²⁰ *Kraj třemšínských hvozdů*. Rožmitál pod Třemšínem, 1959. s. 3-7.

¹²¹ HÁSEK, J. *Podivuhodný příběh rožmitálského zámku*. Rožmitál pod Třemšínem, 2005. s. 48.

¹²² HÁSEK, J. *Kouzelné město Rožmitál: nezapomenutelné příběhy II část*. Rožmitál pod Třemšínem, 2004. s. 16-22.

Historie se odrazila i v památkách na území města a v jeho okolí. Dalším výrazným milníkem historie se stal sklářský a železářský průmysl. Nejbližší obcí se sklářskou minulostí jsou Hutě pod Třemšínem, jelikož byly tvořeny několika nevelkými sklářskými osadami založené během 16. a 18. století. Přesto však významnější postavení mají vysoké pece na tavbu železné rudy. Hamrů bylo v okolí města několik, nejslavnější je ovšem Pátý hamr, který stával u potoka Vlčava.¹²³

Co se průmyslového odvětví týká, tak jak již bylo zmíněno, byly zde zakládány železné hutě, tavilo se sklo, ale zakládaly se i rybníky, nebo se dokonce na tomto území rýžovalo zlato. Největší rozvoj však zaznamenal dřevařský průmysl, zpracování dřeva a zpracování kovů, cvočkářství, aj. a pozadu nezůstal ani společenský život. „Církev v tomto směru projevovala velmi energeticky svoji podnikavost. Nárůst hospodářské činnosti znamenal i nové pracovní příležitosti, příliv osadníků a zakládání usedlostí.“¹²⁴ Co se pamětihodností týká tak na Třemšíně, jednom z nejznámějších vrcholů Brd, se nacházel hrádek patřící do vlastnictví Buziců. Jeho známým majitelem byl Beneš z Třemšína. Ale bohužel se do dnešních dnů nedochoval, jediné co původní hrad připomíná je malá barokní kaplička na místě, kde stával. Mimo to zde můžeme nalézt i rozhlednu. Mezi další památky města se řadí městský kostel sv. Jana Nepomuckého, sluneční hodiny, staletá lípa spolu s Alejí Johanky z Rožmitálu, atd. Mezi nejznámější osobnosti spojené s městem patří Jakub Jan Ryba, Gabriel Brda, Václav Hudeček, Karel Josef Beneš, aj.¹²⁵

Mikroregion Třemšín

Město Rožmitál pod Třemšínem je součástí větší celku – Svazek obcí Mikroregion Třemšín, a je zároveň jeho přirozeným centrem. Mezi jeho členské obce patří Bezděkov pod Třemšínem, Hudčice, Hvožd'any, Koupě, Rožmitál pod Třemšínem, Sedlice, Věšín, Volenice, Vranovice a Vševely. Jeho sídlem jsou Hvožd'any a předsedou je současný starosta města Rožmitál pod Třemšínem, Ing. Josef Vondrášek. Pro návštěvníky mikroregionu se naskýtá možnost navštívit turisticky atraktivní Přírodní park Třemšín, a mnoho turistických tras vedoucích do zajímavých přírodních zákoutí a kulturních památek.¹²⁶

¹²³ TOUFAR, P. *Toulky kolem Třemšína tajemnou českou krajinou*. Český Těšín, 2005. s. 74-78.

¹²⁴ DOLEŽAL, D., VELFL, J. *Toulky Příbramskem*. Příbram, 1994. s. 37.

¹²⁵ HÁSEK, J. *Rožmitál pod Třemšínem*. Rožmitál pod Třemšínem, 1989. s. 1-6.

¹²⁶ *Mikroregion Třemšín* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Svazek obcí mikroregion Třemšín, 2013, poslední aktualizace 12. 02. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.tremsin.cz/>>.

Dobrovolný svazek obcí vznikl za účelem ochrany společných zájmů a zmnožení sil a prostředků při prosazování záměrů, které by přesahovaly rozsahem a významem samostatné obce, společné ochrany práv a zájmů při jednání se státními orgány, společný postup při územním plánování, uskutečňování a naplňování společných zájmů, atd. Orgány tohoto svazku je valná hromada, Rada, předseda a místopředseda a kontrolor. Hospodaření svazku se řídí podle stanovených pravidel. Příjmy svazku tvoří především členské příspěvky, jejichž výši si určuje valná hromada, dary, dotace a příjmy z činnosti vyvíjené v souladu s cíli Svazku.¹²⁷

V roce 2012 proběhla kontrola hospodaření mikroregionu za předchozí kalendářní rok. Předmětem přezkoumání bylo, zda mikroregion plnil příjmy a výdaje rozpočtu, nakládání s majetkem DSO (dobrovolný svazek obcí), a dodržování rozpočtových pravidel územních rozpočtů podle zákona č. 250/2000 Sb. Po celkovém přezkoumání byl závěr takový, že mikroregion hospodaří se svěřenými financemi dobře a nemá žádná velká pochybení.¹²⁸

5.2 Hospodaření města

Hospodaření města mnozí občané vnímají pouze z vizuální stránky, která je nejviditelnějším ukazatelem výdajů obce. Ať se již jedná o zrekonstruované budovy, novostavby, renovace, revitalizace zeleně, nebo o úklid města. Pro mnohé obyvatele je samozřejmostí, že město zabezpečuje veškeré veřejné statky a rozvoj města. A již se nezajímají o to, jak město získává finanční prostředky, které poté vynakládá právě na zabezpečení veřejných statků. Město, tedy především zastupitelstvo města, musí dbát názorů, zájmů a demografii svých obyvatel. Je proto důležité aby město mělo tyto aspekty dobře zmapované a mohlo je tak zohledňovat při sestavování rozpočtu a při rozhodování, do jaké oblasti má město investovat finance. Město čerpá i mnohé dotace od státu nebo z regionálních operačních programů, tzv. ROP.

Město propaguje veřejnosti zejména svou bohatou historií, kulturní vyžití nebo turistické trasy v okolí města. Je to dáno také jeho polohou, neboť jak již bylo zmíněno, nachází se v údolí obklopeném Brdy s nejoblíbenějším vrcholem Třemšínem. Pro

¹²⁷ *Stanovy svazku a Zakládající listina* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Svazek obcí mikroregion Třemšín, 2013, poslední aktualizace 12. 02. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.tremstin.cz/stanovy-a-zakladaci-listina/>>.

¹²⁸ *Zpráva nezávislého auditora o výsledku přezkoumání hospodaření DSO Mikroregion Třemšín za rok 2011* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Svazek obcí mikroregion Třemšín, 2012, 14. 5. 2012 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z WWW: <http://www.tremstin.cz/e_download.php?file=data/editor/63cs_1.pdf&original=zpr%C3%A1va+auditora+mikroregion.pdf>.

turisty se tu nabízí po celý rok mnoho zajímavých příležitostí. Nachází se zde mnoho malebných zákoutí, historické stavby, naučné stezky, cyklotrasy, přírodní památky, aj. Mezi obyvateli a turisty je velmi oblíbená velká kulturní akce, „Den s českou královnou“. Slavnost je každoročně pořádána a tím zachovává historii města jako živoucí dědictví. Je to připomínka královny Johany z Rožmitálu a jejího chotě krále Jiřího z Poděbrad. Po celý den slavnosti je připraven zábavný program pro všechny návštěvníky a za hlavní bod programu je považován příjezd královny do města spolu s celou její družinou. Avšak toto není jediná kulturní akce na, kterou město láká turisty. Spektrum kulturního vyžití je opravdu bohaté, město pořádá jarmarky, pout', plesy, festivaly a koncerty, výstavy a vernisáže, oslavné akce, akce pro děti a mnoho dalšího.

Vybudování Podbrdského muzea stálo přes 70 milionů korun a bylo spolufinancováno EU z Fondu pro regionální rozvoj. Svým návštěvníkům nabízí jednak stálé expozice, jednak výstavy, vernisáže a mnoho dalšího. Jedna ze stálých expozic představuje život obyvatelstva na Podbrdsku. V muzeu se nachází i nejvzácnější exponát, a to chrám sv. Víta sestavený ze stébel slámy a ručně vyřezávané erby ze dřeva.

Do rozpočtu města se nezahrnuje prodej vody a zpracování splaškové vody, prodej tepla z centrální kotelny občanům města ani ostatní hospodářská činnost. Do té spadá např. pronájem obecních lesů, nákup potřebného materiálu, či svoz komunálního odpadu. Nejvyšší příjmy, které můžeme zaznamenat za posledních pět let, jsou ty z roku 2008. Tehdy město prodalo kasárna za 80 mil. Kč. Díky tomu město získalo vysoký finanční obnos a zároveň si tak pojistilo, že do následujících let bude mít jistou finanční rezervu. Filosofie plánování hospodaření pro město je, že se snaží hospodařit tak, aby jejich zůstatky byly alespoň 3 mil. Kč. Tím si zajišťují finanční rezervu pro nečekané výdaje. Nové RUD městu přinese vyšší výnos z daňové oblasti veřejných financí. To by do rozpočtu mělo přinést až 10 mil. Kč.¹²⁹

5.2.1 Hospodaření za rok 2008

Město každoročně rozděluje svůj rozpočet do devíti oblastí: vodní hospodářství a životní prostředí, doprava, školství, kultura, správa a správní poplatky, sociální zabezpečení, místní hospodářství, stavebnictví, pokladní správa. Ty jsou dále rozdělovány na jednotlivé položky. Rozpočet je sestavován z příjmů a výdajů na určitý

¹²⁹ Rozhovor s paní Janou Melicharovou, vedoucí finančního odboru města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 26. 3. 2013, viz Příloha III.

kalendářní rok. Pro tento rok byl schválen rozpočet na částku 157 422 415 Kč. Předpokládané příjmy oblasti vodního hospodářství byly stanoveny na 3,5 mil. Kč, po rozpočtové změně byly příjmy v celkové výši 3 845 523,20 Kč, kdežto výdaje této složky se vyšplhaly k necelým 10 mil. Kč. Což oproti předpokládaným výdajům bylo o 1,132 mil. Kč více. Oblast dopravy byla relativně stabilní, jelikož předpokládané výdaje byly i po změnách stejné, tedy 3,3 mil. Kč. Předpokládané výdaje byly 5,6 mil. Kč, ale v závěru roku činily skoro 5,5 mil. Kč. Město získalo dotace pro ZŠ 1,025 mil. Kč. Výdaje však byly i tak vysoké, před změnami byly výdaje odhadovány přibližně na 9,2 mil. Kč, reálné výdaje ovšem překročily 10 mil. Kč. Schválený rozpočet příjmů kultury byl 1,385 mil. Kč, po rozpočtových změnách činily příjmy 1 138 603 Kč. Výdaje spojené s kulturou pro tento rok měly být 9,52 mil. Kč, avšak celkové čerpání v závěru roku vykázalo výdaje ve výši 9 905 520,28 Kč. Největší výdaje z této oblasti měla složka kulturního klubu, a to 3 403 961,52 Kč.

V oblasti Správy a správních poplatků se v rozpočtové změně ke schválenému rozpočtu připočetlo 588 tis. Kč a rozpočet tak činil 3,258 mil. Kč, čerpání v závěru roku bylo 3 257 377,07 Kč. Výdajová stránka správy byla cca čtyřikrát větší, čili schválený rozpočet výdajů byl necelých 15 mil. Kč, čerpání bylo 15 707 899,14 Kč. Sociální zabezpečení v tomto roce vykázalo nejmenší podíl příjmů jak schválených – 670 tis. Kč, tak i čerpání – 672 589,75 Kč. Výdaje před rozpočtovou změnou tvořila částka 1,9 mil. Kč, kdežto reálné výdaje činily 2 097 545,03 Kč. Největší příjmovou oblastí bylo místní hospodářství, jelikož v tomto roce se prodala kasárna za 80 mil. Kč. Schválený rozpočet příjmů tedy byl přes 98 mil. Kč, po změnách bylo čerpání příjmové složky necelých 96 mil. Kč. Ve srovnání s příjmy byly výdaje o 2/3 menší, předpokládané výdaje byly nemnoho přes 36 mil. Kč, po rozpočtové změně to bylo něco přes 39 mil. Kč, čerpání činilo 39 314 571,24 Kč. Předpokládané příjmy ve stavebnictví činily 650 tis. Kč, po změně to již bylo 1,482 mil. Kč. Čerpání příjmů v závěrečném účtu vykázalo příjmy ve výši 1 481 371 Kč. Odhadované příjmy pokladní správy činily necelých 47 mil. Kč, upravený rozpočet po změně byl necelých 46 mil. Kč. Celkové čerpání příjmů bylo ve výši 44 769 333,61 Kč. Schválené výdaje pokladní správy byly něco málo přes 69 mil. Kč. V závěru roku byly výdaje nemnoho přes 22 mil. Kč, bylo to dáno nezapočítáním v závěrečném účtu rozpočtové rezervy, která byla ve výši necelých 41 mil. Kč.

V tomto roce získalo město celkem 13 dotací. Nejvyšší počet dotací bylo zaznamenáno v oblasti místního hospodářství, zde město získalo dotace na Brdsko (1 851 797 Kč), dotace na opravu památkových objektů (415 tis. Kč), na hřiště

v Pňovicích (93 tis. Kč), na cestovní ruch (987 310 Kč) a dotace na 3 sirény (250 tis. Kč). Město také obdrželo dotace na volby v celkové výši 254 119 Kč.

V závěrečném rozpočtu, který město sepisuje na konci každého kalendářního roku, tvořily celkové příjmy města 155 317 374,81 Kč a celkové výdaje 115 825 152,95 Kč. Tím pádem byl rozpočet města přebytkový a zůstatek financí pro další rozpočtové období byl 40 635 209,59 Kč. Nejvíce finančních prostředků se pohybuje v oblasti pokladní správy a místního hospodaření, odkud město získává největší podíl finančních prostředků do rozpočtu. Za tento rok tvořila pasiva města necelých 12 mil. Kč, oproti tomu aktiva města tvořila necelé 4 mil. Kč. Největší výdajová složka rozpočtu města byla oblast kultury, naproti tomu nejpřínosnější se stala oblast místního hospodářství. Hospodaření neziskových organizací pro tento rozpočtový rok bylo ve výši 489 709,89 Kč. V následujícím grafu lze vyčíst, že prvních šest oblastí rozpočtu města mělo výdajovou složku vyšší nežli příjmovou. Místní hospodářství a pokladní správa vykázaly za tento rok vysokou příjmovou složku, jak již bylo řečeno výše. Město získalo prostřednictvím místního hospodářství nejvyšší objem finančních prostředků.

Graf č. 1 - Závěrečný účet za rok 2008¹³⁰

¹³⁰ Závěrečný účet rok 2008 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

5.2.2 Hospodaření za rok 2009

Město schválilo rozpočet pro tento rok ve výši 170 663 825 Kč. Nejvyšší příjmy byly očekávány v oblasti pokladní správy ve výši přes 100 mil. Kč. V závěrečném účtu potom tato položka byla přibližně o 40 mil. Kč menší. Naproti tomu nejvyšší výdaje byly očekávány v oblasti místního hospodářství, kde očekávané výdaje byly přes 72 mil. Kč, přičemž skutečné výdaje byly ještě o 1 mil. Kč vyšší. Pokud se zaměříme na příjmovou část rozpočtu, byla nejnižší položka v řádech statisíců, jedná se o oblast sociálního zabezpečení – 399 317 Kč, a nejvyšší položku tvořila pokladní správa s 61 866 121,12 Kč. Nulovou položkou v příjmech se stala doprava, kdežto výdaje dopravy činily 2 181 308,70 Kč. V oblasti místního hospodářství měla složka muzea nejvyšší výdaje ve výši necelých 42 mil. Kč.

Oblast vodního hospodářství měla schválené příjmy přes 8,5 mil. Kč, v závěrečném vyúčtování se příjmy snížily o necelý 1 mil. Kč. Očekávané výdaje byly 8,12 mil. Kč. Příjmy školství byly dány především díky získané dotaci v hodnotě 1 935 906 Kč, čerpání vykazalo příjmy o 45,05 Kč vyšší. Výdaje přesáhly předpoklad o 373 800 Kč, celkové výdaje v závěru roku byly 9 378 734,65 Kč. Schválený rozpočet příjmů pro oblast kultury byl 1,165 mil. Kč, reálné příjmy byly o něco menší – 1 067 271,50 Kč. Výdaje této oblasti byly předpokládány do výše 7,72 mil Kč, v závěru roku se příjmy díky rozpočtovým změnám snížily o skoro sto tisíc – 7 644 519,62 Kč. Správa vykazala na konci roku příjmy v hodnotě 10 217 574,63 Kč, přičemž odhadované příjmy činily 10 160 000 Kč. Výdaje jak očekávané, tak reálné byly vyšší. Očekávané výdaje byly 25 264 000 Kč, reálné výdaje činily 25 304 747,37 Kč. Odhad příjmů pro sociální zabezpečení tvořil 428 tis. Kč, závěrečný účet vykázal příjmy v hodnotě 399 317 Kč. Výdajová stránka na začátku roku tvořila 2,5 mil. Kč, po rozpočtové změně to již bylo 2 359 000 Kč. Celkové výdaje tak činily 2 359 114,24 Kč. Příjmy z místního hospodářství byly odhadovány na 43 708 700 Kč, po rozpočtové změně to bylo o 1 mil. Kč méně, a proto čerpání příjmů v závěrečném účtu bylo ve výši 42 679 149,47 Kč. Schválené výdaje tvořily 71 729 000 Kč, reálné výdaje přesáhly 72 mil. Kč. V oblasti stavebnictví se příjmy odhadovaly na 4,1 mil. Kč, celková výše čerpání příjmů za tento rok byla 3 639 591,78 Kč. Výdaje jak v odhadu, tak v celkovém vyúčtování byly přibližně o 1 mil. Kč vyšší, odhad byl 4 340 000 Kč, celkové čerpání výdajů byl 4 115 786,60 Kč. Příjmy pokladní správy se očekávaly ve výši 101 079 019 Kč, celkové čerpání v závěru roku vykazalo příjmy v dané oblasti rozpočtu na 61 866 121,12 Kč, jelikož se od upraveného rozpočtu odečetl použitý zůstatek z minulého roku. Výdajová složka byla předpokládána ve výši necelých 40 mil. Kč.

Závěrečné čerpání výdajů v této oblasti rozpočtu byl 25 181 581,59 Kč a i zde se od upraveného rozpočtu posléze odečetla rozpočtová rezerva.

V tomto roce město získalo 17 dotací. Mezi největší získané dotace se řadí v oblasti vodohospodářství dotace na sběrný dvůr v hodnotě 3 704 000 Kč a v oblasti školství byla získaná dotace pro ZŠ ve výši 1 935 906 Kč. Další větší dotací byla dotace na radnici v oblasti správy a správních poplatků v celkové hodnotě 7 904 000 Kč, v oblasti místního hospodářství získalo město dotaci na muzeum s největším objemem financí – 24 170 000 Kč. Poslední větší dotací získanou byla dotace pro projekt na přípojky v hodnotě 1,8 mil. Kč.

Celkové příjmy na konci roku měly hodnotu 129 620 161,05 Kč, celkové výdaje byly ve výši 16 252 512,24 Kč. I přes to, že výdajová složka převýšila tu příjmovou o 26 632 351,19 Kč, tak rozpočet města nebyl ztrátový. Bylo to dáno také tím, že do roku 2009 město vstupovalo s vyšší finanční rezervou získanou z minulého roku. Blíže o tomto tématu graf č. 7. V tomto roce pasiva činila 9 196 239,69 Kč a aktiva činila 4 531 251,07 Kč. Hospodaření neziskových organizací v tomto roce byly ziskové, jejich zisk činil 801 364,77 Kč. V následujícím grafu můžeme vyčíst výše příjmů a výdajů, které tvořily závěrečný účet města pro daný rok. Tento rok výdajová složka vysoce převýšila složku příjmovou a to zejména u místního hospodářství. Město nejvíce investovalo do místního hospodářství.

Graf č. 2 - Závěrečný účet za rok 2009¹³¹

¹³¹ Závěrečný účet za rok 2009 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

5.2.3 Hospodaření za rok 2010

I do tohoto roku město vstupovalo s jistou finanční rezervou z roku minulého. Což se i pro tentokrát vyplatilo, stejně jako v roce předchozím. Schválený rozpočet pro tento rok byl 217 907 421 Kč. Nejvyšší příjmovou oblastí rozpočtu se znovu stala pokladní správa s příjmy ve výši 65 091 161,20 Kč a její výdajová část byla ve výši pouhých 8 773 465,73 Kč. Nejvyšších výdajů v roce dosáhla oblast vodního hospodářství a životního prostředí, a to s výdaji ve výši 58 951 837,87 Kč, z čehož největší položkou v rozpise byla složka kanalizace s výdaji 41 193 387,82 Kč. Podobně jako v předchozím roce, i zde se doprava stala nulovou položkou příjmů, kdežto výdaje dopravy opět přesáhly 2 mil. Kč. Nejnižší položkou příjmů se stalo sociální zabezpečení s nejnižším přínosem do rozpočtu ve výši 1 065 419,47 Kč. Pokladní správa obhájila první pozici v oblasti příjmů, kde její přínos činil 65 091 161,20 Kč a její výdaje byly jen ve výši 8 773 465,73 Kč.

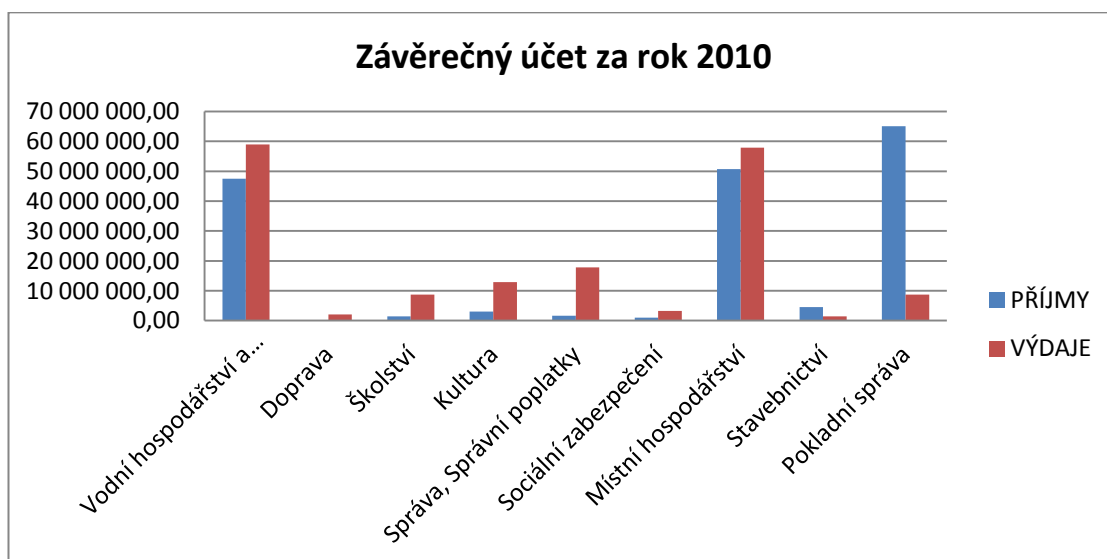
Schválené příjmy pro vodní hospodářství na tento rok byl 77 553 000 Kč, po rozpočtových změnách byla hodnota v závěrečné zúčtování příjmů této oblasti 47 478 354 Kč. Výdaje byly předpokládány do výše 88 676 000 Kč, reálné výdaje však činily 58 951 837,87 Kč. V oblasti dopravy se zaznamenala pouze výdajová složka, kde očekávané výdaje byly 1,75 mil. Kč, a po rozpočtové změně bylo celkové čerpání v hodnotě 2 069 672,4 Kč. Očekávané příjmy oblasti školství byly přes 2 mil. Kč, ale celkové čerpání dosáhlo jen 1 402 945,35 Kč, jelikož město nezískalo dotace pro zahradu ZŠ speciální. Výdaje byly předpokládány na necelých 10 mil. Kč, na konci roku byly výdaje v oblasti školství 8 736 868 Kč, kde nejvyšší výdajovou položkou byl provoz ZŠ – 3,2 mil. Kč. Očekávané příjmy kultury byly 3 674 000 Kč, po rozpočtové změně byla jejich výše jen 3 102 000 Kč, celkové čerpání pak bylo 3 101 802,56 Kč. Schválený rozpočet na výdaje kultury byl 12 587 000 Kč, po rozpočtové změně se výdaje navýšily na 12 915 300 Kč a čerpání činilo v závěru roku 12 914 635,14 Kč. Správa a správní poplatky měly očekávané příjmy v hodnotě 4 665 000 Kč, po změně již hodnota činila 1 702 000 Kč. Čerpání příjmů na konci roku bylo 1 702 376,38 Kč. Rozpočet výdajů této oblasti byl schválen na 19 670 000 Kč, v závěrečném účtu pak bylo vykázáno čerpání ve výši 17 848 211,38 Kč. Sociální zabezpečení mělo schválené příjmy v hodnotě 1,75 mil. Kč, na konci roku čerpání činilo 1 065 419,47 Kč. Výdajová položka byla schválená ve výši 2,8 mil. Kč, kdežto na konci roku činilo čerpání 3 257 012,15 Kč. Rozpočet příjmů pro místní hospodářství byl stanoven na 59 606 363 Kč, po rozpočtové změně byly příjmy rozvrhnuty na hodnotu 50 707 512 Kč. Celkové čerpání příjmů na konci roku činilo 50 707 195,56 Kč. Výdaje

byly schváleny ve výši 66 648 000 Kč, po zaznamenání rozpočtových změn se výdaje v rozpočtu snížily na 57 589 200 Kč, celkové čerpání dosáhlo 57 859 707,44 Kč. Rozpočet příjmů stavebnictví ve schválení formě byl 5,3 mil. Kč, po změně to již bylo 4 562 000 Kč a v závěrečném účtu činilo čerpání příjmů 4 561 439,61 Kč. Výdajová stránka byla schválena na 3,6 mil. Kč, celkové výdaje v oblasti stavebnictví byly 1 466 375 Kč. Pokladní správa měla připraven rozpočet na příjmy v hodnotě 62 920 058 Kč, po změně byly příjmy 65 089 878 Kč a na konci roku činilo čerpání příjmů této oblasti 65 091 161,20 Kč. Výdaje byly stanoveny na 12 187 121 Kč, po rozpočtové změně se stanovily na 12 005 557 Kč, výsledné výdaje činily 8 773 465,73 Kč.

Pro tento rozpočtový rok získalo město celkem 18 dotací. Největší objem finančních prostředků mělo 5 získaných dotací. Dotace na kanalizaci byla 31 137 000 Kč, dotace pro SD kompostárnu byla ve výši 3 172 000 Kč. Další větší finanční dotací byla dotace na Zdravotní středisko – 2 522 590 Kč, dotace KÚ činily 4 134 800 Kč. Nejvyšší finanční obnos měla dotace získaná pro muzeum v celkové hodnotě 38 158 072 Kč.

Celková výše příjmů v závěrečném účtu pro rok 2010 byla 161 107 967,29 Kč a výše výdajů byla 171 877 785,76 Kč. Celková pasiva činila 6 571 609,68 Kč a naproti tomu celková aktiva byla 4 153 549,70 Kč. Bohužel v tomto roce se hospodaření neziskových organizací ve městě stalo ztrátové, - 381 812,31 Kč. Některé ze zmíněných položek můžeme nalézt v následujícím grafu, který přibližuje výdajovou a příjmovou složku rozpočtu na konci roku. Z něj lze snadno vyčíst, že výdaje rozpočtu převýšily příjmy skoro ve všech oblastech rozpočtu. Je zřetelné, kam město investovalo nejvíce financí, v tomto roce je to oblast vodního hospodářství a životní prostředí a oblast místního hospodářství.

Graf č. 3 - Závěrečný účet za rok 2010¹³²

5.2.4 Hospodaření za rok 2011

Pro rok 2011 město schválilo rozpočet s částkou 156 587 240 Kč. I tentokrát město vstupovalo do roku 2011 s finanční rezervou z předchozího roku. Stejně jako v předchozích letech, tak i nyní je pokladní správa nejdůležitější oblastí rozpočtu. Stále si drží právem první pozici mezi příjmy, objem financí se tentokrát vyšplhal na 63 707 099,91 Kč, výdajová položka činila 8 086 342,55 Kč. Nejnižší příjmovou oblastí se pro rozpočet stala kultura s přínosem 987 579,48 Kč, avšak její výdajová položka byla desetkrát vyšší, 9 331 385,83 Kč. Nejnižší výdajovou položkou rozpočtu se stalo stavebnictví s 1 773 284 Kč.

Rozpočet příjmů pro oblast vodního hospodářství město určilo na 43 300 000 Kč, po rozpočtové změně to činilo 34 216 000 Kč. Celkové příjmy vodního hospodářství byly 34 215 290,85 Kč. Schválené výdaje v této oblasti byly pro tento rok 51 005 000 Kč, po rozpočtové změně výdaje činily 39 420 000 Kč a celkové výdaje na konci roku byly 39 420 354,46 Kč. Příjmy u dopravy byly nulové. Schválené výdaje měly být 3 450 000 Kč. Celkové čerpání výdajů tvořilo na konci roku 2 116 725 Kč. Pro oblast školství byly schváleny příjmy v hodnotě 2,18 mil. Kč, po změně v rozpočtu se zvýšily na 3,06 mil. Kč a celkové čerpání příjmů bylo 3 059 518,9 Kč. Schválené výdaje školství byly 9 164 000 Kč, následná změna je snížila na 8 899 000 Kč, závěrečné čerpání činilo 8 898 003,11 Kč. Oblast kultury měla vykázat příjmy 1,31 mil. Kč, po změnách se v závěrečném účtu prokázaly příjmy v hodnotě 987 579,48 Kč. Výdaje byly schváleny na 9,43 mil. Kč, výsledné čerpání výdajů

¹³² Závěrečný účet 2010 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

dosáhlo 9 331 985,83 Kč. Rozpočet příjmů pro správu a správní poplatky byly 4 335 000 Kč, po změně tak příjmy dosahovaly 3 602 000 Kč. V zúčtování se prokázaly příjmy správy v celkové hodnotě 3 602 770,12 Kč. Výdaje naproti tomu byly očekávány v hodnotě 17 832 900 Kč. Po rozpočtové změně se výdaje dostaly na 17 793 900 Kč a v celkovém čerpání výdajů dosáhlo 17 793 922,6 Kč. Příjmová složka sociálního zabezpečení byla stanovena na 2 197 000 Kč, díky rozpočtové změně se to upravilo na 2 244 000 Kč a posléze celkové čerpání příjmů dosáhlo 2 244 065,8 Kč. Výdaje byly stanoveny na 2,5 mil. Kč, po změnách byl rozpočet 2 666 000 Kč. Celkové výdaje tak dosáhly 2 666 184,02 Kč. Příjmová stránka místního hospodářství byla vymezena na 34 989 000 Kč. Po změně se rozpočet příjmů ustanovil na 23 500 000 Kč, celkové příjmy v závěru roku činily 23 500 151,89 Kč. Výdajová stránka oblasti byla schválena pro 50 221 000 Kč, přičemž celkové výdaje v závěru roku vykázaly hodnotu 41 699 965,94 Kč. Schválené příjmy pro stavebnictví byly 2 mil. Kč, celkově se příjmy dostaly na 1 841 350 Kč. Výdaje stavebnictví byly očekávány ve výši 1,67 mil. Kč, avšak po změně byly výdaje 1 774 000 Kč a celkové čerpání výdajů dosáhlo 1 773 284 Kč. Pokladní správa v rozpočtu měla schválené příjmy ve výši 66 276 240 Kč. Celkové čerpání příjmu dospělo do výše 63 707 099,91 Kč. Schválené výdaje pro pokladní správu byly 11 264 340 Kč. V závěru roku tyto výdaje klesly na 8 086 324,55 Kč, jelikož se od upraveného rozpočtu po rozpočtové změně odečetla rozpočtová rezerva ve výši 4 569 000 Kč.

V tomto roce město utřžilo 16 dotací. Největší objem financí město získalo prostřednictvím dotace na kanalizaci, která byla ve výši 23 255 000 Kč. Druhou nejvyšší dotací se stala dotace pro mateřskou školu, jež činila 11 736 000 Kč. Zbylé dotace se pohybovaly od desítek tisíců až po několik milionů Kč, např. dotace KÚ byly ve výši 3 545 400 Kč, dotace hasicí techniky KÚ v hodnotě 2 215 000 Kč, aj.

Celkové příjmy rozpočtu činily 133 157 889,95 a celkové výdaje rozpočtu byly o 1 371 131,44 Kč nižší. Celková částka pasiv byla 40 935 585,02 Kč, z nichž nejvyšší položky byly ČS kanalizace s 10 974 000 Kč a složené zálohy na byty 25 528 935 Kč. Celková aktiva tvořila 3 390 354,92 Kč. Oproti předchozímu roku se hospodaření příspěvkových organizací dostalo do plusových hodnot a zisk byl 427 878 Kč.

Graf č. 4 - Závěrečný účet za rok 2011¹³³

5.2.5 Hospodaření za rok 2012

Město schválilo rozpočet s částkou 117 117 600 Kč. Příjmy pokladní správy dosáhly necelých 50 mil. Kč, přesněji 46 358 284,45 Kč. Částku 7 484 852 Kč město čerpalo na výdaje. Ziskovou oblastí se tento rok stalo i stavebnictví, jehož příjmy činily 2 148 380,99 Kč a výdaje byly 1 463 351,80 Kč. Zbylé oblasti rozpočtu byly bohužel ztrátové, jelikož jejich výdaje převyšovaly příjmy.

Vodní hospodářství mělo schválený rozpočet na příjmy ve výši 16 585 000 Kč, po změně se výše příjmů změnila na 16 450 000 Kč. Celkové příjmy v této oblasti dosáhly 16 449 669,95 Kč. Výdaje na rozdíl od příjmů byly schváleny na 23 213 000 Kč, během změny se tato výše ustanovila na 23,26 mil. Kč. Výdaje oblasti na konci roku vykázaly hodnotu 23 260 077,05 Kč. Doprava v tomto roce nevykázala žádné příjmy, kdežto výdaje pro tuto oblast dosáhly 4 241 596,40 Kč, což je o 68 403,60 Kč méně než byl schválený rozpočet výdajů pro tuto oblast. Pro školství město schválilo rozpočet příjmů na 1 775 000 Kč, rozpočtová změna je poté ustanovila na 1 729 000 Kč, celkově město získalo z této oblasti 1 729 938,89 Kč. Výdaje školství byly stanoveny na 9 591 000 Kč. Celkové čerpání výdajů dosáhlo 9 518 893,83 Kč. Předpokládané příjmy kultury činily 3 360 000 Kč, po rozpočtové změně to již bylo 2 972 000 Kč. Město v závěru roku tak utržilo 2 971 351,40 Kč. Výdaje kultury město stanovilo na 11 384 000 Kč, v závěru roku při závěrečném účtování vykázala kultura výdaje 11 786 583,3 Kč. U správy a správních poplatků se očekával příjem ve výši

¹³³ Závěrečný účet 2011 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

2 978 000 Kč. Město však z této oblasti získalo celkově příjem 2 955 784,98 Kč. Očekávané výdaje byly 15 660 000 Kč, po rozpočtové změně se výdaje navýšily minimálně. Celkově tak výdaje dosáhly 15 732 024,3 Kč. Oblast sociálního zabezpečení měla předpokládané příjmy v hodnotě 2 558 000 Kč, na konci roku tak město celkově získalo z této oblasti 2 556 024 Kč. Výdaje se plánovaly na částku 2,1 mil. Kč. Tato oblast nakonec vykázala výdaje ve výši 2 221 053,15 Kč. Očekávané příjmy místního hospodářství byly 35 987 000 Kč. Po rozpočtové změně se tato částka upravila na 39 083 000 Kč a celkově město utržilo 39 082 597,95 Kč. Výdaje město očekávalo ve výši 39 718 000 Kč, avšak na konci roku tato oblast rozpočtu vykázala výdaje ve výši 40 202 789,05 Kč. Stavebnictví mělo schváleno rozpočet příjmů na 2,11 mil. Kč, město díky rozpočtové změně zinkasovalo více, 2 148 380,99 Kč. Předpokládané výdaje činily 1,53 mil. Kč, celkově však byly výdaje 1 463 351,80 Kč. Pro pokladní správu byl schválen rozpočet příjmů na 51 773 600 Kč, po změně byla tato částka 50 962 600 Kč a město utržilo celkově 46 358 284,45 Kč. Očekávané výdaje pokladní správy byly 9 611 600 Kč. Po všech změnách na konci roku vykázala výdaje v hodnotě 7 484 852,07 Kč.

V roce 2012 město získalo celkem 21 dotací. Do nejprínosnějších dotací se řadí zejména dotace na kanalizaci – 2 062 000 Kč, dotace intenzifikace FS, SFŽP – 7 387 123,02 Kč, dotace ROP Johanka – 1 788 000 Kč, dotace ZUŠ – 6 460 000 Kč a dotace MŠ – 3 005 000 Kč. Mezi ostatní patří např. dotace na nezaměstnané, dotace na volby prezidenta, dotace ZŠ, apod.

Mezi oblastí s nejznatelnějšími rozdíly se řadí školství, kultura, správa a správní poplatky. Zbylé oblasti mají nepatrné rozdíly v jednotkách milionů. Celková suma příjmů dosáhla na 114 251 996,61 Kč, celkové výdaje byly 115 911 229,95 Kč. Z toho je patrné, že výdaje byly o více jak 1 mil. Kč vyšší.

Graf č. 5 - Závěrečný účet za rok 2012¹³⁴

5.2.6 Komparace hospodaření města Rožmitál pod Třemšínem v letech 2008-2012

Pokud se souhrnně podíváme na rozpočtová období let 2008-2012, zjistíme, že o něco málo převyšuje příjmová část rozpočtů. Nelze tvrdit, že rozpočty mají klesající nebo naopak stoupající tendenci. Což znamená, že se střídají období vyšších příjmů a vyšších výdajů. V tomto případě se jedná o tři období, kdy rozpočet města vykazoval převahu příjmové části rozpočtu, i když jen nepatrně. Jsou to roky 2008, 2010, 2011. V roce 2009 byla výdajová stránka rozpočtu vysoce nad celkovými příjmy, v roce 2012 tento rozdíl není již tak vysoký. Město při svém hospodaření nakládá s finančními prostředky co nejrozumněji a to se poté odráží i v celkovém hospodaření města. Zisky z předchozích let město využívá pro následující rozpočtové období jako finanční rezervy. Ty městu slouží k vyrovnávání nepoměru příjmů a výdajů. Díky tomu je město stále s finančními prostředky v plusových hodnotách a nemusí se tak tolik obávat nepředvídatelných výdajů. Jak ukazuje graf č. 7, tak nejvyšší zůstatek byl v roce 2008. Ten činil 40 635 209,59 Kč.

Pro rok 2013 město schválilo rozpočet ve výši 85 506 550 Kč. Očekávané nejvyšší příjmy jsou u pokladní správy – 57 446 550 Kč, na druhé straně nejnižší příjmy jsou očekávány v oblasti školství – 320 000 Kč. Nejvyšší očekávané výdaje jsou spojeny s místním hospodářstvím – 20 860 000 Kč a nejnižší výdaje v oblasti stavebnictví – 1 350 000 Kč.

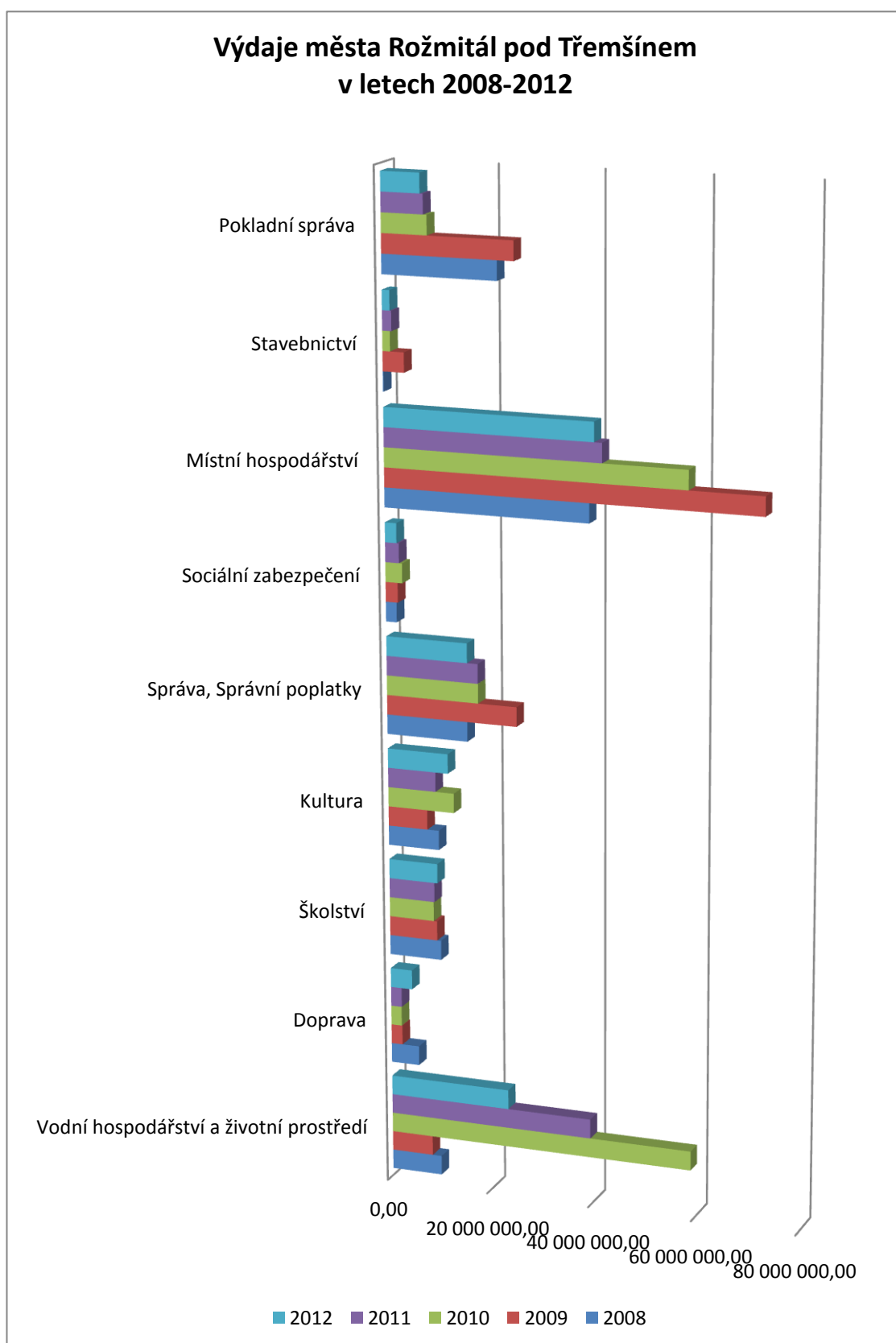
Příjmy se v průběhu pěti let měnily v závislosti na získávání finančních prostředků z vlastní činnosti nebo pomocí dotací. Příjmy vodního hospodaření a životního prostředí vystoupaly na vrchol v průběhu uplynulých pěti let v roce 2010

¹³⁴ Závěrečný účet 2012 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

s částkou 47 478 354,01 Kč, což bylo ovlivněno především vysokou dotací na kanalizaci v hodnotě 31 136 899,17 Kč. Poté se příjmy této oblasti postupně snižují v řádech desítek milionů Kč, v roce 2012 byly příjmy 16 449 669,95 Kč. Příjmy dopravy byly zaznamenány pouze v roce 2008, kdy byla jejich hodnota 3 300 097 Kč. Dále je tato položka nevýdělečná s nulovými příjmy. Příjmy ze školství mají proměnlivou hranici z důvodu odlišného objemu příjmů v každém roce. Je to zapříčiněno především objemem získaných dotací, které se každý rok mění. Nejvyšší příjem byl zaznamenán v roce 2011, kdy město získalo příjem nejen z dotací ale i z provozu školní jídelny, apod. Příjmy kultury jsou relativně vyrovnané a pohybují se kolem 1 mil. Kč, avšak v roce 2010 byly příjmy nadprůměrné – 3 101 802,56 Kč a v roce 2012 – 2 971 351,40 Kč. Nejvyšší příjmy za posledních pět let jsou zaznamenány v oblasti správy a správních poplatků, v roce 2009 – 10 217 574,63 Kč, kdy město získalo dotaci na radnici ve výši 7 904 300 Kč. Oblast sociálního zabezpečení má vzestupnou tendenci, zapříčiněnou zvyšujícími se dotacemi, které město získalo pro sociální zabezpečení. U místního hospodářství se střídají období vyšších a nižších příjmů. Je to dáno vesměs získáním určitého počtu dotací a případně prodejem či pronájemem nemovitostí. Nejvýrazněji to je vidět v roce 2008 kdy město prodalo kasárna za 80 mil. Kč. U stavebnictví je zaznamenána spíše stupňující se tendence. Zde se zohledňují především pronájmy a prodeje pozemků. Pokladní správa má mírně se stupňující tendenci, ale spíše jsou příjmy vyrovnané v rozmezí od 40 mil. Kč do 70 mil. Kč.

Změny výdajů města za posledních pět let jsou nejlépe znatelné v jednotlivých oblastech rozpočtu. U vodního hospodářství a životního prostředí jsou tendence výdajů klesající. Nejvyšší výdaje vykazuje rok 2010, jelikož nejvyšší výdajovou položkou byla kanalizace – 41 193 387,82 Kč. Výdaje dopravy jsou relativně stabilní, jediné výjimky jsou roky 2008, kdy výdaje dosáhly 5 472 580,18 Kč s nejdražší položkou – opravou městských komunikací, přes 4 mil. Kč a rok 2012. Zde výdaje vystoupaly přes 4 mil. Kč s nejdražší položkou opravou městských komunikací přes 3 mil. Kč. U školství byla do roku 2010 zaznamenána spíše klesající tendence, poté se výdaje zvyšují. Nejdražší položkou za roky 2011 a 2012 je provoz ZŠ. U kultury je výše v každém roce různá, a proto není zřejmé, zda se výdaje snižují nebo zvyšují. Nejvyšší výdaje byly v letech 2008, 2010 a 2012, což je dáno rozšířením výdajových položek v rozpočtu. Oblast správy a správních poplatků měla relativně stabilní výdaje. Nejvyšší výdaje jsou zaznamenány v roce 2009, jelikož nejvyšší výdajovou položkou byla správa s 11 912 200,67 Kč. Sociální zabezpečení se pohybuje kolem 2 mil. Kč. Vzestupná tendence výdajů zde byla do roku 2010 z důvodu zvyšování výdajů na položku pečovatelské služby, poté se výdaje začaly snižovat. Výdaje místního hospodářství měly snižující se tendenci od roku 2009, kdy byly výdaje na maximum, a to 72 057 405,05 Kč. U výdajů v oblasti stavebnictví nelze přesně určit, zda se jedná o tendenci klesající nebo stoupající. Nejvyšší výdaje však byly v roce 2009, přesně 4 115 786,60 Kč. Oblast pokladní správy měla do roku 2009 stoupající tendenci a v témže roce nabyla svého maxima z pěti sledovaných období, tedy 25 181 581,59 Kč. Poslední tři roky jsou výdaje relativně vyrovnané a pohybují se okolo 8 mil. Kč.

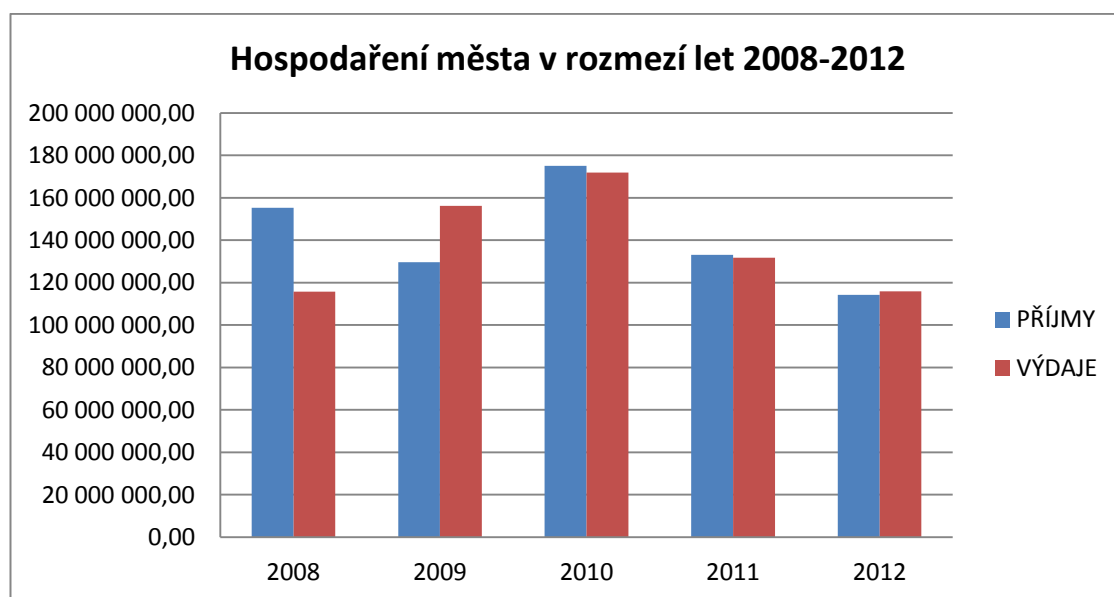
Graf č. 7 - Výdaje města Rožmitál pod Třemšínem v letech 2008-2012¹³⁶

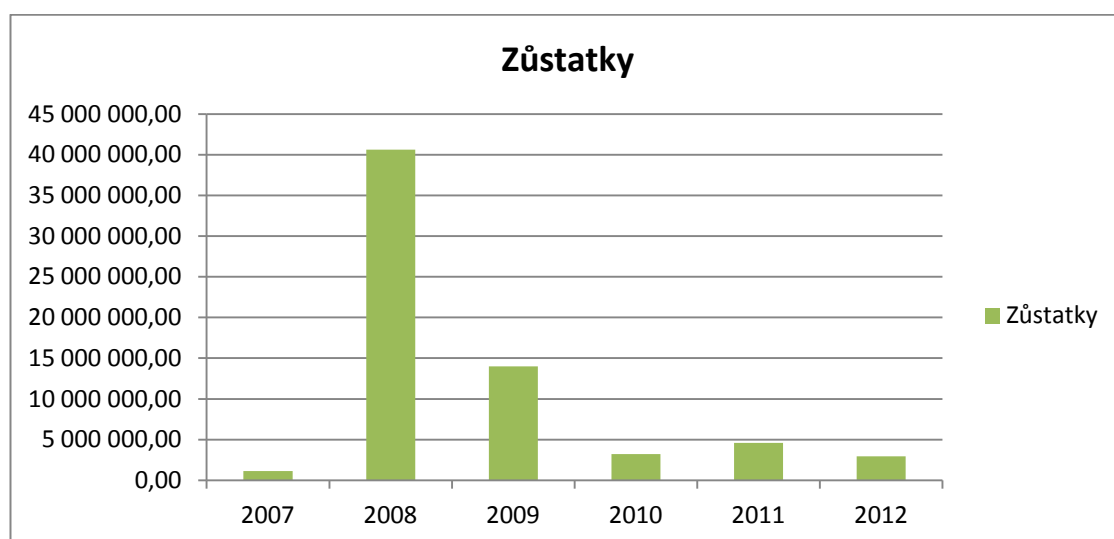
¹³⁶ Závěrečný účet 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

Zůstatky na účtu města závisí na tom, jak město hospodařilo v předcházejícím roce. Město se snaží hospodařit tak, aby po závěrečném vyúčtování zbyly na účtu města alespoň 3 mil. Kč. V roce 2008 město prodalo svá kasárna za 80 mil. Kč, což se projevilo především v příjmové části rozpočtu daného roku a také to mělo vliv na zůstatek. Ten byl ve výši 40 635 208,59 Kč. Městu se daří zůstatvat nad stanovenou hranicí 3 mil. Až na rok 2012, kdy zůstatek činil 2 946 550 Kč. Veškeré zůstatky si město ponechává na svém účtu, pro jeho případné další využití v následujícím roce.

Graf č. 8 - Hospodaření města v rozmezí let 2008-2012¹³⁷

Graf č. 9 - Zůstatky v rozpočtu města¹³⁸

¹³⁷ Závěrečný účet 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

¹³⁸ Závěrečný účet 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 města Rožmitál pod Třemšínem, vlastní zpracování.

5.2.7 Návrhy na zefektivnění hospodaření

Při navrhování rozpočtu musí město brát v úvahu zájem občanů a potřebu šetřit. Město by proto mělo využívat spíše návratné investice, z nichž bude mít dlouhodobý příjem. Nenávratné investice by město mělo realizovat tak, aby nedocházelo k jejich následnému upravování, což by vedlo k dalším výdajům městského rozpočtu.

Návrh č. 1 – Návratná investice ve formě vybudování nových bytových jednotek. Město by tak získalo trvalý příjem z nájemného a zároveň by získalo do městského rozpočtu vyšší daňové příjmy z centrálního rozpočtu podmíněné přílivem nových obyvatel.

Návrh č. 2 – Pořádání farmářských trhů ve městě. Město by tak podpořilo menší zemědělce z okolí a řemeslnou výrobu. Zaručilo by to čerstvost sezónních potravin a kvalitu ruční práce nabízené obyvatelům města. Z dochovaných fotografií v Podbrdském muzeu je patrné, že trhy zde měly vybudovanou dobrou tradici.

Návrh č. 3 – Vystavění cyklostezek a turistických tras. Město tento návrh může realizovat díky své geografické poloze. Nachází se zde mnoho vhodných oblastí, jako např. přílehlé okolí města, lesní cesty, apod. Zvýšil by se tak příliv turistů do města, s čímž souvisí i finanční příjmy z turistického ruchu.

Návrh č. 4 – Zrekonstruování stávajícího koupaliště. Pokud by město zrenovovalo stávající koupaliště, zvýšila by se tím zejména bezpečnost a návštěvnost. V letní sezóně je návštěvnost tohoto zařízení vysoká, a pokud by město zpoplatnilo tuto oblast, získalo by tak každoroční příjmy do městského rozpočtu.

5.3 Dotazníkové šetření

Pro zjištění znalosti respondentů o hospodaření města Rožmitál pod Třemšínem bylo vypracováno vlastní dotazníkové šetření. Probíhalo především v měsíci březnu 2013, vybranou lokalitou pro sběr dat se stalo město Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí. Anonymní dotazník se skládá z 12 otázek, viz příloha II. Počet otázek byl přizpůsoben respondentům, jak v jejich rozsahu, tak i v obsahové stránce. Získaná data byla kvantitativně a graficky zaznamenána. Počet navrácených dotazníků byl 220 z 260 dotazníků, které byly poskytnuty k vyplnění respondentům, což činí 85 % návratnost. Z dotazovaných respondentů odpovědělo 135 žen (61 %) a 85 mužů (39 %). Nejčastější dosažené vzdělání dotazovaných respondentů bylo středoškolské s maturitou s počtem 95 respondentů (43 %). Ve věkových skupinách dominovala věková skupina respondentů do 25 let s počtem 62 dotazovaných respondentů (28 %). Dotazník přesto obsahuje celé spektrum dotazovaných respondentů.

Tabulka č. 1 - Věkové kategorie a dosažené vzdělání respondentů¹³⁹

Váš věk	počet	počet v %	Dosažené vzdělání	počet	počet v %
do 25 let	62	28%	základní	10	5%
26 – 35 let	56	25%	vyučen/a	35	16%
36 – 45 let	27	12%	středoškolské bez maturity	37	17%
46 – 55 let	28	13%	středoškolské s maturitou	95	43%
56 – 65 let	34	16%	vyšší odborné	18	8%
66 a více let	13	6%	vysokoškolské	25	11%

5.3.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zmapování znalostí a zájmů dotazovaných respondentů vztahující se k hospodaření a rozpočtu města Rožmitálu pod Třemšínem. Jednotlivé otázky poskytly bližší náhled na povědomí a názory respondentů v oblasti rozpočtu města, rozvoje města, hospodaření města a jeho hodnocení. Otázky č. 1 a č. 2 se zaměřovaly na to, zda respondenti vůbec znají město a z jakého úhlu pohledu ho znají. Následující čtyři otázky se zaměřují na znalost respondentů v oblasti rozpočtu města. Zbývající otázky jsou zaměřeny spíše na zhodnocení jednak celkového hospodaření, jednak jednotlivých oblastí hospodaření spolu s rozvojem města. Ke každé otázce je vytvořen graf se zapsanými odpověďmi dotazovaných respondentů. Nyní se podíváme na jednotlivé otázky, jak na ně bylo odpovídáno a v jakém počtu, kromě prvních dvou

¹³⁹ Vlastní výzkum.

otázek. První dvě otázky měly za cíl pouze zmapování povědomí dotazovaných respondentů o daném městě, a odkud město znají. Na první otázku odpovědělo 200 respondentů (91 %), že město znají, zbylých 20 respondentů (9 %) si vybralo odpověď ne. I přes to, že respondenti neznali město, předložené dotazníky vyplnili. Druhá otázka byla orientována na to, odkud město znají, 137 respondentů (62 %) zná město díky tomu, že zde žije, kdežto 83 respondentů (34 %) znají město pouze jako návštěvníci.

Otázka č. 3: ZAJÍMÁTE SE O ROZPOČET MĚSTA?

Tato otázka měla za cíl zmapovat, zda se dotazovaní respondenti zajímají o roční rozpočet a hospodaření města. Je zajímavé, že 93 % respondentů, tedy 204 respondentů, se o rozpočet a hospodaření města nezajímá a nemají tak ani představu, jak město získává finance pro zajištění veřejných statků, ze kterých mají užitek. Jediné čeho si mohou všimnout, je vizuální stránka výdajů, což zahrnuje rozvoj města, rekonstrukce budov, infrastruktury apod. Z toho vyplývá, že respondenti vesměs berou zajišťování veřejných statků jako samozřejmost a až když se stane něco nepříjemného, nebo s něčím nejsou spokojeni, tak se teprve poté začnou zajímat, jak město hospodaří s jejich financemi. Přesto podle dotazníkového šetření se respondenti jednoduše nezajímají. S tím souvisí i následující otázka.

Graf č. 10 - Odpovědi respondentů na otázku č. 3¹⁴⁰

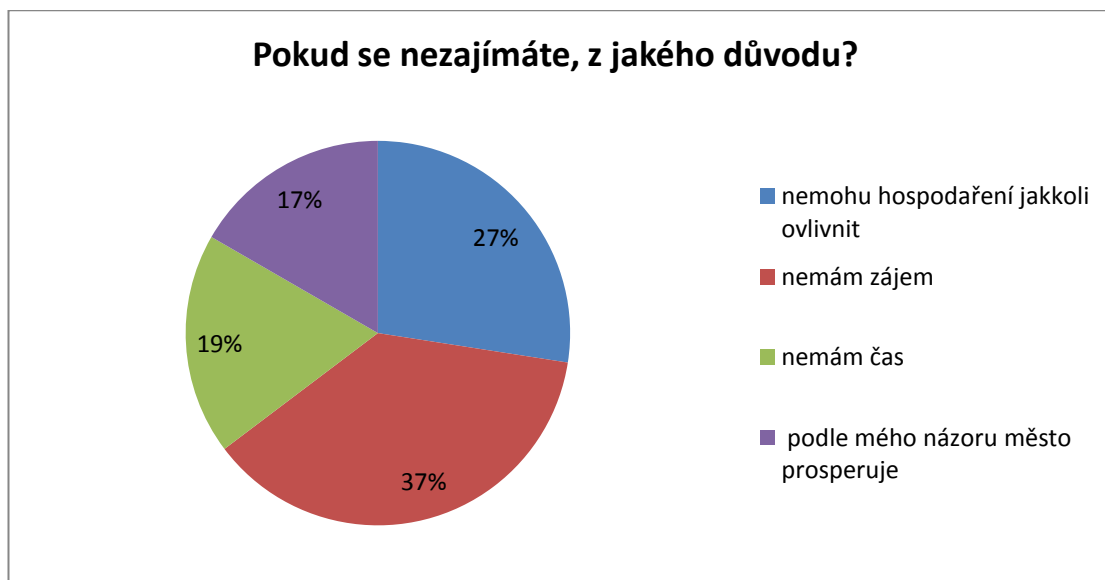

¹⁴⁰ Vlastní výzkum.

Otázka č. 4: POKUD SE NEZAJÍMÁTE, Z JAKÉHO DŮVODU?

Tato otázka zjišťuje, jaké důvody vedou respondenty k tomu, že nejeví zájem o hospodaření města. Respondenti měli na výběr ze čtyř odpovědí: nemohu hospodaření jakkoli ovlivnit, nemám zájem, nemám čas, podle mého názoru město prosperuje. Na tuto otázku neodpovědělo 16 respondentů, což je 7 % respondentů z otázky předchozí. Jsou to ti, co se o rozpočet města zajímají a neměli důvod tuto otázku zodpovídat. Nejvíce respondentů uvedlo, že se o rozpočet města nezajímají z důvodu, že nemají zájem. Bylo to 37 % dotázaných. Pomyslnou druhou příčku obsadily odpovědi respondentů, že hospodaření nemohou jakkoli ovlivnit s 27 %. Podle 19 % dotázaných respondentů nebyl čas se otázkou hospodaření města osobně zabývat. Pro 17 % dotázaných respondentů prosperita města dobrá. Podle mnoha dotázaných se zájem o rozpočet města stává nepodstatný z pohledu úspěchanosti doby a také proto, že by jim to nepřineslo žádné obohacení. S čímž souvisí i domněnka respondentů, že hospodaření nemohou jakkoli ovlivnit. Avšak jistá možnost ovlivnění hospodaření města existuje, a to v podobě připomínkování rozpočtu před jeho schválením, nebo při zasedání zastupitelstva, které je veřejné. Při zasedání je možno předkládat připomínky k hospodaření města.

Graf č. 11 - Odpovědi respondentů na otázku č. 4¹⁴¹

¹⁴¹ Vlastní výzkum.

Otázka č. 6: VYUŽÍVÁTE MOŽNOST PŘIPOMÍNKOVÁNÍ TVORBY ROZPOČTU MĚSTA?

Jak již bylo řečeno výše, je možné při schvalování rozpočtu na další rozpočtový rok vyjádřit nesouhlas s jakýmkoli bodem, nebo složkou rozpočtu v rámci připomínkování. To mohou občané využít v době, kdy je schvalovaný rozpočet vyvěšen na veřejně přístupném místě v příslušné formě. Tedy jednak na úřední dece, jednak na internetu. Většina dotázaných respondentů však tuto možnost připomínkování nevyužívá, jedná se o 158 respondentů čili 72 % všech dotázaných. Může to být dáno také nezájmem o rozpočet nebo i nedostatečnou informovaností každého jednotlivce zvlášť. Naproti tomu pouze 9 % dotázaných tuto možnost využívá, což je opravdu malé procento. Přesto i takový malý počet lidí využívajících připomínkování rozpočtu si může „přizpůsobit“ rozpočet vlastním potřebám. Veškeré vznesené připomínky jsou projednávány zastupitelstvem města, které je buď přijme a změní tak rozpočet, nebo vznesenou připomínku zamítne. Zbýlých 19 % dotázaných využívá tuto možnost jen v některých případech, které jim přijdou vhodné, nebo pokud se rozpočet týká oblasti, která se jich přímo dotýká.

Připomínkování rozpočtu podle dotazníkového šetření využívá 20 dotázaných respondentů, tj. 9 % dotázaných respondentů. Ve skutečnosti však tuto možnost využívají především zastupitelé města. Řádově se jedná o 10 obyvatel, což je 0,23 % všech obyvatel města.¹⁴²

Graf č. 12 - Odpovědi respondentů na otázku č. 6¹⁴³

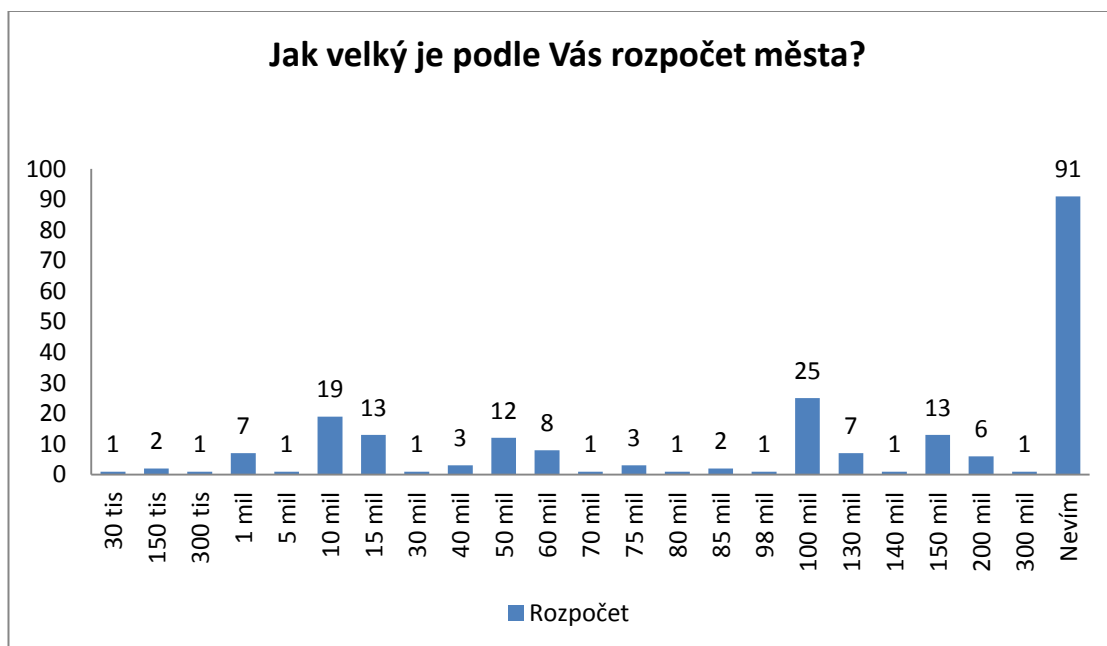
¹⁴² Rozhovor s paní Janou Melicharovou, vedoucí finančního odboru města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 26. 3. 2013, viz Příloha III.

¹⁴³ Vlastní výzkum.

Otázka č. 5: JAK VELKÝ JE PODLE VÁS ROZPOČET MĚSTA?

Tato otázka měla za úkol zaznamenat povědomí respondentů o výši rozpočtu města. Odpovědi byly hodně rozdílné, od desítek tisíců Kč až po stomilionové částky. Přesně 91 respondentů (41 %), uvedlo, že nemají nejmenší představu o výši rozpočtu města. Nejčastěji tipovanými částkami se staly hodnoty 10 milionů, tu do dotazníku vyplnilo 19 respondentů (9 %), 15 milionů zapsalo 13 respondentů (6 %), dále do kolonky napsalo 50 milionů 12 respondentů (5 %) a nejvíce shodných odpovědí bylo zaznamenáno u částky 100 milionů, tedy 25 respondentů (11 %). Spektrum odpovědí je opravdu bohaté a právě zmíněných 25 respondentů (11 %) ještě spolu s 13 respondenty (6 %), kteří tipovali 150 milionový rozpočet, měli pravdu. Rozpočty města se opravdu pohybují ve stomilionových položkách, avšak pro rok 2013 je schválen rozpočet jen ve výši 89 506 550 Kč.

Graf č. 13 - Odpovědi respondentů na otázku č. 5¹⁴⁴

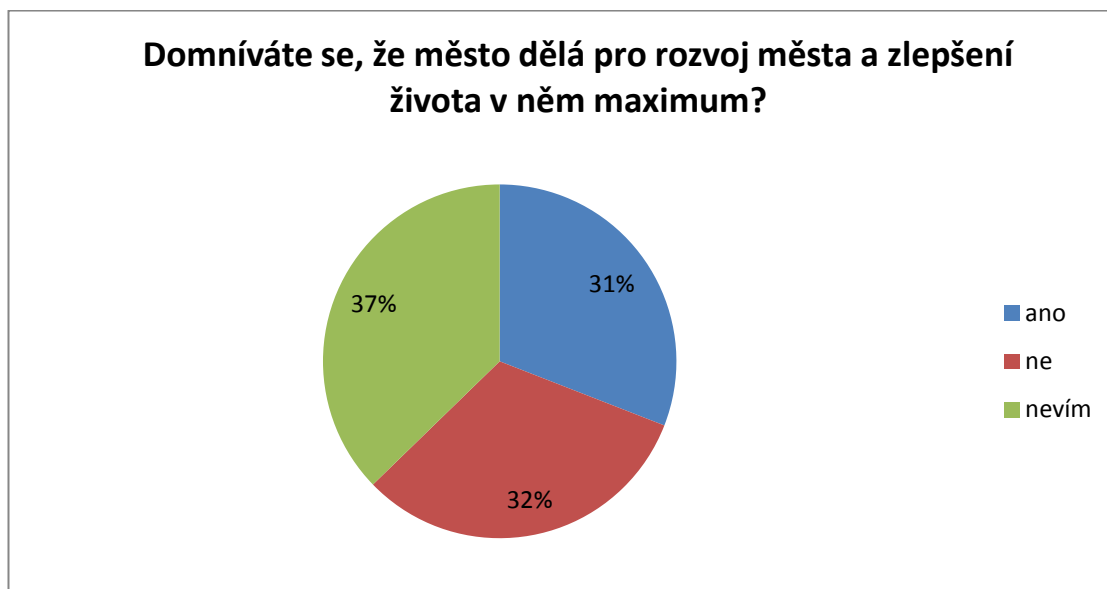

¹⁴⁴ Vlastní výzkum.

Otázka č. 7: DOMNÍVÁTE SE, ŽE MĚSTO DĚLÁ PRO ROZVOJ MĚSTA A ZLEPŠENÍ ŽIVOTA V NĚM MAXIMUM?

Tato otázka měla za cíl zmapovat názor občanů na rozvoj města a životní úroveň obyvatel. Každé město by mělo mít jako prioritu rozvoj města pro blaho svých občanů. Město Rožmitál pod Třemšínem se snaží zlepšovat životní úroveň obyvatel prostřednictvím zvyšování kvality úrovně poskytovaných služeb občanům, jak ve městě, tak i v přilehlých obcích. Na tuto otázku odpovědělo 220 dotázaných respondentů (83 %) z celkového počtu 260 distribuovaných dotazníků. Vyrovnanost odpovědí byla překvapivá. Rozvržení odpovědí ano, ne, nevím bylo přibližně třetinové na jednotlivou odpověď.

Graf č. 14 - Odpovědi respondentů na otázku č. 7¹⁴⁵

Otázka č. 8: DO KTERÉ OBLASTI PODLE VÁS MĚSTO INVESTUJE MÁLO PENĚZ?

Tato otázka dotazovaným respondentům přinesla větší možnost výběru. Mohli vybírat celkem z deseti možných oblastí, kam podle jejich názoru město investuje nejméně finančních prostředků. Nejméně je podle získaných dat z dotazníkového šetření financována oblast správy městských komunikací, čehož se domnívá 45 respondentů (20 %). Je to problematika, která město trápí již delší dobu. Je velice složité v rozpočtu hledat dostupné prostředky, na renovace, opravy a zlepšování místní infrastruktury. Je to také dáno tím, že získávání dotací je ovlivněno vypisováním dotačních okruhů státem

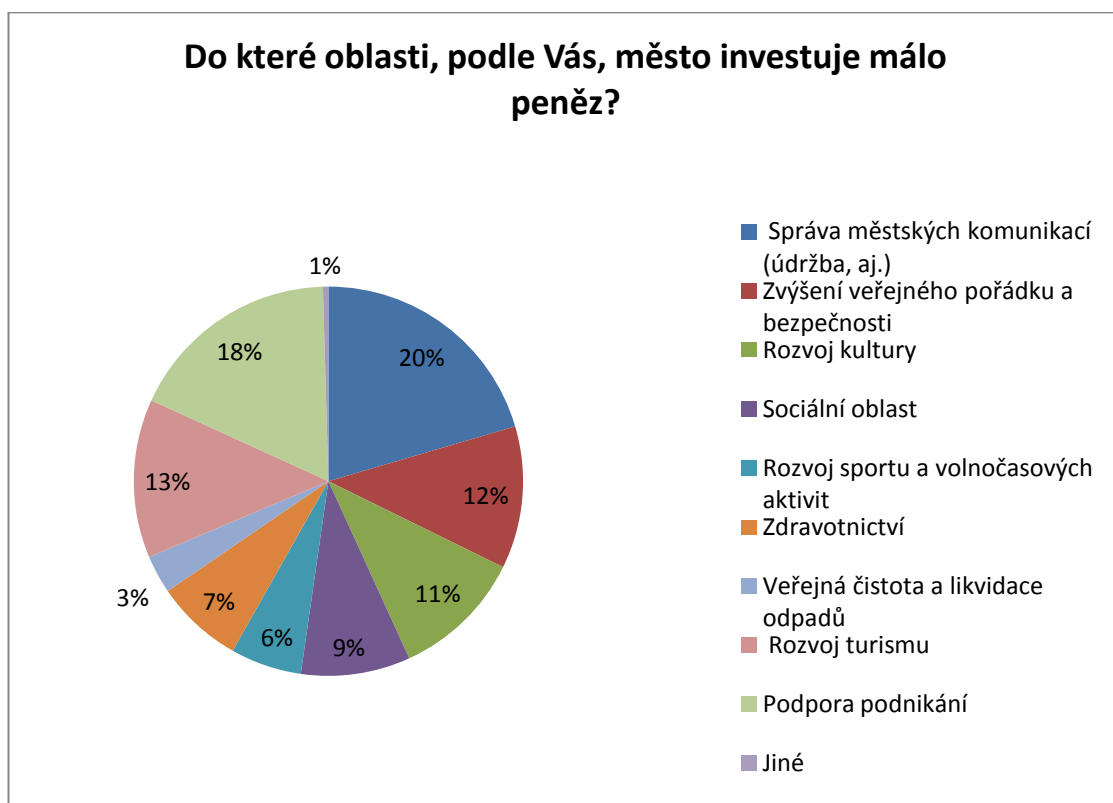
¹⁴⁵ Vlastní výzkum.

a mnohdy se v nich neobjeví potřebné oblasti podpory, a tak jsou tyto problémové oblasti, ač nechtěně odloženy na druhou kolej. Druhá nejnižší financovaná položka je dle 39 respondentů (18 %) podpora podnikání. S tím souvisí i nabídka a poptávka po pracovních příležitostech, podpora soukromých podniků, aj. Většina obyvatel města musí za prací dojíždět.

Tři oblasti získaly okolo 10 % odpovědí všech respondentů, jedná se o oblast zvýšení veřejného pořádku a bezpečnosti, rozvoj kultury a rozvoj turismu. Oblast veřejného pořádku a bezpečnosti je ve městě nedostačující i přes to, že zde byla znovuoobnovena stanice státní policie. Město má zařízenou spolupráci březnické policejní stanice, a tak zde slouží kombinovaná hlídka. Jedná se o jednoho policistu z Rožmitálu a jednoho policistu z Březnice. I tento malý krok je úspěchem po tom, co zde byla zrušena policejní stanice a vlna kriminality ve městě vzrostla. V oblasti rozvoje kultury by město mělo zvýšit počet pořádání kulturních akcí pro mladé, důchodce, rodiny s dětmi apod. V oblasti rozvoje turismu by se mohlo vytvořit více poznávacích stezek pro pěší turisty, cyklostezky, opravit značení na stávajících stezkách, případně investovat do propagace města v rámci turistického ruchu.

Zbylé oblasti nedosáhly ani 10 % odpovědí dotazovaných respondentů. Mezi tyto oblasti se zařadily: sociální oblast, rozvoj sportu a volnočasových aktivit, zdravotnictví, veřejná čistota a likvidace odpadů, a jiné. Do sociální oblasti by se dal zařadit domov důchodců, který by potřeboval zrenovovat. V rámci rozvoje sportu a volnočasových aktivit by se město mělo zaměřit na zpřístupnění hřišť, či jiných prostorů, kde by se občané mohli aktivně bavit. Zařadit se sem může i městské koupaliště, které potřebuje zrenovovat betonovou strukturu, z důvodu větší bezpečnosti při plavání a jiných vodních aktivit. V oblasti zdravotnictví nyní město zrenovovalo budovu, ve které se nachází zdravotní středisko, kam dochází většina obyvatel města. Nachází se zde obvodní lékaři či zubaři. V rámci likvidace odpadů je důležité si uvědomit, že město musí dodržovat zákony o ochraně životního prostředí a výdajová stránka je proto velice nákladná.

Graf č. 15 - Odpovědi respondentů na otázku č. 8¹⁴⁶

Otázka č. 9: JAK HODNOTÍTE HOSPODAŘENÍ MĚSTA?

V této otázce se dotázaní rozhodovali mezi čtyřmi odpověďmi: kladně, záporně, neutrálně a nevím. Po zaznamenání všech získaných dat vyšlo najevo, že 31 % dotázaných nedokáže přesně říci, zda se hospodaření města projevuje kladně nebo záporně. Pro odpověď nevím se rozhodlo 51 dotazovaných respondentů (23 %). Nejvyšší počet dotázaných odpovědělo, že hospodaření města hodnotí neutrálně. Mezi zbylé dvě odpovědi se počet dotázaných rozdělil vcelku rovnoměrně. Pro kladné hodnocení se rozhodlo 21 %, což bylo 46 dotazovaných respondentů. Pro odpověď záporného hodnocení se rozhodlo 55 dotazovaných respondentů, v přepočtu 25 % dotazovaných. Otázkami týkajícími se hospodaření města by se měl zabývat větší počet lidí a udělat něco pro jeho zkvalitnění. Každá iniciativa občanů by měla vést byť i k malému zlepšení života ve společnosti. Pokud se podíváme na charakteristické rysy společnosti, zjistíme, že nespokojenost a zároveň nulová zpětná vazba jdou ruku v ruce celou naší společností.

¹⁴⁶ Vlastní výzkum.

Graf č. 16 - Odpovědi respondentů na otázku č. 9¹⁴⁷

Otázka č. 10: JAK BYSTE ZHODNOTIL/A NÁSLEDUJÍCÍ OBLASTI ŽIVOTA VE MĚSTĚ?

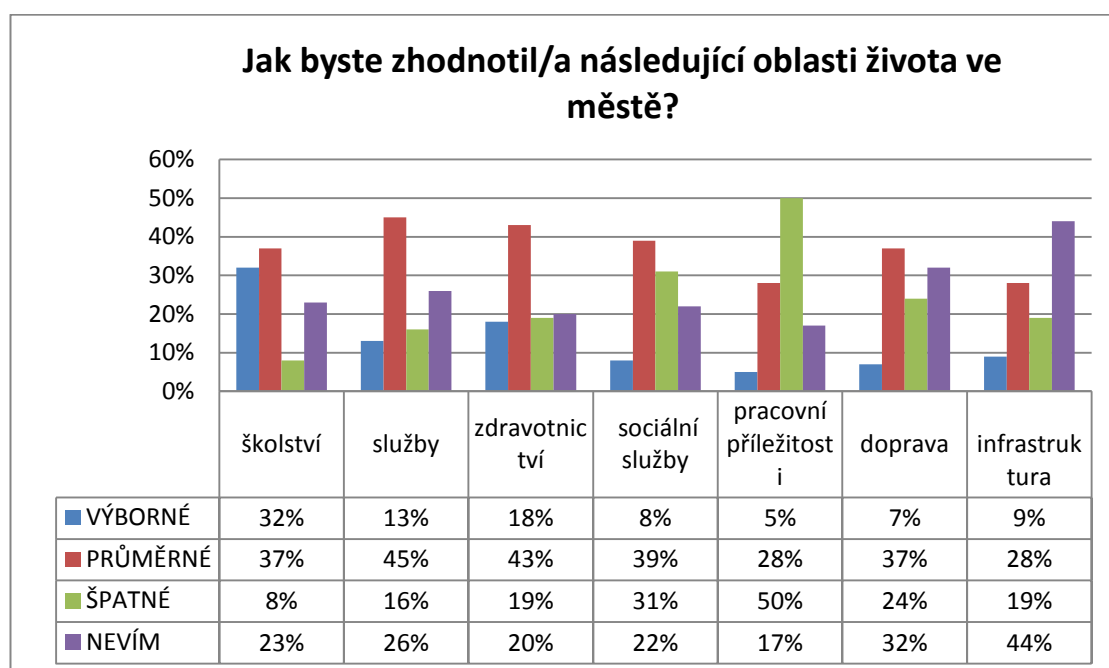
V této otázce měli dotazovaní respondenti vybrat jednu ze čtyř možných variant hodnocení jednotlivých vybraných oblastí života ve městě. Oblasti byly: školství, služby, zdravotnictví, sociální služby, pracovní příležitosti, doprava a infrastruktura. Pro zhodnocení těchto oblastí byla vybrána škála odpovědí skládající se z: výborné, průměrné, špatné a nevím. Respondenti se museli rozhodnout vždy pro jednu z těchto variant a tu poté zaškrtnout v tabulce. Hypotézou pro tuto otázku bylo, že nejvyšší počet špatného hodnocení získá oblast pracovních příležitostí, což se po zanalyzování dat potvrdilo.

Nyní se zaměříme na jednotlivé oblasti s nejpočetnějším hodnocením, zbylé položky viz následující graf. Vesměs byly všechny oblasti života ve městě hodnoceny průměrně. V oblasti školství dosáhla odpověď průměrného hodnocení školství počtu 81 dotazovaných respondentů (37 %). Průměrné hodnocení získala také oblast služeb s počtem 99 dotázaných respondentů (45 %). Necelá stovka dotázaných, přesněji 94 respondentů (43 %), se rozhodla také pro průměrné hodnocení v oblasti zdravotnictví. Stejně jako v předchozích případech, se nejčastější odpovědí stalo průměrné hodnocení, které se objevilo u sociálních služeb s celkovým počtem 86 dotázaných (39 %) a v oblasti dopravy, kde se pro tuto odpověď rozhodlo 80 dotázaných (37 %). Jinak tomu bylo v oblasti pracovních příležitostí, kde se celkem 111 respondentů (50 %) shodlo na špatném hodnocení. Což značí vysokou míru nedostatku pracovních příležitostí a pracovních míst. Kvůli tomu jsou lidé nuceni hledat si pracovní místa jinde, než v místě bydliště, a tak velice často za prací dojíždějí do

¹⁴⁷ Vlastní výzkum.

větších měst. V oblasti infrastruktury 98 respondentů (44 %) nedokázalo zhodnotit vliv na život ve městě. Co se infrastruktury týká, tak mnozí si pod tímto pojmem představí dopravní síť, ale infrastruktura zahrnuje také i vodovodní síť, kanalizaci, informační síť, apod. Následující graf znázorňuje odpovědi dotázaných respondentů, kde je zaznamenán pod grafem procentuální počet dotázaných respondentů přiřazených k jednotlivým odpovědím.

Graf č. 17 - Odpovědi respondentů na otázku č. 10¹⁴⁸

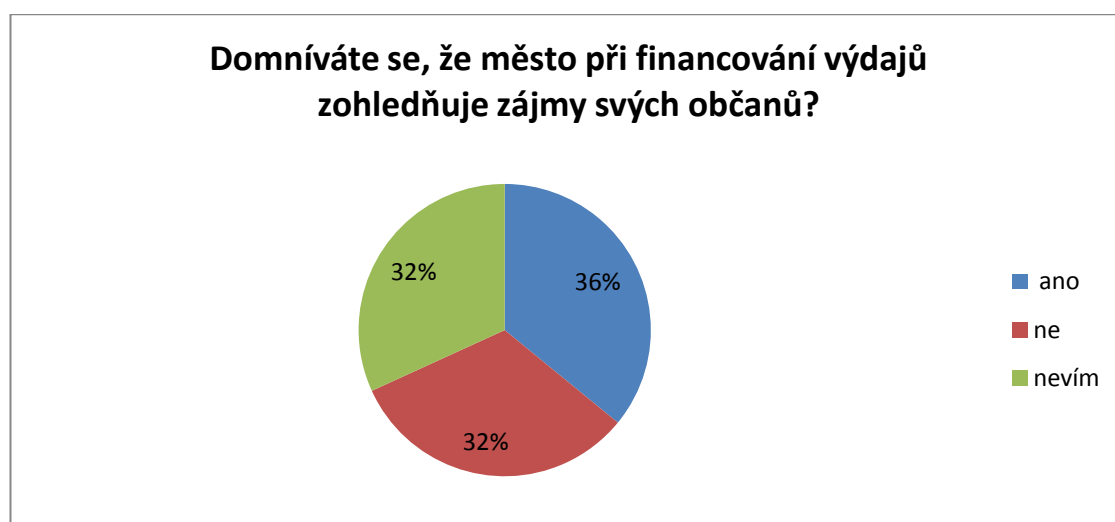
Otázka č. 11: DOMNÍVÁTE SE, ŽE MĚSTO PŘI FINANCOVÁNÍ VÝDAJŮ ZOHLEDŇUJE ZÁJMY SVÝCH OBČANŮ?

Pro tuto otázku byly zvoleny pouze tři odpovědi – ano, ne, nevím. Pokud se podíváme na graf, zjistíme, že se opět odpovědi respondentů rozdělily relativně rovnoměrně. V souhlasné odpovědi se shodlo 79 dotazovaných respondentů (36 %). Pro zápornou odpověď se rozhodlo 71 respondentů (32 %) a pro poslední odpověď, kdy se dotazovaní respondenti nedokázali rozhodnout či nevěděli, se rozhodlo 70 dotazovaných respondentů (32 %). Z toho výčtu je patrné, že většina dotázaných shledává, že město při sestavování rozpočtu a jeho následných úprav, dokáže zapracovat náhled a potřeby svých občanů do rozpočtu. Ne vždy se to podaří, jelikož potřeby a názory na hospodaření všech obyvatel jsou vysoce různorodé. Proto se město zaměřuje na početnější segmenty obyvatel s podobnými potřebami a podle toho se poté

¹⁴⁸ Vlastní výzkum.

snaží zabezpečit související veřejné statky dostupnými finančními prostředky. Bohužel se město nedokáže zavděčit všem segmentům jeho obyvatel. Může to být zapříčiněno mnoha důvody, mezi nimi můžeme najít demografické složení obyvatelstva, nedostatek finančních prostředků, aj.

Graf č. 18 - Odpovědi respondentů na otázku č. 11¹⁴⁹

Otázka č. 12: DOMNÍVÁTE SE, ŽE MĚSTO INFORMUJE SVÉ OBČANY O SVÉM HOSPODAŘENÍ DOSTATEČNĚ?

Tato otázka měla za úkol zmapovat, jestli se k respondentům dostanou jakékoli informace týkající se hospodaření města a zda vůbec tyto informace postřehli. Nejčastější formou jak město informuje své občany o hospodaření města je vyvěšení na úřední desce městského úřadu spolu se zveřejněním hospodaření v regionálním tisku, Třemšínské listy. Prostřednictvím těchto forem zveřejňování je zajištěna dostupnost a distribuce informací pro občany. Přesto se 23 %, neboli 51 dotázaných vyjádřilo negativně k této otázce a podle nich tak město nedokáže dostatečně informovat své občany o hospodaření města.

¹⁴⁹ Vlastní výzkum.

Graf č. 19 - Odpovědi respondentů na otázku č. 12¹⁵⁰

5.3.2 Shrnutí dotazníkového šetření

Anonymního dotazníkového šetření se zúčastnilo 220 respondentů (85 % ze všech oslovených) v lokalitě města Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí. Dotazník měl celkem 12 otázek plus tři identifikační otázky zaměřující se na pohlaví, věk a vzdělání. Vyhodnocení dotazníků proběhlo záznamem počtu respondentů do tabulek a do grafického zobrazení. V každém grafu byly použity všechny získané odpovědi respondentů kromě otázky č. 4, kde se do grafu nezaznamenalo 16 respondentů (7 %), kteří na tuto otázku neodpovídali. Pro grafické zobrazení odpovědí byl použit výsečový typ grafu. Na anonymní dotazník odpovědělo 135 žen (61 %) a 85 mužů (39 %). Nejčastější věková hranice byla do 25 let a nejvyšší dosažené vzdělání měli dotázaní respondenti nejčastěji středoškolské s maturitou.

Po zanalyzování získaných dat k jednotlivým položkám vytvořeného dotazníku, bylo blíže nastíněno vnímání hospodaření společností. Jak vlastně společnost vnímá hospodaření, jak se o něj zajímá a zda využívá dostupných možností případného ovlivnění hospodaření města. Z dotazníku vyplynulo, že většina respondentů nevyužívá možností ovlivnění hospodaření a přesto jsou s ním nespokojeni. Pokud se podíváme na obecný přehled o městském hospodaření, je vidět, že mnoho lidí ani netuší, jak vysoký je rozpočet města a kam se investují veřejné finance.

Zájem o rozpočet města je minimální ve srovnání s počtem respondentů, kteří by se měli o rozpočet a hospodaření města zajímat. Na otázku, proč se nezajímají, se většina respondentů shodla na tom, že o danou oblast města nemají zájem nebo jsou toho názoru, že hospodaření nemohou nijak ovlivnit. Pouze 16 respondentů (7 %) na

¹⁵⁰ Vlastní výzkum.

tuto otázku nezodpovědělo, jelikož se o rozpočet města zajímají. Otevřená otázka tykající se velikosti rozpočtu města měla mnoho rozdílných odpovědí, takže tato otázka je zobrazena sloupcovým grafem v závislosti na počtu a rozdílnosti odpovědí respondentů. Pouze 20 respondentů (19 %) využívá možnosti připomínkování rozpočtu oproti 158 respondentům (72 %), kteří tuto možnost vůbec nevyužívají a ani nemají zájem o připomínkování rozpočtu města. K otázce oblasti nejnižšího financování si respondenti mohli vybrat z 10 předložených možností. Většina respondentů se shodla na tom, že nejméně financována oblast života ve městě je správa městských komunikací, celých 20 % respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byl rozvoj kultury, tuto odpověď volilo 18 % respondentů. Zbytek respondentů si de facto rozdělil odpovědi rovnoměrně. Na otázku hodnocení hospodaření si dotazovaní respondenti mohli vybrat ze čtyř možností – výborně, neutrálně, záporně a nevím. Respondenti shledávají hospodaření města neutrálně. Avšak pod tímto termínem si každý představí cokoli a tedy je to podobné jako když respondenti odpoví, že neví, tudíž jsou bez názoru. Desátá otázka nabízela respondentům sedm oblastí života ve městě a měli zhodnotit do tabulky spokojenost s danou oblastí. Nejlépe z toho vyšlo školství se 72 souhlasnými hlasy (32 %), které město zabezpečuje dobře. Nejhůře dopadla oblast pracovních příležitostí se 111 hlasy (50 %). Je to dáno nízkou pracovní nabídkou práce v dané lokalitě, kde je nedostatek soukromých podniků, které by mohly nabídnout obyvatelům více pracovních příležitostí. Nemuseli by tak dojíždět za prací do okolních měst. Rovnoměrné rozložení odpovědí respondentů bylo u otázky zabývající se zohledněním zájmů občanů. Všechny odpovědi získaly něco málo přes 70 hlasů respondentů (kolem 30 %). Avšak přes veškeré nezájmy respondentů o hospodaření města je většina spokojena s tím jak město informuje své občany o hospodaření a jsou toho názoru, že je to nejen kvalitní, ale i dostatečné. Přesto si 79 dotázaných respondentů (32 %) nebylo jisté, zda jsou informováni dostatečně.

Je důležité, aby město věnovalo pozornost demografii občanů a také jejich zájmům a poskytlo jim dostatečné zabezpečení kvalitního života i volnočasových aktivit. Pro povědomost občanů o hospodaření by neměla být primární jen vizuální stránka hospodaření, ale také lepší informovanost občanů. Z rozboru dotazníkového šetření vyplývá, že občané nejsou spokojeni s oblastí pracovních příležitostí, které je v dané lokalitě minimální vzhledem k průmyslovému odvětví. Přínosem by mohlo být znovuoobnovení textilního průmyslu, který by přinesl nová pracovní místa pro ženy. Přínosem by bylo také zrenovování stávajících hotelů a jejich otevření, což by umožnilo větší rozvoj turistického ruchu v návaznosti na ubytování v centru města a nikoli v jeho

okolí, což město připravuje o další finanční prostředky, které by tak mohlo získat. Celkově je však zřejmé, že lidé hodnotí pouze vizuální stránku hospodaření a již nejsou schopni objektivně zhodnotit hospodaření města, když se o něj blíže nezajímají.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zanalyzování financování menších měst a obcí na základě teoretických znalostí a zhodnocení rozpočtu města Rožmitál pod Třemšínem v letech 2008-2012. Práce je tak zaměřena především na hospodaření obcí, se kterým je spojena problematika získávání finančních prostředků.

Do aktuální problematiky příjmové složky rozpočtu obcí se promítají zejména legislativní úpravy zákonů, decentralizace moci, daňové příjmy, rozpočtové určení daní, aj. Zlepšením a zvýšením alokace financí z centrálního rozpočtu by se obce nemusely tak často sdružovat a vytvářet větší celky za účelem získání vyššího množství finančních prostředků. Rozpočtová pravidla územních samospráv sice definují základy rozpočtu obce, ale přesto ponechávají obcím jistou volnost v krocích rozpočtového procesu. Díky tomu nejsou všechny rozpočty samosprávných celků shodné. Město Rožmitál pod Třemšínem přistupuje k sestavování svého rozpočtu a k hospodaření dle autorky odpovědně, se snahou vytvoření přebytkového rozpočtu. Napomáhá tomu i nové rozpočtové určení daní na období let 2013-2015, které se do rozpočtů většiny obcí promítne pozitivně zvýšením finančních prostředků ze sdílených daní. Nové rozpočtové určení daní se snaží stabilizovat a snížit rozdíly v příjmech mezi jednotlivými obcemi. Díky novému rozpočtovému určení daní se očekává pro město Rožmitál pod Třemšínem navýšení příjmů o cca 10 mil. Kč ročně.

Hospodaření města Rožmitál pod Třemšínem se v letech 2008-2012 prokázalo jako stabilní a relativně vyrovnané. Nejvyšší příjmy vykázal, ze všech sledovaných období rok 2008, kdy město prodalo kasárna za 80 mil. Kč. Město tak má k dispozici finanční rezervu, se kterou operuje v průběhu celého roku a vyrovnává jí rozdíl mezi příjmy a výdaji. V roce 2012 byl rozpočet města schodkový, celkové příjmy byly 114 251 996,61 Kč a výdaje byly 115 911 229,95 Kč. Snížil se tak objem finanční rezervy, který činil 2 946 550 Kč. Jednou z významných dotací z EU poslední doby byla dotace na „Intenzifikaci přívodů vody pro město Rožmitál pod Třemšínem od vodojemu Zalány a intenzifikace upravování vody pro město Rožmitál pod Třemšínem ze zdrojů Rožmitál a Kasárna“ ve výši 517 516 Kč z Operačního programu Životní prostředí. Nejztrátovější oblast rozpočtu je oblast dopravy. Zde se vynakládají finance na projekty komunikace v řádech statisíců Kč, ale ve skutečnosti nejsou patrné žádné viditelné změny na městských komunikacích.

Město Rožmitál pod Třemšínem by se mělo do budoucna zaměřovat spíše na nenávratné a návratné investice tak, aby návratné investice byly vyšší. U nenávratných investic by město mělo vybudovat nebo zrekonstruovat místní komunikace tak, aby nedocházelo k častému rekonstruování. Návratné investice město může získat vybudováním nových bytů, ze kterých by získalo dlouhodobý zdroj financí v podobě nájemného. Město by tím získalo nejen příjem z nájmu, ale také příliv nových obyvatel. V závislosti se zvyšováním počtu obyvatel by se zvyšoval i počet daňových příjmů z centrálního rozpočtu.

Pro zvýšení příjmů by mohlo město zvýšit počet pronajímaných prostorů, které má k dispozici (např. budovu bývalé sokolovny). Pro rozvoj venkova by město mohlo též začít pořádat farmářské trhy a podpořit tak menší zemědělce v jeho okolí. Mladí lidé by ve městě přivítali větší škálu možností kulturního vyžití, např. pořádání zábavných akcí, vzdělávacích akcí, sportovních akcí, koncertů, festivalů, apod. Sportovní aktivity obyvatel jsou omezeny pouze na starší koupaliště, dětské hřiště a hřiště u základní školy. Chybí zde další možnosti sportovních aktivit, které by mohlo město nabídnout díky své poloze. Vybudováním cyklostezek a turistických tras by se zvýšil počet sportovních aktivit v této lokalitě a multiplikační efekt ve vztahu k městskému rozpočtu. Přínosem k turistickému ruchu by mohlo být i zrenovování nebo vybudování ubytovacích zařízení ve městě. Město by tak získalo další finanční prostředky do svého rozpočtu.

Realizované dotazníkové šetření prokázalo překvapivě velký nezájem obyvatel o rozpočet a hospodaření města. Negativní hodnocení hospodaření města zaujalo 25 % dotázaných a 31 % dotázaných hodnotilo hospodaření města neutrálně. Pod tímto tvrzením si každý může představit cokoli a je to tedy podobné, jako odpověď nevim, kterou zvolilo 23 % dotázaných. Nejméně spokojeni jsou obyvatelé s oblastí správy městských komunikací, na které se shodlo 20 % dotázaných. Mezi další zajímavá zjištění patří i nejlepší hodnocení školství (32 % dotázaných) a vysoká nespokojenost s pracovními příležitostmi (50 % dotázaných), zde je však diskutabilní, zda má město možnost tuto oblast nějak zásadně ovlivňovat.

Problematika získávání financí je velice složitý jev, se kterým se obce musí každoročně potýkat. Dá se říci, že bez získání potřebných dotací se rozpočet obce může stát vysoce ztrátový a obec se tak může začít zadlužovat. Obce se proto snaží nalézat nové způsoby získávání finančních prostředků i ve formě meziobecní spolupráce v rámci dobrovolných svazků. Dokud se stát nerozhodne snížit počet přenesené

pravomoci, nebo zvýšit finanční ohodnocení přenesených pravomocí, budou obce i nadále odkázány na vlastní schopnosti získávání dotací z fondů a z vlastní činnosti, aby zabezpečily určitou úroveň občanské a technické vybavenosti, další možností je pak již jen vyšší zadlužování obcí...

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BAKEŠ, M. *Velký domácí právník: Průvodce bludištěm českých zákonů*. 1. vydání. Praha : Reader's Digest Výběr, 1999. 744 s. ISBN 80-86196-04-6.
2. BALEK, J. Nové RUD a mikroregionální integrace malých obcí. *Moderní obec*. Praha : ECONOMIA, 2012, č. 2, 56 s. ISSN 1211-0507.
3. BŘEŇ, J. Právní postavení obecního úřadu 1. *Moderní obec*. Praha : ECONOMIA, únor 2012, č. 2, 56 s. ISSN 1211-0507.
4. CÍSAŘOVÁ, E., PAVEL, J. *Průvodce komunálními rozpočty aneb jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu* [online]. Praha : TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2008 [cit. 2013-02-23]. 94 s. ISBN 978-80-87123-06-5. Dostupné z WWW: <http://www.transparency.cz/doc/kr_pruvodce2008.pdf>.
5. ČERNOHORSKÝ, J., eds. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. Praha : SMO ČR, 2010. 184 s. ISBN 978-80-254-8660-3.
6. DOLEŽAL, D., VELFL, J. *Toulky Příbramskem*. Příbram : Okresní úřad Příbram, 1994. 63 s.
7. DVOŘÁČKOVÁ, S. Čerpání z EU fondů 2014-2020: Podpora velkým projektům. *Moderní obec*. Praha : ECONOMIA, 2012, č. 2, 56 s. ISSN 1211-0507.
8. HÁSEK, J. *Rožmitál pod Třemšínem*. Rožmitál pod Třemšínem : Město Rožmitál pod Třemšínem, 1989. 8 s.
9. HÁSEK, J. *Kouzelné město Rožmitál: nezapomenutelné příběhy II část*. Rožmitál pod Třemšínem : Město Rožmitál pod Třemšínem, 2004. 128 s. ISBN 80-903447-6-3.
10. HÁSEK, J. *Podivuhodný příběh rožmitálského zámku*. Rožmitál pod Třemšínem : Město Rožmitál pod Třemšínem, 2005. 58 s. ISBN 80-903447-4-7.
11. JÁČ, I. *Jedinečnost obce v regionu*. Příbram : Profesional Publishing, 2010. 203 s. ISBN 978-80-7431-038-6.
12. JÍLEK, M. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha : ASPI, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
13. KAMENÍČKOVÁ, V. Rozpočtové určení daní-vývoj financování, naděje a očekávání. *OBEC & finance*. Praha : TRIADA, 2012, č. 4, 89 s. ISSN 1211-4189.
14. *Kraj třemšínských hvozdů*. Rožmitál pod Třemšínem : Osvětová beseda, 1959. 16 s.

15. KYPETOVÁ, J. Rozpočtové určení daní ve srovnání se státním rozpočtem na rok 2013. *INS-Infračinný servis*. Praha : SMO ČR, 2012, č. 10, 27 s. MK ČR E 14584.
16. KYPETOVÁ, J. Chystané změny v RUD. *INS-Infračinný servis*. Praha : SMO ČR, 2012. č. 5, 27 s. MK ČR E 14584.
17. KYPETOVÁ, J. Novela RUD má i svá rizika. *INS-Infračinný servis*. Praha : SMO ČR, 2012, č. 8-9, 31 s. MK ČR E 14584.
18. KYPETOVÁ, J. Vliv majetku na obecní příjmy i výdaje. *OBEC & finance*. Praha : TRIADA, 2010, č. 1, 66 s. ISSN 1211-4189.
19. KYPETOVÁ, J. Jaký bude skutečný dopad novely rozpočtového určení daní na rozpočet obce?. *OBEC & finance*. Praha : TRIADA, 2012, č. 4, 89 s. ISSN 1211-4189.
20. MÁTL, O., SRNOVÁ, E., ŠTEGMANNOVÁ, I. *Analýza potřeb měst po roce 2013 z hlediska budoucí kohezní politiky* [online]. Praha : SMO ČR, 2010. 156 s. Dostupné z WWW: <<http://www.smocr.cz/cz/publikace/analyza-potreb-mest-po-roce-2013-z-hlediska-budouci-kohezni-politiky.aspx>>.
21. OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. *Veřejné finance a veřejný sektor*. Praha : Grada Publishing, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
22. PALATKOVÁ, M. *Marketingový management destinací*. Praha : Grada Publishing, 2011. 208 s. ISBN 978-80-247-3749-2.
23. PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha : MANAGEMENT PRESS, 2004. 374 s. ISBN 80-7261-086-4.
24. PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované vydání. Praha : ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
25. PETEROVÁ, H. Rozpočet a závěrečný účet - tvorba, zveřejnění, a změny. *OBEC & finance*. Praha : TRIADA, 2012, č. 2, 77 s. ISSN 1211-4189.
26. PROVAZNÍKOVÁ, R., SEDLÁČKOVÁ, O. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha : Grada Publishing, 2009. 302 s. ISBN 978-880-247-2789-9.
27. SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. 3. vydání. Rožmitál pod Třemšínem : Město Rožmitál pod Třemšínem, 2005. 294 s. ISBN 80-239-4958-6.
28. ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie - s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
29. TOUFAR, P. *Toulky kolem Třemšína tajemnou českou krajinou*. Český Těšín : START, 2005. 335 s. ISBN 80-86231-35-6.

30. Veřejné zakázky nemusí být noční můrou ani pro malé obce. *Moderní obec*. Praha : ECONOMIA, 2012, č. 3, 48 s. ISSN 1211-0507.

Elektronické zdroje

1. DOLEČEK, M. *Veřejné zakázky* [online]. CzechTrade, 2010, 3. 12. 2010 [cit. 2013-3-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/verejne-zakazky-opu-4643.html>>.
2. *Informace o městě* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Město Rožmitál pod Třemšínem, 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozmitalptr.cz/hlavni-menu/informace-o-meste/>>.
3. JANŠOVÁ, M. *Evropská charta místní samosprávy* [online]. E-pravo.cz, 2001, 16. 9. 2001 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-charta-mistni-samospravy-13600.html>>.
4. KAMENÍČKOVÁ, V. Úskalí fiskální decentralizace. In *Deník veřejné správy* [online]. Praha : TRIADA, 2000, 14. 1. 2000 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=28592>>.
5. KOHOUT, P., PAVEL, J. Veřejné zakázky. In *Boj proti korupci: Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické rady vlády (NERV)* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, Národní ekonomická rada vlády, 2011 [cit. 2013-03-13]. 126 s. ISBN 978-80-7440-053-7. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/dokumenty/NERV-Boj-proti-korupci--sbornik.pdf>>.
6. *Mikroregion Třemšín* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Svazek obcí mikroregion Třemšín, 2013, poslední aktualizace 12. 02. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.tremsin.cz/>>.
7. *Stanovy svazku a Zakládající listina* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Svazek obcí mikroregion Třemšín, 2013, poslední aktualizace 12. 02. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.tremsin.cz/stanovy-a-zakladaci-listina/>>.
8. *Zpráva nezávislého auditora o výsledku přezkoumání hospodaření DSO Mikroregion Třemšín za rok 2011* [online]. Rožmitál pod Třemšínem : Svazek obcí mikroregion Třemšín, 2012, 14. 5. 2012 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z WWW: <http://www.tremsin.cz/e_download.php?file=data/editor/63cs_1.pdf&original=zpr%C3%A1va+auditora+mikroregion.pdf>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 1/1993: Ústava České republiky. In *Ústava České republiky* [online]. Praha : Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 1993 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>.
2. ČESKO. Zákon č. 128/2000: o obcích (obecní zřízení). In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z WWW: <[http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecnizrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecnizrizeni).html)>.
3. ČESKO. Zákon č. 250/2000: Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity i rozpočty a závěrečné účty města Rožmitál pod Třemšínem a rozhovor s paní Janou Melicharovou, vedoucí finančního odboru, ze dne 26. 3. 2013.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

TABULKY

Tabulka č. 1 - Věkové kategorie a dosažené vzdělání respondentů.....	80
--	----

GRAFY

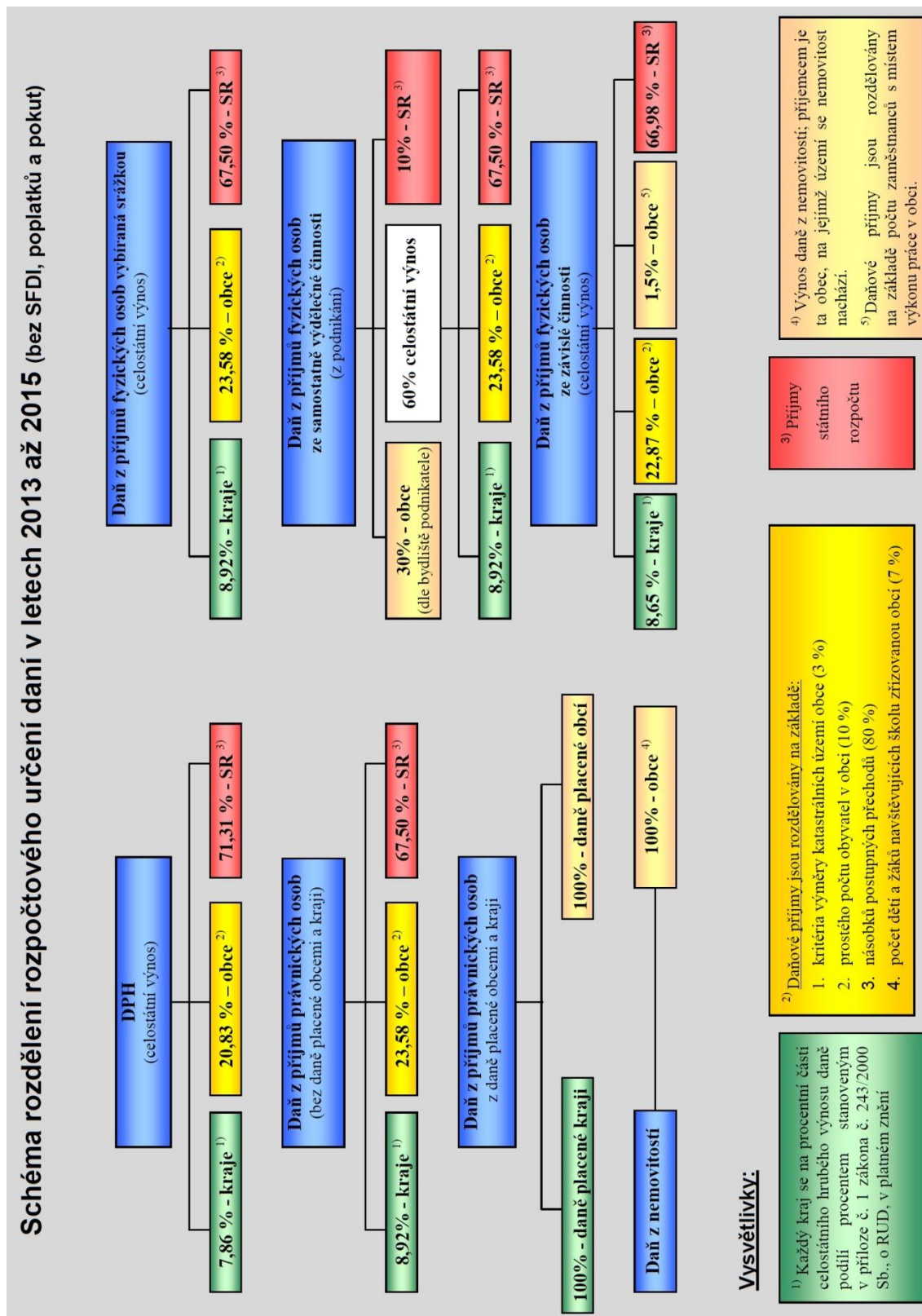
Graf č. 1 - Závěrečný účet za rok 2008.....	64
Graf č. 2 - Závěrečný účet za rok 2009.....	66
Graf č. 3 - Závěrečný účet za rok 2010.....	69
Graf č. 4 - Závěrečný účet za rok 2011.....	71
Graf č. 5 - Závěrečný účet za rok 2012.....	73
Graf č. 6 - Příjmy města Rožmitál pod Třemšínem v letech 2008-2009.....	75
Graf č. 7 - Výdaje města Rožmitál pod Třemšínem v letech 2008-2012.....	77
Graf č. 8 - Hospodaření města za pět let.....	78
Graf č. 9 - Zůstatky v rozpočtu města.....	78
Graf č. 10 - Odpovědi respondentů na otázku č. 3.....	81
Graf č. 11 - Odpovědi respondentů na otázku č. 4.....	82
Graf č. 12 - Odpovědi respondentů na otázku č. 6.....	83
Graf č. 13 - Odpovědi respondentů na otázku č. 5.....	84
Graf č. 14 - Odpovědi respondentů na otázku č. 7.....	85
Graf č. 15 - Odpovědi respondentů na otázku č. 8.....	87
Graf č. 16 - Odpovědi respondentů na otázku č. 9.....	88
Graf č. 17 - Odpovědi respondentů na otázku č. 10.....	89
Graf č. 18 - Odpovědi respondentů na otázku č. 11.....	90
Graf č. 19 - Odpovědi respondentů na otázku č. 12.....	91

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I - ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ V LETECH 2013-2015.....	103
PŘÍLOHA II - DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	104
PŘÍLOHA III - ROZHOVOR S PANÍ JANOU MELICHAROVOU, VEDOUCÍ FINANČNÍHO ODBORU.....	106

PŘÍLOHA I - ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ V LETECH

2013-2015¹⁵¹

¹⁵¹ Schéma rozpočtového určení daní (RUD) v letech 2013-2015 [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2005 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_model_sdil_dani_obci_76019.html>.

PŘÍLOHA II - DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Sabina Růžičková a jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami. Obracím se na Vás se žádostí o vyplnění anonymního dotazníku, jehož cílem je zjistit spokojenost občanů s hospodařením města Rožmitál pod Třemšínem. Toto dotazníkové šetření bude sloužit ke sběru dat pro moji bakalářskou práci na téma „Financování menších měst a obcí na příkladu města Rožmitál pod Třemšínem“.

Předem děkuji za Váš čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

1. Znáte město Rožmitál pod Třemšínem?

- ano
- ne

2. Pokud ano, odkud?

- bydlím zde
- jako návštěvník

3. Zajímáte se o rozpočet města?

- ano
- ne

4. Pokud se nezajímáte, z jakého důvodu?

- nemohu hospodaření jakkoli ovlivnit
- nemám zájem
- nemám čas
- podle mého názoru město prosperuje

5. Jak velký je podle Vás rozpočet města?

6. Využíváte možnosti připomínkování tvorby rozpočtu města?

- ano
- někdy
- ne

7. Domníváte se, že město dělá pro rozvoj města a zlepšení života v něm maximum?

- ano
- ne
- nevím

8. Do které oblasti, podle Vás, město investuje málo peněz?

- Správa městských komunikací (údržba, aj.)
- Zvýšení veřejného pořádku a bezpečnosti
- Rozvoj kultury
- Sociální oblast
- Rozvoj sportu a volnočasových aktivit
- Zdravotnictví
- Veřejná čistota a likvidace odpadů
- Rozvoj turismu
- Podpora podnikání
- jiné: _____

9. Jak hodnotíte hospodaření města?

- kladně
- neutrálně
- záporně
- nevím

10. Jak byste zhodnotil/a následující oblasti života ve městě?

	VÝBORNÉ	PRŮMĚRNÉ	ŠPATNÉ	NEVÍM
• školství				
• služby				
• zdravotnictví				
• sociální služby				
• pracovní příležitosti				
• doprava				
• infrastruktura				

11. Domníváte se, že město při financování výdajů zohledňuje zájmy svých občanů?

- ano
- ne
- nevím

12. Domníváte se, že město informuje své občany o svém hospodaření dostatečně?

- ano
- ne
- nevím

Pohlaví: ŽENA MUŽ

Váš věk:

- do 25 let
- 26 – 35 let
- 36 – 45 let
- 46 – 55 let
- 56 – 65 let
- 66 a více let

Dosažené vzdělání:

- základní
- vyučen/a
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

PŘÍLOHA III - ROZHOVOR S PANÍ JANOU MELICHAROVOU, VEDOUcí FINANČNÍHO ODBORU

Řízený rozhovor byl proveden s paní Janou Melicharovou, která je vedoucí finančního odboru města Rožmitál pod Třemšínem. Rozhovor obsahoval šest otázek.

1. Co znamenají body na poslední straně závěrečných účtů, jako je hospodaření příspěvkových organizací, nebo HČ ČOV, apod.?

Jsou to činnosti, kde jsme plátcí DPH. Jsme jedno z mála měst, které tyto služby zajišťují svými silami. Jedná se o provoz ČOV – prodej vody a zpracování splaškové vody, CZT – prodej tepla z centrální kotelny občanům našeho města a ostatní hospodářská činnost: např. pronájem obecních lesů, zajištění dovozu materiálu, nákup materiálu (písek, kamenivo, atd.), zednické práce, inzerce, kopírování, svoz komunálního odpadu, pronájem nemovitostí aj.

2. Zahrnují se tyto položky do celkového rozpočtu města??

Do rozpočtu našeho města se nezahrnuje ČOV, Centrální zdroj tepla, ale ani ostatní hospodářská činnost. To k rozpočtu dokládám, kvůli tomu, aby zastupitelstvo, ale i občané našeho města věděli, jak tyto hospodářská střediska v daném roce hospodaří.

3. Co nejvíce ovlivnilo hospodaření města v uplynulých pěti letech a s čím souvisí přibližná vyrovnanost rozpočtů města?

V roce 2008 jsme prodali kasárna za 80 mil. Kč, proto příjmy tak vzrostly. Následující rok potom se zase zvýšily výdaje. Město se snaží hospodařit tak, aby koncem roku vždy byl zůstatek na účtu alespoň 3 mil. Kč.

4. Kolikrát probíhají rozpočtové změny v rozpočtech města?

Rozpočtové změny se většinou dělají 4 x do roka, neboť v době, kdy nesestavuje rozpočet, nevíme, jaké příjmy budou z RUD a jaké dostaneme dotace.

5. Jak se v rozpočtech projevuje staré a nové RUD?

Dle nového RUDu bychom měli dostat asi o 10 mil. Kč více než v minulém roce. Kdybychom dostali 8 mil. Kč, byli bychom moc rádi.

6. Využívají občané města možnosti připomínkování rozpočtu před jeho schválením, případně o kolik obyvatel se jedná?

Jelikož se rozpočet města vyvěšuje na úřední desku, mohou jej obyvatelé připomínkovat. Toto se děje hlavně z řad zastupitelů, někdy ještě před konáním zasedání zastupitelstva města, někdy až přímo na jednání ZM. Řádově se jedná tak o 10 obyvatel.